

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Elanikele kvaliteetse joogivee tagamine ning reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine on eluks vajaliku tähtsusega tegevusvaldkond, mistõttu on see määratud ka üldhuviteenuseks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse tähenduses. See tähendab, et tegemist on olulise avaliku teenusega, mille järjepidevuse ja kvaliteedi tagamiseks peavad olema loodud ühtsed ja arusaadavad õiguslikud alused.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (edaspidi ka *ÜVVK*) seaduse uue tervikteksti vajaduse tingisid 2011. a toimunud keskkonnaõiguse ulatuslikud muudatused, mis olid seotud eelkõige ohtlike ainete regulatsioonide täiendamisega ning vee-ettevõtja järjest suureneva rolliga veekeskkonna kaitsmisel ühiskanalisatsiooni kaudu keskkonda juhitava heitvee nõuetele vastavuse tagamisel. Vee-ettevõtja ülesanne on elanikele puhta joogivee tagamine ja reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine. Kui varem tegeles vee-ettevõtja reostuskoormuse ohjamisega pelgalt reoveepuhastis enne heitvee keskkonda juhtimist, siis nüüd on vee-ettevõtja tegevuse ulatus laienenud, mistõttu peab vee-ettevõtja haldama ka infot reovee kohta, mida tema tarbijad juhivad ühiskanalisatsiooni. Eelkõige puudutab see tööstustarbijaid, kelle reovee koostis erineb tavapärase majapidamise olmereovee koostisest suurema ohtlike ainete ja muude saasteainete sisalduse tõttu. Veemajanduse korraldamisele on omane integreeritud veekaitsemeetmete rakendamine, mistõttu efektiivse veekeskkonna kaitse tagamiseks tuleb reostuse ohjamisega tegeleda juba selle tekkekohas, pelgalt tagajärgede likvideerimine asulareoveepuhastis ei ole piisav meede keskkonnahoidliku ja säästliku eluviisi edendamiseks.

Eelnõukohase ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadusega on püütud vältida ülereguleerimist, et mitte üksikasjalikult sätestada vee-ettevõtja ja tarbija lepingute sisu, kuid seaduse eelnõu piiritleb lepingute reguleerimisala nii, et see arvestaks mõlema poole huvide võrdväärse kaitsega, jättes detailsemad piirmäärad ja piirkonna omapära arvestavad erisused kohaliku omavalitsuse otsustada. Seetõttu näeb eelnõukohane seadus ette, et nii liitumislepingu kui ka ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kasutamise lepingu detailid määratakse kindlaks kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatud ÜVVKga liitumise ja selle kasutamise eeskirjadega.

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seaduse eesmärk on kehtiva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse alusel luua struktuurilt ja sisult ühtlustatud õigusakt, mis arvestab enam keskkonnakaitse üldpõhimõtteid ning mille tulemusena on õigusnormid paremini süstematiseeritud ja adressaatidele paremini arusaadavad.

Eelnõukohane seadus sätestab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni planeerimise, korraldamise ja kasutamise alused, riigi, vee-ettevõtja, kohaliku omavalitsuse ning tarbija õigused ja kohustused ning meetmed ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni mittenõuetekohase kasutamise eest, riikliku järelevalve ja vastutuse eelnõukohases seaduses sätestatud nõuete rikkumise eest.

Eelnõukohase seadusega sätestatakse ÜVVK teenuse hinna mõistlikkuse põhimõtted ja selle kujundamise alused. Uudsenä on sätestatud ohtlike ainete ohjamise kord, et tagada ohtlike

ainete ülevaade nende tekkekohast kuni puhastamiseni. Täiendatud on ka lepingu rikkumisest tulenevaid lepingu peatamise ja lõpetamise aluseid ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise jätkusuutlikkuse põhimõtteid.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Enne eelnõu ettevalmistamist saatis Keskkonnaministeerium 21.01.2015 kirjaga nr 12-25/15/496-1 ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamiseks ministeeriumidele, Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Eesti Linnade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, Eesti Korterühistute Liidule ning Eesti Omanike Keskliidule.

Eelnõu ettevalmistamiseks saatis 2015. a märtsis Keskkonnaministeerium huvigruppidele ja kaasatavatele institutsioonidele ka täiendava märgukirja uue ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse väljatöötamise kavatsuse kohta koos ettepanekuga esitada eelnõu väljatöötamise töögrupp esindaja. Info kaasatavate huvirühmade kohta on leitav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt: http://www.envir.ee/sites/default/files/uvvk_kaasamine.pdf.

Huvitatud isikud esitasid loodavasse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse väljatöötamise töögrupp järgmised esindajad:

Raili Kärmas – Keskkonnaministeeriumi veesakonna nõunik;
Hendrik Põldoja – Keskkonnaministeeriumi veesakonna peaspetsialist;
Kadri Tubli – Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist;
Vaike Murumets – Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik;
Ülle Reidi – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitus- ja elamuosakonna peaspetsialist;
Ramon Nahkur – Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna nõunik;
Märt Ots – Konkurentsiameti peadirektor;
Klarika Siegel-Lorvi – Konkurentsiameti veesakonna juhataja;
Priit Mändmaa – Konkurentsiameti energeetika- ja postiosakonna juhataja asetäitja;
Marek Piiraja – Konkurentsiameti õigusosakonna juhataja;
Kätlin Juuram – Keskkonnaameti vee peaspetsialist;
Leena Albreht – Terviseameti keskkonnatervise osakonna juhataja;
Toivo Tähtjärv – Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindaja;
Irja Alakivi – Eesti Linnade Liidu konsultant;
Veiko Kaufmann – SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse juhataja;
Aivi Allikmets – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (töösuhte peatatud);
Marti Viirmäe – Eesti Keemiatööstuse Liidu esindaja;
Sirje Potisepp – Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja;
Siret Sõmer – Eesti Toiduainetööstuse Liidu esindaja;
Vahur Tarkmees – Eesti Vee-ettevõtete Liidu tegevdirektor;
Marja-Liisa Soone – Eesti Vee-ettevõtete Liidu jurist;
Andres Aruhein – ASi Emajõe Veevärk juhataja;
Jaan Madis – ASi Paide Vesi juhataja;
Toomas Kapp – ASi Tartu Veevärk juhataja;
Vladislav Korzanov – OÜ Järve Biopuhastus juhataja;
Hans Liibek – Eesti Vee-ettevõtete Liidu juhatuse esimees ja ASi Matsalu Veevärk juhataja;
Ago Silde – Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsiooni esindaja;
Oliver Kruuda – Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsiooni esindaja.

Lisaks osalesid töögrupi kohtumistel töögrupi liikmete kaasatud eksperdid ja konsultandid.

Eelnõu koostamist koordineerib Keskkonnaministeeriumi veeosakonna nõunik Raili Kärmas (raili.karmas@envir.ee, 626 2858) ja veeosakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja (hendrik.poldoja@envir.ee, 626 2861). Eelnõu õigusekspertiisi tegi Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Kadri Tubli (kadri.tubli@envir.ee, tel 626 0751). Eelnõu keeletoimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (aili.sandre@envir.ee, tel 626 2953).

Töögrupp käis koos 16 korral aprillist 2015 kuni augustini 2017.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega, kuna Euroopa Liidu tasemel ei reguleerita ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise kaasnavaid suhteid vee-ettevõtja, tarbija ja kohaliku omavalitsuse vahel.

Eelnõu väljatöötamine on Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2015–2019 p 18.19. Eelnõu koostamisele eelnes väljatöötamiskavatsuse koostamine vastavalt hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikele 1.

Arvestades, et ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus on olulise tähendusega võrguteenus, telliti 2016. aastal ka eelnõu mõjude hinnang.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthäälte enamust.

2. Seaduse eesmärk

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu eesmärk on kehtiva õiguse täiendamine integreeritud keskkonnakaitse põhimõttest lähtuvalt, tagades muu hulgas saastaja maksab põhimõtte rakendamise, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse jätkusuutliku osutamise mõistliku hinna eest ning praktikas ilmnunud kitsaskohtade lahendamise.

Eelnõu koostamisel on muudetud oluliselt mõistete kasutust, et tagada kooskõla horisontaalsete õigusnormidega, eelkõige tulenes mõistete ühtlustamise vajadus võlaõigusseadusest ja asjaõigusseadusest.

Eelnõu koosneb kümnest peatükist, kusjuures mahukamad peatükid on liigendatud jagudeks:

1. peatükk „Üldsätted“;
  - 1. jagu „Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala“;
  - 2. jagu „Mõisted“;
2. peatükk „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni planeerimine ning rajamine“;
3. peatükk „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumine“;
4. peatükk „Vee-ettevõtja määramine ja tema tegevuse korraldamine“;
5. peatükk „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus“;
6. peatükk „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind“;
  - 1. jagu „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise alused“;
  - 2. jagu „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna määramine“;
7. peatükk „Tarbija veevõrk ja kanalisatsioon“;
8. peatükk „Riiklik järelevalve“;
9. peatükk „Väärteokoosseisud“;

10. peatükk „Rakendussätted“;
- 1. jagu „Seaduse rakendamine“;
  - 2. jagu „Seaduse kehtetuks tunnistamine“;
  - 3. jagu „Seaduse jõustumine“.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

1. peatükk. Üldsätted

1. jagu. Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala

Paragrahvid 1 ja 2.

Eelnõukohase seaduse eesmärk on tagada tarbijale kvaliteedinõuetele vastava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamine mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Oluline on ÜVVK teenuse osutamine elanikkonnale mõistliku hinnaga, tagades samal ajal teenuse järjepidevuse, jätkusuutlikkuse ja teenuse osutamise kõrge kvaliteedi.

Eelnõukohane seadus sätestab riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse (edaspidi *omavalitsusüksus*), vee-ettevõtja ja tarbija õigused ja kohustused tarbija veega varustamisel ühisveevärgi kaudu ning reovee, sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimisel ühiskanalisatsiooni kaudu ja vajaduse korral selle puhastamisel, samuti riikliku järelevalve korralduse ning vastutuse nõuete rikkumise eest.

Ainult tööstus- või tootmisettevõtte vajaduseks ettenähtud veevärgile ja kanalisatsioonile eelnõukohase seaduse sätteid ei kohaldata. Vaid juhul, kui tööstus- või tootmisettevõtte kasutab osaliselt vee-ettevõtja osutatavat teenust, kohaldatakse sellele osale eelnõukohases seaduses sätestatud.

Uudsenä on eelnõukohase seadusega sätestatud, et ÜVVK teenuse osutamisel tööstus- või tootmisettevõttele kohaldatakse eelnõukohase seaduse sätteid vaid juhul, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti. Teisisõnu, eelnõukohane seadus ei piira vee-ettevõtjal ja tööstusettevõttele sõlmida sätestatud erinevatel tingimustel teenuslepinguid, kuid sel juhul teenusleping ei allu ÜVVK teenuse hinna osas kohaliku omavalitsuse ega Konkurentsiameti kontrollile ning pooltel on võimalik lepingu tingimused omavahel kokku leppida võlaõigusseadusest tulenevate põhimõtete alusel. Sel juhul peab vee-ettevõtte pidama eraldi arvestust tööstusettevõtte ja piirkonna teiste tarbijate kulude ning tulude kohta, et tarbija hinna kehtestamise alused oleksid üheselt arusaadavad ja sisaldaksid vaid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenuse kulusid ja tulusid, kuhu aga tööstusettevõttega eritingimustel kokkulepitud teenuslepingu tulud ja kulud ei kuulu.

Eelnõukohane sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee (edaspidi *sademevesi*) regulatsioon ei kohaldu vee-ettevõtjale juhul, kui omavalitsusüksus ei määra sademevee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid ÜVVK osaks. Seega on eelnõukohase seadusega jäetud kohaliku omavalitsuse üksusele diskretsiooniotsus, kas reguleerida sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete süsteem piirkondlikust eripärast lähtuvalt eraldiseisvana, arvestades kohalikke olusid, või lähtuda eelnõus sätestatud. Oluline on ära märkida, et kui kehtiva seaduse kohaselt kuulus sademeveetorustik automaatselt ÜVVK koosseisu ning sademeveesüsteemi välistamiseks ÜVVKst tuli kohaliku omavalitsuse volikogul võtta vastu vastavasisuline otsus,

siis eelnõukohase seadusega tuleb kohalikul omavalitsusel määrata ära kõik need sademeveetorustikud, mis ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni alla kuuluvad, ja kanda ÜVVK arendamise kavasse, et oleks üheselt arusaadav, kes vastutab torustike ja muude sademeveerajatiste eest ja katab hoolduskulud.

Eelnõukohases seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades eelnõukohase seaduse erisusi.

2. jagu. Mõisted

Paragrahvid 3 kuni 9.

Eelnõus on eraldi peatükina sätestatud mõisted, kehtivas seaduses on sätestatud mõisted sisuga seotud paragrahvide juures. Mitme mõiste sisulist tähendust on võrreldes kehtiva seadusega muudetud, eelkõige selgema sisu ning teiste õigusaktidega kooskõla tagamiseks.

Eelnõukohases seaduses on defineeritud järgmised mõisted.

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu toimub tarbijate veega varustamine või reo- või sademevee ärajuhtimine ja vajaduse korral puhastamine ning mille projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja mis on mõeldud vähemalt 50 inimese teenindamiseks. Mõlemad tingimused peavad olema täidetud. Näiteks kui ÜVVK projekteeritud jõudlus on küll 10 m³, kuid seda süsteemi kasutatakse tootmise eesmärgil, mitte inimeste joogiveega varustamiseks, siis süsteem ÜVVK mõiste alla ei kuulu. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonina käsitatakse ühisveevärki või ühiskanalisatsiooni eraldi või mõlemat koos. Võrreldes kehtiva seadusega on ÜVVK mõiste sisu muudetud. Kui varem oli mõiste aluseks süsteemiga teenindatavate elanike arv (vähemalt 50 elanikku), siis eelnõukohases seaduses on see seotud ka süsteemi projekteeritud jõudlusega (vähemalt 10 m³ ööpäevas), mis on erinevalt elanike arvust ajas stabiilne suurus. Arvestades, et Eestis on ühe elaniku keskmine veetarve ca 70–80 l vett ööpäevas, on ÜVVK sisuline tähendus jäänud samaks. Tegelik tarbimise maht võib jääda kuni 5 m³ juurde ööpäevas, kuid sellise veetarbe jaoks projekteeritud jõudlus on kuni 10 m³ ööpäevas. ÜVVK mõiste sidumine projekteeritud jõudlusega tagab stabiilsuse ning väldib olukorda, kus ühel päeval konkreetne süsteem on ÜVVK osaks (nt süsteem teenindab 51 tarbijat), teisel päeval aga enam ei ole (süsteem teenindab 49 tarbijat). Seetõttu on ÜVVK mõistes asendatud muutuv kriteerium (elanike arv) stabiilse kriteeriumiga (elanike arv koos projekteeritud jõudlusega). Mõistesse on lisatud ka sademevesi, kuna ÜVVKna käsitatakse ka sademeveesüsteeme, kui kohalik omavalitsus on nii määranud. Teatud tehnilised lahendused ei võimaldagi sademevett reoveest eraldada (nt ühisvoolse sademeveekanalisatsiooni korral), mistõttu peab ÜVVK mõiste võimaldama hõlmata ka sademeveega seonduvat.

Erandina võib ÜVVKna käsitada ka süsteemi, mille projekteeritud jõudlus on alla 10 m³ ööpäevas, kuid mille omavalitsusüksus on kinnitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavaga määranud ÜVVK osaks. Nimetatud säte võimaldab ÜVVK küsimusi reguleerida rohkem kohalikul tasandil, arvestades seejuures, et kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lõike 1 kohaselt on omavalitsusüksuse ülesandeks korraldada muu hulgas ka veevarustust ja kanalisatsiooni. Seega saab süsteem olla vaikumisi ÜVVK osaks nii siis, kui süsteemi projekteeritud jõudlus on enam kui 10 m³ ööpäevas ja see on mõeldud vähemalt 50 inimese teenindamiseks, kui ka väiksem süsteem, kui omavalitsusüksus on teinud sellekohase otsuse ning see on määratud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavasse (edaspidi ka *ÜVVK AK*).

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon võib olla nii avalik-õigusliku kui ka eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Muudatusi võrreldes kehtiva seadusega kavandatud ei ole. Eestis on ÜVVK valdavalt kohalikule omavalitsusele kuuluva eraõigusliku juriidilise isiku omandis.

Eelnõukohases seaduses on uudsena sätestatud, et ÜVVK, mille haldamiseks ei ole määratud vee-ettevõtjat ning mis liidetakse olemasoleva ÜVVKga, et tagada ÜVVK teenuse nõuetekohane osutamine, loetakse olemasoleva ÜVVK kui peasja oluliseks osaks asjaõigusseaduse § 107 lõike 2 tähenduses. Täiendus on vajalik, et tagada ÜVVK teenuse järjepidev osutamine ning teenuse kontrollitud kvaliteet. Oluline on tagada, et vee-ettevõtjal oleks ülevaade ja vastutus kogu ÜVVKst, mille kaudu ta teenust osutab. Samas ÜVVK osa omanikul, mis loetakse olemasoleva ÜVVK oluliseks osaks asjaõigusseaduse tähenduses, on õigus õiglasele hüvitisele selle asja tegeliku väärtuse ulatuses olemasoleva ÜVVKga liitmisele eelneva seisuga. ÜVVK rentimise korral leitakse hüvitise suurus omaniku poolt investeeritud kapitali kulumi ja põhjendatud tulukuse summa alusel või müügi korral raamatupidamise jääkväärtuse alusel.

Sademevee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid, sealhulgas sademevee ärajuhtimise kraave, välja arvatud maaparandussüsteem maaparandusseaduse tähenduses, loetakse eelnõukohase seaduse mõistes ÜVVK osaks, kui omavalitsusüksus on nii määranud. Omavalitsusüksus määrab ÜVVK osaks olevad sademevee ärajuhtimise ehitised ja seadmed omavalitsusüksuse volikogu kinnitatud ÜVVK AKga. Eelnõukohase seaduse reguleerimisala järgi ei kohaldu eelnõukohane sademevee regulatsioon juhul, kui omavalitsusüksus ei määra sademevee ärajuhtimise ehitisi ja seadmeid ÜVVK osaks. Seega on eelnõukohase seadusega jäetud omavalitsusüksusele diskretsiooniotsus, kas reguleerida sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete süsteem piirkondlikust eripärast lähtuvalt eraldiseisvana, arvestades kohalike olusid, või lähtuda eelnõukohases seaduses sätestatust.

Eelnõukohase seadusega on veel täpsustatud, et tarbija veevärgil asuv joogi- ja reoveearvesti on ÜVVK osa.

ÜVVK ning tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni vahelise piiri määrab ära *liitumispunkt*. Liitumispunkt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ühenduskoht tarbija veevärgi või kanalisatsiooniga. Liitumispunkt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni osa. Selles sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva seadusega ette nähtud ei ole.

Liitumispunkti määrab vee-ettevõtja selliselt, et see asub avalikult kasutataval maal kuni üks meeter väljaspool kinnisasja piiri. Kui liitumispunkti ei ole võimalik määrata eelnimetatud tingimustel, määratakse liitumispunkt vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku kokkuleppel. Eelnõukohase seadusega on täpsustatud, et kui kokkulepet ei saavutata, määrab liitumispunkti omavalitsusüksus oma korraldusega, kuna nimelt kohalik omavalitsus peab seisma selle eest, et piirkonna elanikele oleks ÜVVK teenuse osutamise tingimused õiglaselt määratud. Eelkõige tuleb liitumispunkt määrata nii, et see ei tooks tarbimiskoha omanikule ega vee-ettevõtjale kaasa ebaproportsionaalselt suuri kulutusi. Lisaks on eelnõukohase seadusega täpsustatud, et juhul kui liitumispunkt määratakse vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku kokkuleppel või omavalitsusüksuse korraldusega kinnisasjale, tekib kinnisasja omanikul liitumispunkti ja selle oluliste osade (nt liitumispunktini viiv ÜVVK torustik) asjaõigusseaduse §-st 158¹ tulenev talumiskohustus. See võimaldab vee-ettevõtjal tagada ÜVVK-le vajaliku juurdepääsu hooldustöödeks või liitumispunkti kontrollimiseks ja seireks.

Vee-ettevõtja on eraõiguslik juriidiline isik, kelle omavalitsusüksus on määranud ÜVVK teenuse osutajaks. Vee-ettevõtja, kes osutab teenust vähemalt 10 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses ning ÜVVK kaudu, millega on ühendatud vähemalt 10 000 elanikku, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 4 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja. Vee-ettevõtte on ka üldhuviteenuse osutaja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse tähenduses (MsüSi § 5 lõige 3). Käesoleval ajal on ÜVVK teenuse osutajate kõige levinum vorm osühing (38%), sellele järgnevad aktsiaseltsid (25%), aiandusühistud (10%) ja vallavalitsused (9%).¹ 2016. aasta mai seisuga pakub Eestis hoolimata kehtiva ÜVVK seaduse nõuetest vee-ettevõtja teenust ka 19 vallavalitsuse osakonda. Seaduse eelnõu mõju hindajad² analüüsisid EVELI³ tellitud uuringus „Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jääva, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“ esitatud andmeid praegu vee-ettevõtjana tegutsevate omavalitsusüksuste kohta. Analüüsi tulemusena selgus, et nimetatud 19 vallavalitsuse osakonda ei paku tarbijatele ei majanduslikult ega keskkonnakaitse seisukohast kvaliteetset ÜVVK teenust. Näiteks ei olnud kaheteistkümnest küsitlusele vastanud omavalitsusüksusest kuuel määratud isegi ÜVVK valdkonnaga tegelevaid inimesi. Eelnevast lähtuvalt peavad eelnõu koostajad oluliseks osutada ÜVVK teenust eraõigusliku juriidilise isiku vormis.

Tarbija on isik, kes kasutab ÜVVK teenust. Tegemist on uue mõistega, mida kehtivas ÜVVKsis reguleeritud ei olnud. Kehtiva seadusega oli reguleeritud vee-ettevõtja klient, kuid mõiste sisuline tähendus põhines kinnistu omanikul või valdajal, mitte ÜVVK teenuse kasutamises. Kuna kliendi defineerimine kinnistu veevärgi ja kanalisatsioon kaudu ei olnud õiguslikult üheselt mõistetav, loobuti selle kasutamisest.

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem tarbimiskoha veega varustamiseks ühisveevärgist või reo- või sademevee ärajuhtimiseks ühiskanalisatsiooni. Tarbija veevärk ja kanalisatsioon ei ole ÜVVK osaks. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni eristamine ÜVVKst on oluline, kuna see määrab ära ka süsteemide nõuetekohase hooldamise ja seisukorra eest vastutava isiku. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni nõuetekohasuse eest vastutab tarbija, ÜVVK nõuetele vastavuse eest aga vee-ettevõtja. Seetõttu on eelnõukohases seaduses ka täpsustatud, et tarbija veevärgil asuv veemõõdusõlm, välja arvatud joogi- ja reoveearvesti, on tarbija veevärgi osa.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus on tarbija joogiveega varustamine kuni liitumispunktini ning liitumispunktist tarbija reovee või sademevee vastuvõtmine ja vajaduse korral puhastamine. Lahkvoolse kanalisatsiooni korral võib sademevesi olla piisavalt puhas ega vaja enne keskkonda juhtimist puhastamist, seetõttu on mõistes puhastamise nõue määratud vajaduse põhjal. ÜVVK teenus peab liitumispunktis joogivee korral vastama veeseaduse alusel joogiveele kehtestatud nõuetele, reo- ja sademevee vastuvõtmise korral eelnõukohase seaduse nõuetele ning reo- ja sademevee kokkukogumise ja puhastamise korral veeseaduse nõuetele. Veeseaduse § 24 lõikes 2 on sätestatud volitusnorm Vabariigi Valitsusele reo- ja sademevee puhastamise nõuete kehtestamiseks määrusega.

¹ Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“, lk 23. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

² OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 7, Arvutivõrgus kättesaadava: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

³ Eesti Vee-ettevõtete Liit.

Purgimisteenus eelnõukohase seaduse tähenduses on vee-ettevõtja osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti (ie) või suurem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooni teenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu. Tegemist on uudse normiga ning põhimõtte tuleneb asulareovee puhastamise direktiivist 91/271/EMÜ, mille kohaselt üle 2000 ie reoveekogumisaladel tuleb üldreegli kohaselt tagada reovee nõuetekohane kokkukogumine ja juhtimine puhastisse. Eestis on see nõue sätestatud veeseaduse § 24¹ lõikes 4, mille kohaselt peab kohalik omavalitsus põhjavee kaitseks reoveekogumisalal tagama ühiskanalisatsiooni olemasolu reovee juhtimiseks reoveepuhastisse ning heitvee juhtimiseks suublasse, välja arvatud reoveekogumisalal reostuskoormusega alla 2000 ie ning juhul, kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatu suuri kulutusi. Kui aga mingil põhjusel on üle 2000 ie reoveekogumisalal jäänud täitmata riigi kohustus – rajada ühiskanalisatsioon –, näiteks seetõttu, et selle rajamine piirkonda on ülemäära kulukas, peab selles piirkonnas elavatele isikutele olema tagatud kanalisatsiooniteenuse osutamine muul viisil ühiskanalisatsiooni teenuse hinna eest. See tagab ühiskanalisatsiooniga kaetava piirkonna elanikele õigustatud ootuse. Eelnõukohase seadusega on pandud purgimisteenuse korraldamise kohustus vee-ettevõtjale.

2. peatükk

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni planeerimine ning rajamine

Paragrahv 10. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni planeerimine

Lõike 1 kohaselt peab ÜVVKga kaetaval alal kavandama ÜVVK selliselt, et oleks võimalik tagada kõigi sellel alal asuvate elanike veega varustamine ühisveevärgist ning reo- ja sademevee ärajuhtimine ühiskanalisatsiooni ning selle puhastamine, välja arvatud juhul, kui see toob kaasa põhjendamatu suuri kulutusi. Erisus võib kõne alla tulla vaid juhul, kui mõnesse piirkonda ÜVVK väljaehitamisele kaasneksid ülemäärased kulud. Sellise piirkonna või üksikelamu veevarustus ja reovee käitlemine tuleb lahendada individuaalsete lahendustega. Sarnane põhimõtte on kirjas ka lõikes 2. Selle sätte kohaselt tuleb ÜVVKga kaetava ala planeerimisel lähtuda eesmärgist, et esiteks, piirkonnas oleks ÜVVK teenuse osutamine tervise ja keskkonna kaitseks vajalik, ja teiseks, ÜVVK teenuse hind kujuneb piirkonna elanikele mõistlikuks. Esimese eesmärgi kohaselt tuleb eelkõige hinnata, kas piirkonnas on üldse ÜVVK välja ehitamine tervise ja keskkonna kaitseks vajalik. Näiteks veeseaduse kohaselt alla 2000 ie reoveekogumisaladel ning väljaspool reoveekogumisalad ei ole ühiskanalisatsiooni väljaehitamine kohustuslik, mistõttu on esmatähtis kohalikul omavalitsusel analüüsida lisaks ühiskanalisatsiooni rajamisele ka muid alternatiivseid lahendusi – nii kohtpuhastite kui ka kogumismahutite kasutamist – ning valima seejärel majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnakaitse kaalutluste tulemusena piirkonda sobivaima lahenduse. Keskkonnakaitse kaalutluste kõrval tuleb hinnata rajatava ÜVVK teenuse hinna suurust, sest ÜVVK teenus peab olema elanikele kättesaadav mõistliku hinnaga. Mõistlik hind sisustatakse piirkonna põhjal, arvestades piirkonna elanike sissetulekuid ja võimelisust ÜVVK teenuse eest tasumiseks. Kui analüüside tulemusena ei ole piirkonnas võimalik ÜVVK teenust osutada mõistliku hinnaga, ei ole kohustust ehitada välja ühisveevärgi ja -kanalisatsioon, sest sellega kaasneks ka ülemäärane kulu. Veeseaduse § 24¹ lõike 5 kohaselt ei ole ÜVVK väljaehitamise kohustust ka üle 2000 ie reoveekogumisalal, kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatu suuri kulutusi. Sätte kohaselt võib reoveekogumisalal reostuskoormusega 2000 ie või rohkem kasutada sel juhul lekkekindlaid kogumismahuteid. Sel juhul peab ÜVVK AKs olema esitatud asjakohane sotsiaal-majanduslik analüüs. See võimaldab üheselt ja

selgelt aru saada, missuguseks oleks piirkonnas kujunenud ÜVVK teenuse hind ning kui suur on kohaliku omavalitsuse hinnangul kohalike elanike maksevõime ÜVVK teenuse eest tasumiseks. Selle erandi kohaldamise alused peavad olema leitavad ÜVVK AKst. Mõistliku veehinna põhimõte tuleneb OECD juhenditest⁴ ja ÜRO säästva arengu eesmärgist nr 6 (SDG 6 – „*access to water*“)⁵, millega soovitakse tagada kõigile elanikele juurdepääs puhtale joogiveele. Lõike 3 kohaselt on täpsustatud, et juhul kui piirkonna ÜVVK teenus kujuneb piirkonna elanike jaoks ebamõistlikult kalliks, võivad mõistliku hinna tagamiseks omavalitsusüksus, riik ja teised organisatsioonid toetada vee-ettevõtjat mõistliku ja jätkusuutliku ÜVVK teenuse osutamiseks, arvestades riigiabi nõuetega. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu väljatöötamise töögrupp leidis, et Eestis võib ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna lugeda mõistlikuks, kui see moodustab leibkonna keskmisest netosissetulekust kuni 2,5%.

Paragrahv 11. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava

Lõike 1 kohaselt korraldab ÜVVK AK koostamist omavalitsusüksus koostöös vee-ettevõtjaga. Kui piirkonda teenindab mitu vee-ettevõtjat, tuleb koostööd teha kõigi piirkonda teenindavate vee-ettevõtjatega. Selline kohustus on kohalikel omavalitsustel olnud juba alates 1999. aastast, mil jõustus esimene ÜVVK seadus, kuid eelnõukohase seadusega on täiendatud, et kava tuleb koostada koostöös piirkonna vee-ettevõtjaga, kuna praktikas on just vee-ettevõtte vastutavaks isikuks, et kavandatavad investeeringud saaksid ellu viidud ning väljavalitud lahenduste kaudu on võimalik pakkuda kvaliteetset ÜVVK teenust kõige efektiivsemal viisil. Lisaks on kavandatud investeeringud otseselt seotud ka vee-ettevõtja majandusnäitajate ning sotsiaal-majanduslike hinnangutega, mistõttu peab ÜVVK AK käsitlema ka vee-ettevõtja majandustulemusi, et tulevikuinvesteeringutele leida vajalikud katteallikad kas vee-ettevõtja kogutud rahaliste vahendite arvelt või tuleb kohalikul omavalitsusel arvestada täiendava rahalise katteallika leidmisega.

Lõike 2 kohaselt koostatakse ühe kohaliku omavalitsuse kohta üks ÜVVK AK. Et tagada piirkonna terviklik ja tasakaalustatud areng, peab kava kajastama kogu omavalitsusüksust ühe tervikuna ka siis, kui piirkonda teenindab mitu vee-ettevõtjat. Sellisel juhul esitatakse finants-majanduslikud ja sotsiaal-majanduslikud analüüsid vee-ettevõtjate kaupa. Lisaks võimaldatakse regionaalse vee-ettevõtja korral koostada kõigi omavalitsusüksuste kohta üks ühine ÜVVK AK, kuid sel juhul peab see käsitlema tervet omavalitsusüksust, mitte vaid regionaalse vee-ettevõtja tegevuspiirkonda.

Lõike 3 kohaselt koostatakse ÜVVK AK vähemalt 12 aastaks. Kava peab uuendama vähemalt kord nelja aasta tagant, vajaduse korral sagedamini. Seejuures tuleb kava täiendada nii, et käsitletava perioodi pikkus oleks taas vähemalt 12 aastat, ning kaasajastatud kava uuesti kinnitada. Ka selles põhimõttes ei ole kavandatud muudatusi võrreldes kehtiva seadusega.

Lõike 4 kohaselt ÜVVK AK peab sisaldama olemasoleva ÜVVK seisundi kirjeldust ning kavandatavaid arendamise meetmeid, mis tagavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkuse.

---

⁴ OECD Principles on Water Governance, 2015. Kättesaadav kodulehelt: <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD-Principles-on-Water-Governance-brochure.pdf>

OECD Council Recommendation on Water, 2016. Kättesaadav kodulehelt: <http://www.oecd.org/water/recommendation/#d.en.431326>.

⁵ Rohkem infot: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg6>.

Lõike 5 järgi kehtestab ÜVVK AK täpsustatud sisu valdkonna eest vastutav minister määrusega. Säte annab keskkonnaministrile volitusnormi kehtestada kava detailsem sisu. Näiteks tuleb kavas üksikasjalikumalt kirjeldada vee-ettevõtja andmeid, nagu omanike ringi, vee-ettevõtja tarbijagruppe ning tarbitud ja tarbitava vee koguseid ning ärajuhitava reovee ja heitvee koguseid. ÜVVK teenuse kvaliteedi puhul tuleb näiteks kajastada ÜVVK lekkest tingitud veekadusid ja infiltratsiooni hinnangulist suurust. Kava peab sisaldama sotsiaal-majanduslikke näitajaid, sealhulgas elanikkonna maksevõime prognoosi vähemalt esimeseks neljaks aastaks ning viimase kaheksa aasta kohta üldistatud trende. Elanikkonna arvu, sissetuleku ja muude statistiliste näitajate arvestamisel tuleb lähtuda andmete olemasolul Statistikaameti prognoosidest. Täpsustus on vajalik, et eri kohalike omavalitsuste tehtud sotsiaal-majanduslikud hinnangud oleksid võrreldavad – kasutataks sarnast meetodikat ja lähtutaks sarnastest alusandmetest, sest see võib väga suurel määral mõjutada hilisemaid analüüse. Näiteks ebareaalselt optimistliku rahvaarvu kasvu juures võib ÜVVK teenuse kulu elanikkonnale kujuneda prognoosidega võrreldes palju suuremaks või vastupidi, ülemäära pessimistlikud elanike arvu prognoosid võivad anda vastuseks, et piirkonda ÜVVK väljaarendamine ei ole sotsiaal-majanduslikult põhjendatud, kuigi tegelik elanike arv võiks viia vastupidisele tulemusele. Andmete ühtlustamise eesmärgil tulebki edaspidi arvestada Statistikaameti andmetega, kui Statistikaametil on need olemas.

Kava peab sisaldama vee-ettevõtja finants-majanduslike näitajate kirjeldust ning lühi- ja pikaajalisi investeerimisprogramme, investeringute allikaid, ÜVVK teenuse osutamiseks vajaliku põhivara kirjeldust ja seisundi hinnangut, teenuse hinna prognoose ning teenusele tehtavate kulutuste osakaalu omavalitsusüksuse ühe leibkonnaliikme aasta keskmisest netosissetulekust vähemalt esimeseks neljaks aastaks aastate kaupa ning viimase kaheksa aasta kohta üldistatud trende.

ÜVVK AK peab sisaldama ka sobivate tehniliste lahenduste alternatiivide võrdlust, et oleks kõigi võimalike lahenduste seast valitud piirkonda sobivaim. Esmajoones tuleb valik teha tsentraalsete ja individuaalsete lahenduste vahel ning seejärel juba tehniliste joogivee- ja reoveepuhastussüsteemide tüüpide vahel. Oluline on käsitleda ka sademevee ärajuhtimise tehnilisi lahendusi, kui kohalik omavalitsus ei ole sademevett ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hulgast välistanud. Sademeveesüsteemide kavandamisel tuleb võimalusel eelistada sademevee kohapeal immutamise lahendusi, kui sademevesi ei ole reostunud ning looduslikud tingimused on sademevee immutamiseks sobilikud.

Kava peab sisaldama ühisveevärgiga kaetavate alade ja reovee kogumisalade kaarte. See kohustus on kehtestatud juba kehtiva seadusega, kuid eelnõukohase seadusega viiakse need nõuded määruse tasandile. Samuti peab ÜVVK AKs olema dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeem, sealhulgas sademevee äravoolurajatiste põhiskeem. Dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeem peab sisaldama vähemalt veeallikate ja veehaarete ning pumba- ja puhastusrajatiste asukohti, sanitaarkaitsealade ning rõhutsoonide ulatust ja kirjeldust; tulekustutusvee saamise lahendusi ning kanalisatsioonisüsteemide kirjeldust, ülevoolu-, pumba- ja puhastusrajatiste ning pürgimissõlmede ja väljalaskude asukohti ja kujasid. Nõudeid dimensioneeritud vee- ja kanalisatsioonirajatiste põhiskeemi kohta ei ole eelnõukohase seadusega muudetud.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendusmeetmete ajakava tuleb lahti kirjutada senisest täpsemalt, mistõttu peab meetmed esitama esimese nelja aasta kohta aastate kaupa ja viimase kaheksa aasta kohta üldprognoosina. Lisaks tuleb välja tuua ka nende hinnanguline maksumus.

ÜVVK AKs tuleb märkida ka arendatud ja nelja aasta jooksul arendatavate piirkondade liitumistähtjad. See on vajalik sätestada selleks, et piirkonna elanikud oleksid teadlikud, mis ajaks on vaja ÜVVKga liituda, kui nendele laieneb eelnõukohase seadusega sätestatud liitumiskohustus. Liitumiskohustus on eelnõukohase seadusega kehtestatud isikutele, kelle

individuaalsed lahendused ei vasta veeseaduses sätestatud nõuetele.

Veel peab kava sisaldama omavalitsusüksuse määratud perspektiivsete ÜVVKga kaetavate alade kaarte. Tegemist on olemasoleva kohustusega, mis veeseaduse kohaselt peab olema määratud üldplaneeringus, kuid kuna ÜVVK AK on eriliigiline arengukava, on asjakohane perspektiivsete ÜVVKga kaetavate alade kaardid lisada just ÜVVK AK koosseisu, mis annab infot ÜVVK arenguperspektiividest.

ÜVVK AK peab sisaldama ka kaarti üle 2000 ie reoveekogumisaladel ÜVVKga katmata aladest, kus ÜVVK väljaehitamine tooks kaasa põhjendamatult suuri kulutusi. Tegemist on asulareovee puhastamise direktiivis 91/271/EMÜ kehtestatud erandi kohaldamisega, mis on Eesti õigusesse üle võetud veeseaduse § 24¹ lõikega 5. Sätte kohaselt võib juhul, kui reoveekogumisalal ühiskanalisatsiooni rajamine toob kaasa põhjendamatult suuri kulutusi, kasutada reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, lekkekindlaid kogumismahuteid. Seega peab ÜVVK AK sisaldama kaarti, kus veeseaduse alusel on küll ÜVVK väljaehitamise kohustus, kuid sotsiaal-majandusliku hinnangu alusel ei ole tsentraalse torustiku väljaehitamine sellesse piirkonda mõistlik, kuna tooks kaasa ebamõistlikult suured kulud.

Lõikes 6 on täpsustatud, et ÜVVK AKs kavandatavate investeeringute rahastusallikana ei saa arvestada riiklike toetustega, kui puudub sellekohane raha eraldamise otsus. Suur osa ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamise ning rekonstrueerimise rahalistest vahenditest on tulnud Ühtekuuluvusfondist, tulevikus aga nende abirahadega investeeringute kavandamisel arvestada ei saa. Investeeringute planeerimisel tuleb finantsprognoside koostamisel arvestada vee-ettevõtja ning kohaliku omavalitsuse rahaliste võimalustega ning riiklikke toetusi võib arvesse võtta vaid juhul, kui raha eraldamise otsus on olemas.

Lõike 7 kohaselt ÜVVK AK peab olema kooskõlas vesikonna veemajanduskava ning selle meetmeprogrammiga ja täitma veekaitse eesmärgi. Sademeveesüsteemide planeerimisel tuleb muuhulgas arvestada üleujutusi ja võimalike reostusi leevendavate lahendustega nagu imbkaevud, vett läbilaskvad katendid, taimestikkattega ribad, viibekraavid, imbakraavid, imbväljakud, puhveralad, viibetiigid ja vihmaaiad. Eelkõige peavad reovee kokkukogumise ja puhastamise rajatised olema kavandatud selliselt, et nende abil oleks võimalik piirkonnas tekkiv reovesi nõuetekohaselt kokku koguda ning juhtida reoveepuhastisse. Reoveepuhasti peab samal ajal olema projekteeritud sellisena, mis arvestab piirkonnas tekkiva reovee iseärasusi, aastajalisi muutusi, vooluhulkasid jms, et tagada reovee puhastamine sellisel tasemel, mis ei takistaks veekaitse eesmärkide saavutamist. Sademeveesüsteemide planeerimisel tuleb muuhulgas arvestada üleujutusi ja võimalike reostusi leevendavate lahendustega nagu imbkaevud, vett läbilaskvad katendid, taimestikkattega ribad, viibekraavid, imbakraavid, imbväljakud, puhveralad, viibetiigid ja vihmaaiad. Oluline on piirkonda valida sobivaimad tehnilised lahendused, mis võimalusel tagaksid sademevee võimalikult looduslähedasel viisil immutamise tekkekohas, kuid immutamisele sobivate keskkonnatingimuste puudumisel tuleb kaaluda muuhulgas ka lahkvoolse sademeveekanalisatsiooni ehitamise vajadust.

Lõige 8 täpsustab, et ÜVVK AK tuleb enne kinnitamist kooskõlastada Keskkonnaameti ja Terviseametiga. Ka kehtiva ÜVVKS kohaselt tuleb kava enne kinnitamist kooskõlastada eelnimetatud ametitega, et tagada kavandatavate süsteemide ohutus ja vastavus tervisekaitse kui ka keskkonna nõuetele.

Lõike 9 järgi ÜVVK AK kinnitab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu oma otsusega. Ka

selles lõikes eelnõukohase seadusega ei ole muudatusi ette nähtud võrreldes kehtiva seadusega.

Paragrahv 12. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamine ja arendamine

Lõige 1 määratleb ÜVVK rajamise üldised põhimõtted ja alused. ÜVVK rajatakse ja arendatakse omavalitsusüksuse volikogu kinnitatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava alusel. Üks kogu kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi hõlmav ÜVVK AK tagab piirkonna tasakaalustatud ning tervikliku arengu. Seetõttu ei ole seaduseelnõu kohaselt ühes kohalikus omavalitsuses lubatud koostada mitut ÜVVK AK, mis hõlmavad vaid ühte kindlat osa kohaliku omavalitsuse territooriumist. Nimetatud nõue on vajalik, et tagada usaldusväärne ja terviklik ülevaade piirkonna sotsiaal-majanduslikust olukorrast, samuti ühene ja selge ülevaade piirkonna vee-ettevõtja(te) finants-majanduslikest näitajatest ning veehinna prognoosidest. ÜVVK võib rajada ka ainult detailplaneeringu alusel tingimusel, et detailplaneering sisaldab eelnõukohases seaduses sätestatud nõudeid arendamise kava kohta. Seega on üldpõhimõtte kohaselt arendamise aluseks üksnes ÜVVK AK, kuid erandkorras võib ÜVVK rajada ka detailplaneeringu alusel, eeldusel, et see sisaldab samas mahus sisulisi lahendusi, nagu on kehtestatud ÜVVK AK. Erandi võimalus on sätestatud eelkõige selleks, et mitte takistada arendusi piirkonnas, kus ÜVVK AK puudub.

Lõike 2 kohaselt korraldab ÜVVK rajamist ja arendamist omavalitsusüksus. Sätte kohaselt otsustab ÜVVK arendamise eesmärgid ja suunad kohalik omavalitsus ja vastutab ka kava olemasolu eest.

Lõike 3 kohaselt võib omavalitsusüksus delegeerida ÜVVK rajamise ja arendamisega seotud ülesande piirkonna vee-ettevõtjale. Kuna tegemist on kohalikule omavalitsusele suunatud haldusülesandega, tuleb vee-ettevõtjale vastav ülesanne anda üle halduslepingu alusel halduskoostöö seaduse kohaselt. Sel juhul lähevad vee-ettevõtjale üle kõik üleantud ülesandega seotud õigused ja kohustused. Kuna piirkonna ÜVVK teenuse osutamise eest vastutab vee-ettevõtja, kes on kõige paremini kursis piirkonna investeerimisvajadustega, on üldlevinud praktika kohaselt vee-ettevõtja aktiivselt kaasatud ÜVVK AK koostamisse, kuid vastutus kava koostamise eest on jäänud siiski kohalikule omavalitsusele.

Lõikes 4 sätestatakse täiendav kohustus vee-ettevõtjale – vee-ettevõtja on kohustatud ÜVVK teenuse hinna arvelt kogutud rahalisi vahendeid kasutama üksnes sihtotstarbeliselt olemasoleva ÜVVK jätkusuutlikkuse tagamiseks vajalike investeeringute tegemiseks ÜVVK AK-s märgitu kohaselt. Lisaks võib sihtotstarbeliselt kogutud rahalisi vahendeid kasutada investeeringuteks olemasoleva ÜVVK säilitamiseks ja avariiliste olukordade lahendamiseks. Oluline on rõhutada, et vee-ettevõtjal on lubatud kasutada ÜVVK teenuse hinna arvelt kogutud sihtotstarbelisi rahalisi vahendeid, mis on mõeldud ÜVVK jätkusuutlikkuse tagamiseks, vaid nimetatud investeeringuteks. Seda raha on keelatud kasutada muul otstarbel kui ÜVVK arendamine ja korrashoid.

Lõike 5 kohaselt määratakse mitme omavalitsusüksuse haldusterritooriumi hõlmava ÜVVKga kaetud ala ulatus ning sellise ÜVVK arendamise ning kasutamise tingimused ja kord omavalitsusüksuste vahel sõlmitud halduskoostöö seaduse kohases halduslepingus. Kuna ÜVVK peab moodustama ühtse loogilise terviku, tuleb haldusüksuse piire ületavates osades kohalikel omavalitsustel kokku leppida sobivaimad lahendused halduslepinguga, et tagada halduspiire ületava ÜVVK terviklik arendamine, kasutamine ja hooldamine.

Lõige 6 täpsustab sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete rajamist ja arendamist olukorras, kus omavalitsusüksus ei ole neid ÜVVK AKs ÜVVK osaks määranud. Sellisel juhul koostab omavalitsusüksus selle korraldamiseks sademevee majandamise kava, mille alusel toimub sademevee ärajuhtimise ehitiste ja seadmete hooldamine, rajamine ja arendamine. Sademevee majandamise kava koostamine on eelkõige vajalik selleks, et tagada sademeveesüsteemide kui terviku nõuetekohane toimimine ning määrata nende süsteemide hooldajad ja toimimise ja korrashoiu eest vastutavad isikud. Kui veejuhtme üksikus punktis vaba veevoolu tagatud ei ole, võib see põhjustada ulatuslikke kahjustusi eelkõige just üleujutuste kujul ka kaugemates piirkondades. Seetõttu on vajalik kohalikul omavalitsusel tagada süsteemide terviklik ja järjepidev toimimine.

3. peatükk

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumine

Paragrahv 13. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise alused

Lõige 1 sätestab ÜVVK teenuse osutamise kohustuse vee-ettevõtjale. Vee-ettevõtja peab lubama ühendada tarbimiskoha veevärki ühisveevärgiga ning tarbimiskoha kanalisatsiooni ühiskanalisatsiooniga seaduses sätestatud tingimuste kohaselt. Eelnõukohases seaduses on sätestatud kinnine loetelu juhtudest, millal vee-ettevõtja ei ole kohustatud potentsiaalsele tarbijale teenust osutama, kuid muudel nimetatud juhtudel on vee-ettevõtjal kohustus tarbijale ÜVVK teenust pakkuda.

Lõike 2 kohaselt saab tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni liita ÜVVKga vaid tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni omaniku või valdaja taotlusel tema ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud lepingu (edaspidi *liitumisleping*) alusel. Seetõttu peab ÜVVK teenuse saamiseks esmalt tarbimiskoha omanik või valdaja esitama vee-ettevõtjale taotluse ÜVVK teenuse saamiseks. Taotluse alusel ja teenuse osutamise võimalikkuse korral sõlmivad tarbimiskoha omanik või valdaja ning vee-ettevõtja liitumislepingu, mille alusel liidetakse tarbimiskoha veevärk ja kanalisatsioon ÜVVKga.

Lõige 3 sätestab tarbija liitumiskohustuse nõude. Reoveekogumisalal on tarbimiskoha omanikul või valdajal kohustus liituda ÜVVKga ÜVVK AKs märgitud tähtaja jooksul, kui selleks on välja ehitatud nõuetekohane liitumispunkt ning ÜVVK. Tegemist ei ole siiski absoluutse liitumiskohustusega, kuna lõikes 4 sätestatakse erisus, millal liitumiskohustus ei kohaldu. ÜVVKga liitumise kohustus võimaldab ÜVVK teenust osutada kvaliteetselt ja efektiivsemalt, kui kõik potentsiaalsed tarbijad ka realselt teenust kasutama hakkavad. Mida rohkem on vee-ettevõtjal tarbijaid, seda odavamaks kujunevad ÜVVK teenuse osutamisega kaasnevad kulud (ühiku kohta). Lisaks aitab planeeritud tarbijate hulk tagada joogivee kvaliteeti, kuna kavandatud mahust väiksemates kogustes tarbitava vee korral on oht, et joogivee kvaliteet halveneb vee viibeaja pikenemise tõttu torustikes.

Lõike 4 kohaselt ei kohaldu liitumiskohustus juhul, kui joogiveega varustamine ning reovee kokkukogumine ja puhastamine on tagatud muul viisil, mis vastab veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele. Oluline on seejuures tagada, et tekkiv reovesi kogutakse nõuetekohaselt veekindlasse kogumismahutisse ning sealt veab seda nõuetekohasesse reovee pürgimissõlme järjepidevalt selleks volitatud ettevõtte. Lisaks on täpsustatud, et joogiveega varustamise süsteem loetakse nõuetele vastavaks ka juhul, kui joogivee kvaliteedinäitajad ei vasta veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele, kuid veevarustussüsteemil puudub oht teiste isikute veevarustussüsteemidele, põhjavee kvaliteedile ja keskkonnale. Eelkõige peetakse silmas

olukordi, kus elaniku puurkaevus oleva vee kvaliteet ei vasta joogivee nõuetele, kuid puurkaevu omanik ise ei ole sellegipoolest huvitatud ühisveevärgiga liituma. Sel juhul on isikul võimalik omal vastutusel puurkaevu vett edasi tarbida, kuid puurkaevu olukord peab olema vähemalt selline, mis ei põhjusta ohtu teiste isikute veevarustusüsteemile, põhjaveele ega ka keskkonnale.

Lõikes 5 sätestatakse, et ÜVVKga liitumise kohustus ei laiene tööstus- ja tootmisettevõtetele. Kuna tööstus- ja tootmisettevõtete reovesi ei ole käsitletav asulareoveena ning tööstusreovee puhastamisele on veeseadusega kehtestatud eraldi nõuded, ei laiendata liitumiskohustust tööstus- ja tootmisettevõtetele. Lisaks ei ole vee-ettevõtjatel võimalik tagada kõigi tööstus- ja tootmisettevõtete liitmist ÜVVKga, kuna väljaehitatud süsteemid ei pruugi olla projekteeritud sellise võimsusega, mis suudaks täita tööstuse või tootmise veevajadust ning vastu võtta tööstuse või tootmise reovee koguseid ja/või reostuskoormust.

Lõige 6 täpsustab kohaliku omavalitsuse volikogu kinnitatava ÜVVKga liitumise eeskirja sisu. ÜVVKga liitumise eeskiri peab sisaldama vähemalt nõudeid liitumistaotluse kohta ning liitumistaotluse läbivaatamise tähtaega ja korda, nõudeid tarbija liitumistingimustele, liitumislepingule ning tarbija veevärgi- ja kanalisatsiooniprojektile ning liitumistasu tasumise korda. Eeskirjas tuleb sätestada ka nõuded tarbija veevärgi- ja kanalisatsiooniprojektile, et tagada tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni ehitus sellisel tasemel, et see oleks ühelt poolt turvaline tarbijale endale ning teisalt, et see ei kahjustaks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni toimimist. Kuna eelnõu kohaselt peab ÜVVKga liitumise eeskiri sisaldama vähemalt loetletud asjaolusid, ei ole nimekiri lõplik ning kohalikule omavalitsusele on jäetud otsustusõigus täpsustada liitumiseeskirjas ka muid liitumiseks olulisi aspekte.

Lõike 7 kohaselt tuleb juhul, kui eri kohalikke omavalitsusi teenindab üks vee-ettevõtja ühe ja sama ÜVVK kaudu, kohalikel omavalitsustel kehtestada ühtne eeskiri. Ühtse eeskirja puudumisel võib vee-ettevõtja jätta erinevates eeskirjades kajastatud vastandlikud sätted järgimata ning lähtuda oma tegevuses parimast praktikast. Ühtne eeskiri on vajalik regionaalse vee-ettevõtte toimimiseks ning selleks, et vee-ettevõtja ühes ja samas tegevuspiirkonnas kehtiksid teenuse tarbijatele samasugused nõuded. Regionaalsetel vee-ettevõtetel, kes teenindavad mitut kohalikku omavalitsust, ei ole mõistlik teenindada tarbijaid erinevate reeglite alusel, kui kasutatav ÜVVK on tegelikkuses üks ja sama. Samal põhjusel poleks erinevate tingimuste seadmine kohalike omavalitsuste poolt õiglane ka tarbijatele. Erinevate eeskirjade ja tingimuste seadmine on põhjendatud vaid olukorras, kus tarbijaid teenindav süsteem on samuti erinev, sest erinevatel süsteemidel on ka erinev vee läbilaskevõime ja reovee vastuvõtmise suutlikkus, mis määravad ka eeskirjades sätestatavad tingimused.

Lõike 8 kohaselt sõlmitakse liitumisleping kehtestatud ÜVVKga liitumise eeskirja kohaselt. Sätte kohaselt on vee-ettevõtjale eeskirjaga määratud kohustused siduvad ning tarbijaga sõlmitavas liitumislepingus peavad poolte õigused ja kohustused olema sätestatud eeskirja järgides.

Lõike 9 kohaselt kontrollib ÜVVKga ühendatava tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni vastavust liitumistingimustele ning liitumislepingule vee-ettevõtja. Vee-ettevõtja peab veenduma selles, et tarbimiskoha veevõrk ja kanalisatsioon vastab nõuetele ning selle kaudu on võimalik osutada ÜVVK teenust.

Kuigi ÜVVK seaduse eesmärk on tagada ÜVVKga kaetaval alal kõigi selle piirkonna potentsiaalsete tarbijate teenindamine ÜVVK kaudu, sätestab lõige 10 loetelu tingimustest, mis

annavad aluse liitumistaotluse rahuldamata jätmiseks. Liitumistaotlust ei rahulda vee-ettevõtja siis, kui tarbimiskoha veevajadust ei ole võimalik ühisveevärgist tagada selle nõuetekohast toimimist kahjustamata; tarbimiskoha omaniku reo- või sademevevett ei ole võimalik selle koguste või omaduste tõttu juhtida ühiskanalisatsiooni seda kahjustamata või see ei vasta reoveepuhasti puhastusvõimsusele või -tehnoloogiale; tarbimiskoha omanik tahab juhtida ühiskanalisatsiooni reovett, mille ohtlike ainete sisaldus on suurem, kui on ÜVVK kasutamise eeskirjas määratud piirnõrmi, või kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta vee-ettevõtja väljastatud tehnilistele tingimustele. Tegemist on lõpliku loeteluga, mistõttu puudub vee-ettevõtjal otsustusõigus liitumistaotlust mitte rahuldada seaduses sätestamata juhtudel.

Lõige 11 annab aga vee-ettevõtjale otsustusõiguse liitumistaotlust rahuldada ka juhul, kui tarbimiskoha omanik või valdaja soovib juhtida ühiskanalisatsiooni reovett, milles ohtliku aine sisaldus ületab ÜVVK kasutamise eeskirjaga ettenähtud piirnõrmi. Sel juhul on vee-ettevõtja riisiko tagada reovee nõuetekohane puhastamine ja heitvee suublasse juhtimine keskkonnanõuetekohaselt sätestatud tingimustel.

Lõike 12 alusel peab vee-ettevõtja tarbimiskoha omaniku või valdaja taotluse rahuldamisest keeldumist kirjalikult põhjendama 30 päeva jooksul liitumistaotluse saamisest arvates. Taotluse rahuldamisest keeldumise alused on ammendavalt loetletud lõikes 10. Kui tarbija ei ole rahul vee-ettevõtja põhjendustega, mis olid aluseks liitumistaotluse rahuldamata jätmisele, võib tarbija eelnõukohase seaduse alusel esitada kohalikule omavalitsusele vastavasisulise kaebuse.

Lõige 13 määrab tarbimiskoha omaniku taotluse rahuldamisest keeldumise vaidlustamise korra. Kui vee-ettevõtja jätab tarbimiskoha omaniku taotluse rahuldamata, võib tarbimiskoha omanik esitada sellekohase kaebuse omavalitsusüksusele. Kohaliku omavalitsuse tehtud otsust on aga võimalik vaidlustada halduskohtus halduskohtumenetluse seadustiku kohaselt.

Paragrahv 14. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasu võtmise alused

Lõike 1 kohaselt on omavalitsusüksuse volikogu määratud vee-ettevõtjal õigus võtta tarbimiskoha omanikult ÜVVKga liitumise eest põhjendatud liitumistasu, arvestades seaduses sätestatud. Sätte kohaselt on liitumistasu võtmise õigus vaid omavalitsusüksuse volikogu poolt seaduses sätestatud korras määratud vee-ettevõtjal. Seega näiteks arendustegevusega tegelevad ettevõtted, kes ehitavad välja ka ÜVVK, kuid ei ole määratud piirkonna vee-ettevõtjaks seaduse tähenduses, ei saa tarbimiskoha omanikelt või valdajatelt võtta liitumistasu sätestatud korras. Välistamine on vajalik, et vältida olukordi, kus arendaja on küll elamupiirkonnas torustikud välja ehitanud, võtnud selle eest tarbimiskoha omanikelt või valdajatelt ka liitumistasu, kuid süsteemi ei ole võimalik ilma täiendavate investeeringuteta liita vee-ettevõtja hallatava ÜVVKga. Seega isegi kui arendaja on välja ehitanud ÜVVK, saab liitumistasu tarbimiskoha omanikelt koguda vaid vee-ettevõtja, kellel lasub kohustus osutada piirkonna elanikele ÜVVK teenust. Arendaja ehitatud süsteemide omandi ja kulude hüvitamise küsimused lepitakse kokku arendaja, kohaliku omavalitsuse ja piirkondliku vee-ettevõtja vahel.

Täpse liitumistasu suuruse arvutab vee-ettevõtja liitumistasu arvutamise meetodika alusel, mis peab olema kooskõlastatud eelnõukohase seaduse §-s 15 sätestatud korras. Lõige 3 määrab ammendavalt ära need kulud, mis liitumistasus võivad sisalduda. Liitumistasuga tagatakse ÜVVK, sealhulgas sademeveekanaliseerimise arendamine ÜVVK AK alusel konkreetsetes arenduspiirkonnas; tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamine ÜVVKga liitumispunktis ning sademeveekanaliseerimise olemasolu korral selle ühendamine ühiskanalisatsiooniga.

Paragrahv 15. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasu arvutamise meetoodika

Lõike 1 kohaselt lasub liitumistasu arvutamise meetoodika koostamise kohustus vee-ettevõtjal, kes peab sõltuvalt oma tegevuspiirkonnast kooskõlastama meetoodika kas Konkurentsiameti või kohaliku omavalitsusega.

Lõike 2 kohaselt kooskõlastab vee-ettevõtja, kelle tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on alla 2000 ie või väljaspool reoveekogumisala, meetoodika omavalitsusüksusega. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kooskõlastab vee-ettevõtja meetoodika Konkurentsiametiga. Nimetatud erisus on seaduses sätestatud eelkõige seetõttu, et vee-ettevõtjaid on Eestis kokku ligikaudu 200, kuid Konkurentsiametil puudub piisav ressurs tegeleda kõigi vee-ettevõtjatega. Seetõttu on tehtud valik, et Konkurentsiameti kontrollile alluvad eelkõige suuremad vee-ettevõtjad, kelle majandustegevus on suurema mahuga ning kontroll eeldab enam eriteadmisi.

Lõike 3 kohaselt kooskõlastab vee-ettevõtja, kui ta soovib rakendada kõigis oma tegevuspiirkondades ühesugust liitumistasu arvutamise meetoodikat, meetoodika Konkurentsiametiga juhul, kui tegevuspiirkondade summaarne reostuskoormus on vähemalt 2000 ie, ning omavalitsusüksusega, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkondade summaarne reostuskoormus on alla 2000 ie.

Lõike 4 järgi avalikustatakse liitumistasu arvutamise meetoodika nii vee-ettevõtja kui ka kohaliku omavalitsuse veebilehel. Liitumistasu arvutamise meetoodika tuleb avalikustada pärast kooskõlastuse saamist.

Paragrahv 16. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasu arvestamine

Lõige 1 sätestab liitumistasu arvestamise üldpõhimõtte, mille kohaselt liitumistasu võib võtta vaid vee-ettevõtja tehtud nende kulutuste ulatuses, mis on vajalikud tarbimiskoha veevärgi ja kanalisatsiooni liitmiseks ÜVVKga.

Kuna suur osa ÜVVK arendustest on tehtud riigi ja Ühtekuuluvusfondi rahade eest, täpsustatakse lõikes 2, et tagastamatu abi korras ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamiseks tehtud kulutused arvatakse liitumistasudest maha. Seega liitumistasu võib vee-ettevõtja võtta vaid selliste tarbimiskoha liitumiseks vajalike kulutuste ulatuses, mida ei ole tehtud abirahade eest.

Kui ÜVVK, sealhulgas sademeveekanaliseerimise arendamine toimub ÜVVK AK väliselt tarbimiskoha omaniku või kolmanda isiku taotluse alusel ja kokkuleppel vee-ettevõtjaga ning ÜVVK omanikuga, katab lõike 3 kohaselt sellise arendamise ja ühendamise kulutused täies ulatuses taotleja. Säte võimaldab arendada ÜVVKd ka piirkondades, kus kohalikul omavalitsusel puudub kohustus ja vajadus ÜVVK väljaehitamiseks. Sel juhul ei ole arendamine ka ette nähtud ÜVVK AK, kuid eelnõukohane seadus võimaldab ka sellises kohases vastavaid arendusi teha detailplaneeringu alusel ja taotleja enda kulul.

Lõige 4 sätestab olukorra, kus vee-ettevõtja arendustegevuste tõttu tarbija olemasolev liitumispunkt muutub. Sel juhul ei saa vee-ettevõtja korduvat või täiendavat liitumistasu tasumist tarbijalt nõuda isegi juhul, kui tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamisega

ÜVVKga kaasnevad vee-ettevõtjale täiendavad kulud. Sätte kohaselt ei ole lubatud täiendavat liitumistasu võtta ka juhul, kui piirkonda hakkab teenindama uus vee-ettevõtja või muutub ÜVVK omanik. Üldreegli kohaselt peab iga tarbija tasuma liitumistasu vaid ühe korra – siis, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ühendatakse esimest korda ÜVVKga. Hilisemad muudatused liitumispunktis on üldjuhul vee-ettevõtja kulul.

Lõike 5 kohaselt ei saa vee-ettevõtja võtta täiendavat liitumistasu juhul, kui tarbija ehitab ise oma veevärgi või kanalisatsiooni ümber või vahetub tarbimiskoha omanik või valdaja. Erisus kehtib vaid olukorras, kus liitumistingimuste muutmine tarbimiskoha omaniku või valdaja tegevuse tulemusena toob kaasa ka vee-ettevõtjale lisakulutusi. Näiteks olukord, kus olemasoleva üksikelamu asemele ehitatakse ujula, mille vee tarbimismahud on kordades suuremad ning seetõttu on vajalik ka vee-ettevõtjal välja vahetada teatud osa ÜVVKst. Sel juhul peab need kulud liitumistasuna tasuma tarbimiskoha omanik või valdaja. Seega võib vee-ettevõtja talle lisakulutuste tekkimisel võtta liitumistasu vaid lisakulutuste ulatuses.

Lõige 6 täiendab liitumistasu võtmise aluseid. Kui tarbija soovib muuta olemasolevaid liitumistingimusi, on vee-ettevõtjal õigus nõuda tarbijalt täiendavat liitumistasu, kui muutmine toimub tarbija algatusel või tarbija tegevuse muutuse tulemusena, milleks on vaja ÜVVK ümber ehitada ja vee-ettevõtjale kaasnevad sellega lisakulutused. Liitumistasu võib võtta vaid lisakulutuste ulatuses. Näiteks olukorras, kus olemasolev tööstus muudab tootmistsükli või suurendab tööstust sellises mahus, et on vaja suurendada vee maksimaalseid tarbimismahtusid ulatuses, mis ilmselgelt eeldavad suurema läbimõõduga torustikku. Ka sel juhul võib vee-ettevõtjal olla vajalik välja vahetada teatud osa torustikust või olemasolevad pumbad asendada suurema võimsusega pumpadega. Kui sellise tegevuse tulemusena kaasnevad vee-ettevõtjale lisakulud, tuleb ka need kulud liitumistasuna tasuda tarbimiskoha omanikul või valdajal.

Kui tarbija ja vee-ettevõtja vaheline teenusleping on lõppenud lepingu ülesütlemise tõttu, kuid tarbija soovib ÜVVK teenust taastada, on vee-ettevõtjal lõike 7 kohaselt õigus nõuda tarbijalt täiendavat liitumistasu vaid juhul, kui vee-ettevõtjale kaasnevad sellega lisakulutused. Liitumistasu võib võtta vaid lisakulutuste ulatuses. Näiteks olukorras, kus ÜVVK teenus on olnud katkestatud mitu aastat, võib ÜVVK teenuse pakkumiseks olla vajalik seadmete (nt pumplate) töökorda seadmine või torustiku läbipesu. Nimetatud kulud kuuluvad teenuse taastamise korral liitumistasude hulka.

Paragrahv 17. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasu tagastamine

Lõike 1 kohaselt tekib olukorras, kus piirkonna üks või mitu tarbijat on tasunud liitumistasu täies ulatuses, kuna liitumise hetkel ei olnud piirkonnas ette teada uusi tarbijaid, tarbijal liitumistasu osalise tagasisaamise õigus, kui seitsme aasta jooksul pärast liitumistasu tasumist liitub väljaehitatud ÜVVKga uusi tarbijaid. Sel juhul tagastab vee-ettevõtja kolme kuu jooksul pärast iga uue liitumislepingu sõlmimist ja sellekohase liitumistasu või iga-aastase osamakse tasumist varem liitumistasu tasunud tarbijatele proportsionaalse osa tasunud liitumistasust. Säte võimaldab vältida esimese ÜVVKga liituja ebavõrdsesse olukorda sattumist juhul, kui piirkonna arendust ei olnud võimalik ette näha ja kogu ÜVVK arendamise peab kinni maksuma tarbimiskoha omanik või valdaja. Tasaarvestuse põhimõtte sätestamine võimaldab liitunud tarbijal tagasi saada selle osa liitumistasust, mis kuulub seitsme aasta jooksul sama ÜVVKga liituvatele tarbimiskoha omanike või valdajate vahel jagamisele. Nimetatud põhimõtet rakendatakse ka kehtiva ÜVVK seaduse alusel, et tagada liitujate võrdne kohtlemine.

Lõige 2 määrab tasaarvestamise aluseks olevad komponendid. Tagastatava liitumistasu osa arvutamisel lähtutakse liitumiseks tehtud kulutustest ja liitumistasu arvutamise metoodikast ning võetakse arvesse ÜVVK põhivara akumulieeritud kulum.

Lõike 3 kohasel läheb juhul, kui liitumistasu tasunud tarbimiskoha omanik või valdaja on vahetunud, liitumistasu osalise tagastamise õigus üle uuele tarbijale.

4. peatükk

Vee-ettevõtja määramine ja tema tegevuse korraldamine

Paragrahv 18. Vee-ettevõtja määramise alused

Vee-ettevõtja määramise kord sõltub sellest, kelle omandis on ÜVVK. Lõige 1 määrab alused vee-ettevõtja määramiseks juhul, kui ÜVVK on omavalitsusüksuse omandis. Sel juhul korraldab omavalitsusüksus iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsusüksustega vee-ettevõtja leidmiseks kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse riigihangete seaduse kohaselt. Vee-ettevõtja määratakse omavalitsusüksuse volikogu otsusega riigihanke tulemuste alusel ning see avalikustatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus või maakonna ajalehes.

Lõikes 2 sätestatakse vee-ettevõtja määramise alused olukorras, kus ÜVVK on eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Sel juhul võib ÜVVK omanik esitada omavalitsusüksusele ise ettepaneku enda määramiseks vee-ettevõtjaks. Seega on põhimõtteline erinevus vee-ettevõtja määramisel olukorras, kus ÜVVK on kohaliku omavalitsuse omandis, mil tuleb menetleda hanget, ja olukorras, kus ÜVVK on eraõigusliku juriidilise isiku omandis. Viimasel juhul saab omanik ise teha kohalikule omavalitsusele ettepaneku enda määramiseks vee-ettevõtjaks. Samad põhimõtted on sätestatud ka kehtivas seaduses.

Lõike 3 kohaselt võib juhul, kui ÜVVK on eraõigusliku juriidilise isiku omandis, ÜVVK omanik esitada omavalitsusüksusele ettepaneku määrata vee-ettevõtjaks isik, kelle hallatavat ÜVVKd on vaja piirkonnas nõuetekohase ÜVVK teenuse osutamiseks kasutada. Tegemist on eelkõige omavalitsuste piire ületava ÜVVKga, kus eri omavalitsustes kuulub ÜVVK eri juriidilistele isikutele, kuid süsteeme on mõistlik hallata ühtse tervikuna. Sel juhul saab üks eraõiguslik juriidiline isik teha kohalikule omavalitsusele ettepaneku määrata vee-ettevõtjaks teise piirkonna eraõiguslikust isikust ÜVVK omanik.

Lõikes 4 täpsustatakse, et vee-ettevõtja tuleb määrata kohaliku omavalitsuse volikogu otsusega, kuid tuleb veenduda, et vee-ettevõtjaks määratav isik haldab või on korraldanud kõikide taristu objektide haldamise, mis on vajalik ÜVVK teenuse osutamiseks. Lisaks tuleb tagada, et vee-ettevõtja vastaks kohaliku omavalitsuse kehtestatud vee-ettevõtja kvalifikatsioonile ning joogivee- ja reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutav isik omaks eelnõukohases seaduses sätestatud pädevust ning puuduvad riigihanke seaduses kehtestatud keeldumise alused.

Lõike 5 kohaselt tuleb omavalitsusüksuse volikogu otsuses määrata vähemalt:

- 1) eraõiguslikule juriidilisele isikule antav halduskoostöö seaduse kohane haldusülesanne;
- 2) vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatus;
- 3) haldusülesande täitmise rahastamise alused ja rahastamise ulatus, kui haldusülesande täitmist rahastatakse riigieelarvest või omavalitsusüksuse eelarvest;
- 4) haldusülesande täitmise üle järelevalvet teostav omavalitsusüksuse ametiasutus või organ;
- 5) eraõigusliku juriidilise isiku kohustus esitada majandusaasta aruanne ning avalikustada eelnõukohases seaduses sätestatud tegevusaruanne;

6) haldusakti kehtivusaeg, kui haldusakt on tähtajaline;

7) järelevalveasutuse või -organi õigused ja eraõigusliku juriidilise isiku kohustused haldusakti lõpetamise korral haldusülesande täitmise järjepidevuse tagamiseks, arvestades eelnõukohases seaduses sätestatud.

Lõikes 5 sätestatud haldusakti sisu ei ole lõplik, mistõttu võib kohalik omavalitsus haldusaktiga reguleerida ka muid vee-ettevõtjaks olemise olulisi aspekte. Kui vee-ettevõtja määratakse hankemenetluse alusel, ei tohi haldusakti kehtivusaeg olla pikem kui 12 aastat.

Lõikes 6 täpsustatakse, et vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatuse kehtestamisel tuleb võimaluse korral vältida mitme vee-ettevõtja määramist samasse tegevuspiirkonda. See on vajalik ÜVVK teenuse eest vastutaja määramiseks, et probleemide tekkimise korral oleks teada, kes vastutab ÜVVK teenuse järjepideva toimimise eest. Eelkõige võivad probleemid tekkida endistes aiandusühistutes, kus ÜVVK teenust pakuvad paralleelselt nii piirkonna vee-ettevõtja kui ka aiandusühistu. Eelnõukohane seadus ei keela paralleelsete süsteemide kasutamist, kuid kohalik omavalitsus peab siiski piirkonna ÜVVK teenuse osutamist korraldama selliselt, et teenuse pakkumine oleks järjepidev ja tagaks teenuse nõuetekohasuse ka pikemas perspektiivis. Selleks tuleb määrata igasse piirkonda soovituslikult üks vastutav isik, et probleemide tekkimisel vältida vastutuse hajumist eri isikute vahel. Vee-ettevõtja tegevuspiirkonna kehtestab omavalitsusüksuse volikogu otsusega. Vee-ettevõtja tegevuspiirkond näitab ära vee-ettevõtja vastutuseala ulatuse. See tähendab, et määratud tegevuspiirkonnas on vee-ettevõtja kohustatud piirkonna elanikele pakkuma ÜVVK teenust ning ühiskanalisatsiooni puudumisel purgimisteenust eelnõukohase seaduse §-s 37 sätestatud tingimustel.

Lõike 7 kohaselt määratakse juhul, kui eraõiguslikust juriidilisest isikust ÜVVK omanik loobub vee-ettevõtjaks olemisest või teeb ettepaneku korraldada kontsessioonilepingu sõlmimise menetlus, vee-ettevõtja hankemenetluse tulemusena sõlmitava kontsessioonilepinguga.

Lõikes 8 sätestatakse vee-ettevõtja määramisest keeldumise alused. Omavalitsusüksus võib sätestada vee-ettevõtjale lisaks seaduses kehtestatud ka täiendavaid pädevusnõudeid. Omavalitsusüksus võib isiku vee-ettevõtjaks määramisest keelduda, kui isik ei vasta omavalitsusüksuse määratud pädevusnõuetele. Ilmselgelt peab omavalitsusüksus sätestama pädevusnõuded üheselt ja selgelt mõõdetavalt. Eelnõukohase seaduse alusel on kohustuslik pädevusnõue kehtestatud joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste haldamisega tegelevatele isikutele.

Lõikega 8 antakse omavalitsusüksusele õigus kehtestada vee-ettevõtjale täiendavaid pädevusnõudeid. Pädevusnõuded peaksid eelkõige sõltuma vee-ettevõtja tegevuspiirkonna suuruselt, tarbijate arvust ja piirkonna eripärast. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond on regionaalne, hõlmates mitut kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumi, peaksid kogu piirkonnale olema kehtestatud ühtsed pädevusnõuded. Oluline on rõhutada, et omavalitsusüksus ei saa panna vee-ettevõtjale kohustust osutada ÜVVK teenuse hinna arvelt täiendavaid teenuseid võrreldes eelnõukohases seaduses sätestatuga, kuid võib olemasoleva ÜVVK teenuse osutajale esitada täiendavaid pädevusnõudeid.

Lõikes 9 sätestatakse vee-ettevõtja määramisest keeldumise alused. Omavalitsusüksus võib sätestada vee-ettevõtjale lisaks seaduses kehtestatud ka täiendavaid pädevusnõudeid. Omavalitsusüksus võib isiku vee-ettevõtjaks määramisest keelduda, kui isik ei vasta omavalitsusüksuse määratud pädevusnõuetele. Ilmselgelt peab omavalitsusüksus sätestama pädevusnõuded üheselt ja selgelt mõõdetavalt. Eelnõukohase seaduse alusel on kohustuslik

pädevusnõue kehtestatud joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste haldamisega tegelevatele isikutele.

Lõike 10 kohaselt ei saa vee-ettevõtjaks määrata isikut, kellele kuuluva ÜVVK kaudu ei ole võimalik osutada nõuetekohast ÜVVK teenust ilma selle süsteemi liitmiseta teisele isikule kuuluva ÜVVKga, välja arvatud juhul, kui varade omanikud on omavahel kokku leppinud süsteemide kasutuskorra. Sätte kohaselt peab vee-ettevõtjaks määratav isik haldama ÜVVK teenuse osutamiseks kõiki vajalikke taristuobjekte või olema nende haldamiseks sõlminud kasutuskorra, mis võimaldab nõuetekohast teenust osutada.

Lõikes 11 täpsustatakse, et kohaliku omavalitsuse volikogu otsuses, mis määrab piirkonna vee-ettevõtja, ei saa ette määrata ÜVVK teenuse hinda, kuna eelnõukohase seaduse alusel kooskõlastatakse ja kehtestatakse hind seaduses sätestatud põhimõtete alusel. Eelkõige kujuneb ÜVVK teenuse hind vee-ettevõtja põhjendatud kulude alusel selliselt, et hind võimaldaks katta vee-ettevõtja kulud ning vee-ettevõtjal teenida seaduses sätestatud tulukuse määra, kuid selle hinda arvestamine ei ole kohustuslik. Täpne ÜVVK teenuse hinna kujunemise mehhanism on sätestatud eelnõukohase seaduse VI peatükis.

Paragrahv 19. Vee-ettevõtja leidmiseks riigihanke korraldamine

Lõike 1 kohaselt tuleb vee-ettevõtja leidmiseks korraldada riigihange kontsessioonilepingu sõlmimiseks riigihanke seaduse kohaselt juhul, kui ÜVVK on omavalitsuseüksuse omandis või kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni eraõiguslikust isikust omanik loobub teenuse osutamisest ega tee ettepanekut teise isiku määramiseks, kes haldab ÜVVK teenuse osutamiseks vajalikku osa.

Lõikes 2 loetletakse riigihanke korraldamise alusdokumendid. Vee-ettevõtja leidmiseks korraldatava riigihanke alusdokumentides tuleb esitada vähemalt:

- 1) vee-ettevõtja tegevuspiirkonna ulatus ja selle tehniline kirjeldus;
- 2) teave ÜVVK AK kohta;
- 3) teave ÜVVKga liitumise ning selle kasutamise eeskirjade kohta;
- 4) vee-ettevõtja kohustused;
- 5) vee-ettevõtja pädevusnõuded ÜVVK nõuetekohase toimimise tagamiseks;
- 6) ÜVVK teenuse osutamise tingimused;
- 7) hankelepingu kestus;
- 8) vee-ettevõtja ja omavalitsusüksuse vahel sõlmitava hankelepingu eelnõu;
- 9) teave eelnõukohase seaduse § 12 lõikes 5 nimetatud halduslepingu kohta selle olemasolu korral.

Lõikes 3 sätestatakse vee-ettevõtjana tegutsemise kestus, kui vee-ettevõtja määratakse riigihanke alusel. Riigihanke alusel määratava juriidilise isiku vee-ettevõtjana tegutsemise alus ning vee-ettevõtja määramise otsuse ja hankelepingu kestus ei tohi olla pikem kui 12 aastat.

Paragrahv 20. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamine vee-ettevõtjaks määramiseta

Kui isik ei ole määratud vee-ettevõtjaks eelnõukohases seaduses sätestatud korras, kuid tema tegevus vastab eelnõukohases seaduses sätestatud ÜVVK teenuse definitsioonile ning tema omandis või valduses olev veevärk või kanalisatsioon vastab ÜVVK määratlusele, kohalduvad selle isiku suhtes kõik vee-ettevõtja kohta sätestatud nõuded ja kohustused. Need on eelkõige

pakkuda tarbijatele joogiveenõuetele vastavat joogivett ning tagada reovee kokkukogumine ja puhastamine veeseaduses sätestatud nõuete kohaselt. Samal ajal ei laiene ÜVVK teenust pakkuvale isikule seadusest tulenevad vee-ettevõtja õigused, nagu liitumistasu võtmise võimalus. Selle paragrahvi eesmärk on piirata vee-ettevõtjana tegutsemist sellistel isikutel, kes ei ole saanud selleks luba kohalikult omavalitsuselt, mistõttu ei ole nende tegevus ka kohaliku omavalitsuse poolt piisavalt hästi jälgitav. Kohalik omavalitsus peab võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed, et isehakanud teenusepakkujad saaksid registreeritud vee-ettevõtjaks ja kohalik omavalitsus omaks täpset ülevaadet oma halduspiirkonnas ÜVVK teenust pakkuvatest ettevõtetest. Selliseid ettevõtteid tegutseb veel endistes suvilapiirkondades, kus aiandusühistud pakuvad iseseisvalt oma liikmetele teenust, tagamata seejuures joogiveeks müüdava vee vastavust kvaliteedinõuetele ega garanteeri ka teenuse osutamise järjepidevust.

Paragrahv 21. Vee-ettevõtja tegevuse peatamine ja lõpetamine

ÜVVK teenuse osutamise järjepidevus ja selle katkestamise vältimine on esmatähtis kohustus, mida vee-ettevõtja peab tagama. Seetõttu kohustab lõige 1 kuni vee-ettevõtja ja tema tegevuspiirkonna määramiseni seni ÜVVK abil veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuseid osutanud ettevõtjat jätkama tegevust lepinguga määratud ajani. Säte sisuliselt keelab teenuse osutamise lõpetamise enne, kui kohaliku omavalitsuse volikogu ei ole oma otsusega määranud uut vee-ettevõtjat.

Lõike 2 kohaselt peab vee-ettevõtja vähemalt 12 kuud enne ÜVVK teenuse pakkumise peatamist või lõpetamist omavalitsusüksust kirjalikult informeerima peatamise või lõpetamise ajakavast ning esitama ülevaate abinõudest, mis tagavad seadusest ja omavalitsusüksusega sõlmitud lepingutest tulenevate nõuete täitmise. Säte on vajalik ÜVVK teenuse järjepidevuse tagamiseks.

Paragrahv 22. Vee-ettevõtja raamatupidamise erinõue

Lõikes 1 sätestatakse vee-ettevõtja raamatupidamise erinõue, mis on vajalik ÜVVK teenuse hinna põhjendatuse kontrollimiseks Konkurentsiametile ja kohalikele omavalitsusele. Kuna ÜVVK teenuse hind sõltub teenuse osutamiseks vajalike kulude suuruselt, tuleb vee-ettevõtjal lisaks konkurentsiseaduse §-s 18¹ sätestatud nõudele pidada oma raamatupidamises kulude kohta eraldi arvestust järgmiste tegevuste kaupa:

- 1) veevarustus;
- 2) reovee ärajuhtimine;
- 3) reovee puhastamine;
- 4) sademevee ärajuhtimine;
- 5) sademevee puhastamine;
- 6) käesoleva lõike punktides 1–5 nimetatud tegevustega seotud lisateenused;
- 7) pürgimisteenuse osutamine käesoleva seaduse § 37 tähenduses;
- 8) liitumistasud ÜVVKga liitumise eest;
- 9) muu tegevus, mis ei ole seotud ÜVVK teenuse osutamisega.

Punktis 6 nimetatud põhiteenustega seotud lisateenused on sellised monopoolsed teenused, mis oma olemuselt on põhiteenuste osa, st neid ei saa osutada mitte keegi teine, kui vaid konkreetne vee-ettevõtja. Monopoolsed teenused on nt veemõõtjate plommimised, veeühenduse avamised ja sulgemised tarbija juures, kinnistule tehniliste tingimuste koostamine ja/või kooskõlastamine jms. Põhiteenustega seotud lisateenuste eristamise aluseks on asjaolu, kui vee-ettevõtja ei aktsepteeri selle töö tegemist mitte kelleltki teiselt, kui vaid temalt tellituna.

Võrreldes kehtiva seadusega on uue kululiigina juurde tulnud puhastamisteenuse osutamise kulud reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kui piirkonda ei ole ühiskanalisatsioon välja ehitatud. Kuna eelnõukohase seaduse kohaselt peab vee-ettevõtja nimetatud piirkonnas osutama puhastamisteenust ühiskanalisatsiooni teenuse hinnaga, tuleb puhastamisteenuse kulud arvestada samuti vee-ettevõtja kuludeks, mille alusel ühiskanalisatsiooni teenuse hind kujuneb.

Kuna tagastamatu abi eest soetatud varadelt amortisatsioonikulu ÜVVK teenuse hinda ei arvestata, tuleb lõike 1 punktides 1–6 nimetatud kulude juures eraldi esile tuua tagastamatu abi raames soetatud varad ja varadega seotud kapitalikulu.

Lõige 3 täpsustab raamatupidamise aruandluse pidamist kohustust olukorras, kus teenust osutab regionaalne vee-ettevõtte ehk kui vee-ettevõtte teenindab mitut kohalikku omavalitsust. Kui tarbijale või teisele vee-ettevõtjale osutatakse ÜVVK teenust mitmel reoveekogumisalal või mitmes tegevuspiirkonnas, peab vee-ettevõtja pidama eraldi arvestust reoveekogumisalade või tegevuspiirkondade kaupa lõikes 1 sätestatu kohaselt, välja arvatud juhul, kui piirkondades määratakse ühine ÜVVK teenuse hind eelnõukohase seaduse 6. peatükis sätestatu kohaselt. Kuna regionaalse vee-ettevõtte eesmärk on tagada kõrge kvaliteediga ÜVVK teenuse osutamine eri omavalitsusüksustes, mida teenindavad üldjuhul sama vee-ettevõtte kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid, on ÜVVK teenuse hinna mõistlikkuse tagamiseks otstarbekas kehtestada kogu vee-ettevõtte teeninduspiirkonna kohta ühine ÜVVK teenuse hind. On ilmselge, et suuremamahuliste teenuste osutamisel muutub teenuse ühiku hind odavamaks, mistõttu tuleks kohalikel omavalitsustel enam panustada läbirääkimistesse regionaalse vee-ettevõtte moodustamiseks, et tagada ühtlaselt kvaliteetse ÜVVK teenuse osutamine nii piirkonna keskustes kui ka väljaspool seda. Regionaalsete vee-ettevõtete moodustamine võimaldab ka väiksemates hajaasustuspiirkondades pakkuda ÜVVK teenust mõistliku hinnaga.

Lõikes 4 täpsustatakse olukorda, kus vee-ettevõtja ja tööstus- või tootmisettevõtte on kahepoolselt otsustanud sõlmida võlaõigusliku lepingu, järgimata ÜVVK seadust. Sel juhul tuleb nimetatud lepinguga seotud kulud ja tulud eristada vee-ettevõtja muudest tuludest ja kuludest, et vältida sellest lepingust tulenevate rahavoogude kajastumist teistele tarbijatele osutatava ÜVVK teenuse hinnas.

Paragrahv 23. Vee-ettevõtja tegevuse aruande avalikustamine

Lõike 1 kohaselt avalikustab vee-ettevõtja üks kord aastas aruande oma või omavalitsusüksuse veebilehel 30 päeva jooksul pärast selle kinnitamist. Kuna vee-ettevõtja on eelkõige sotsiaalne ettevõtte, mille esmane eesmärk on nõuetekohase ÜVVK teenuse osutamine piirkonna elanikele, mitte kasumi teenimine, on ettevõtte tegevuse läbipaistvuse tagamiseks oluline võimaldada ka piirkonna elanikel saada infot vee-ettevõtja käekäigu kohta. Kuigi sätte kohaselt tuleb aruanne avalikustada kas vee-ettevõtja või kohaliku omavalitsuse kodulehel, on soovitatav see avalikustada mõlemal veebilehel, et tagada elanikkonna suurem kaasatus ja informeeritus.

Lõikes 2 sätestatakse vee-ettevõtja avalikustatava aruande sisu. Sätte kohaselt peab aruanne sisaldama majandusaasta aruande kokkuvõtet, ülevaadet viimase aasta jooksul tehtud investeeringutest, joogivee kvaliteedist, reovee ja sademevee puhastamisest ning tuleviku arengusuundadest.

Lõikes 3 märgitakse täiendavalt, et avalikustamise kohustus ei laiene sellistele andmetele, mida

ei saa avalikustada väärtpaberituru seadusest tulenevalt. Seega peab andmete avalikustamine toimuma väärtpaberiseaduse kohaselt.

Paragrahv 24. Joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavatele isikutele esitatavad nõuded

Lõike 1 kohaselt tuleb vee-ettevõtjal määrata kõigile oma hallatavatele joogivee- ning reoveekäitlusrajatistele pädev isik, kes vastutab rajatise nõuetekohase toimimise eest.

Lõike 2 kohaselt peab joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldaval pädeval isikul olema kutseeaduse kohane kutse- või pädevustunnistus. Tegemist on uue kohustusega, et tagada vee-ettevõtjate veelgi suurem erialane kvalifikatsioon ning suurendada vee-ettevõtjate usaldusväarsust ja pädevust kõrge maksumusega joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste opereerimisel. See on eriti tähtis, kuna joogiveerajatiste haldamisega tegeleva isiku oskustest ja teadmistest sõltub ühisveevärgi kaudu tarbijani jõudva joogivee kvaliteet. Samuti sõltub reoveekäitlusrajatise haldamisega tegeleva isiku teadmistest ja oskustest see, kui puhtaks suudab reoveepuhasti puhastada ühiskanalisatsiooni juhitava reovee. Lõppkokkuvõttes sõltub sellest isikust keskkonda juhitava heitvee koostis, mis mõjutab otseselt kõigi veekogude seisundit.

Lõike 3 kohaselt ei pea joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldaval isikul olema kutseeaduse alusel antavat kutset juhul, kui isik läbib iga seitsme aasta järel vähemalt 80-tunnilise täiendkoolituse joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste opereerimise valdkonnas. Seega on isikul võimalik saada pädevustunnistus kas kutse taotlemisega või läbides iga seitsme aasta järel erialale vastava täiendkoolituse.

Lõike 4 kohaselt tõendab joogivee- ning reoveekäitlusrajatise haldavate pädevate isikute kvalifikatsiooni haridusel ja töökogemusel põhinev kutseeaduse kohane kutse või muu õigusakti kohane lõikele 2 või 3 vastav pädevustunnistus. Kuna tegemist on uue nõudega vee-ettevõtjatele, on eelnõukohase seadusega pädeva isiku kutse nõude täitmiseks sätestatud üleminekuaeg kuni 2025. aastani, et vee-ettevõttel jääks piisav aeg oma töötajatele pädevus- või kutsetunnistuste taotlemiseks.

Lõike 5 kohaselt ei pea isik, kes on omandanud töö eripärale vastava kvalifikatsiooni välisriigis, oma kvalifikatsiooni tõendama kutseeaduse kohase kutsega või muu õigusakti kohase pädevustunnistusega. Välisriigis omandatud kvalifikatsiooni vastavust seadusest tulenevatele nõuetele hindab ja tõendab välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt kutseeaduse alusel moodustatud kutsekomisjon.

5. peatükk

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus

Paragrahv 25. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu sõlmimine

Lõikes 1 sätestatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse aluspõhimõte. ÜVVKga kaetud alal on tarbijal õigus saada ühisveevärgist joogivett ja juhtida ühiskanalisatsiooni reovett ning lahkvoolsesse sademeveekanaliseerimise sademevett. Tegemist ei ole siiski absoluutse õigusega. Näiteks võib ühisveevärgist joogivee saamine olla piiratud seetõttu, et tarbija soovitud joogivee mahtu ei ole võimalik vee-ettevõtjal tagada. Eelkõige puudutab see tööstusi ja muid asutusi, kus on omane erakordselt suur veetarve (näiteks veekeskused).

Ühiskanalisatsiooni teenuse pakkumist takistavaks teguriks võib olla asjaolu, et ühiskanalisatsiooni soovitakse juhtida sellise saasteainete kontsentratsiooniga reovett, mis ei vasta ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud piirnormidele ning võib seetõttu reovee puhastusseadmete tööd häirida. Ka see erand puudutab eelkõige tööstusettevõtteid. Nimetatud piirangud on otseselt seotud eelnõukohase seaduse § 13 lõikega 10, mis sätestab ammendavad alused vee-ettevõtjale teenuse osutamisest keeldumiseks. Kui kaks esimest piirangut puudutavad eelkõige tööstusettevõtteid, siis kolmas ÜVVK teenuse osutamise piirang on seotud sademevee ärajuhtimisega. Seda teenust ei pea vee-ettevõtja osutama eratarbijale juhul, kui sademevee ärajuhtimiseks puudub lahkvolne sademeveekanaliseerimine ning sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimine põhjustaks häireid reovee puhastussüsteemis. Tegemist on siiski erandlike olukordadega ning üldjuhul on piirkonna ÜVVK arendused arvestanud piirkondlike vajadustega ning teenust suudetakse pakkuda piirkonnale vajalikus ulatuses ja mahus. Sätte teiseks oluliseks põhimõtteks on see, et ÜVVK teenust tuleks pakkuda mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Kuigi hinna kehtestamise alused on seaduses ka eraldi sätestatud, on mõistlikkust, põhjendatust ja võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist peetud niivõrd oluliseks ÜVVK teenuse osaks, et see on välja toodud ka teenuse osutamise aluspõhimõtete juures. Mõistliku ÜVVK teenuse hinna põhimõte peab tagama nõuetekohase joogivee kättesaadavuse võimalikult suurele hulgale elanikele ning ÜVVK teenuse hind peab põhinema vee-ettevõtja põhjendatud kuludel, mida kirjeldab teenuse hinna põhjendus. Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt peab samasuguse teenuse osutamisel ÜVVK teenuse hind olema kõigile piirkonna elanikele ühesuurune. Seda printsiipi aitab järgida regionaalsete vee-ettevõtete moodustamine ja seeläbi on piirkonna elanikele võimalik kehtestada ühesugune ÜVVK teenuse hind. Samasuguseks teenuseks ei loeta aga olukorda, kus üks tarbija juhib ühiskanalisatsiooni reovett, mille saasteainete sisaldus on kordades suuremad kui teise tarbija reovees. Selle eristamiseks moodustatakse reoveegrupid ning ÜVVK teenuse hind kehtestatakse igale reostusgrupile eraldi.

Lõikes 2 täpsustatakse, et sademevett on lubatud juhtida ühisvoolseesse kanalisatsiooni vaid vee-ettevõtja kirjalikul nõusolekul. Kuigi ÜVVK teenuse kasutamiseks on vajalik igal juhul vee-ettevõtja nõusolek ja selleks peab olema vee-ettevõtjaga sõlmitud leping, on siiski eelnõukohase seaduse järgi võimalik teatud olukordades ÜVVK leping sõlmituks lugeda ka kaudse tegevusena. Selleks on näiteks olukord, kus vee-ettevõtja esitab tarbijale regulaarselt arveid ja tarbija on arved ka tasunud. Lõike 2 kohaselt on aga sademevee ärajuhtimiseks kehtestatud kirjalik vorminõue, mistõttu suuline leping ei kohaldu sademevee juhtimiseks ühisvoolseesse kanalisatsiooni.

Lõikes 3 kohustatakse vee-ettevõtjat tagama tarbijale ühisveevärgi kaudu joogivesi liitumispunktini ning vastu võtma reovett, mille reostusnäitajad ja ohtlike ainete kontsentratsioonid ei ületa ÜVVK kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Sätet tuleb tõlgendada koosmõjus § 13 lõikega 10, mis annab ammendavad alused vee-ettevõtjale ÜVVK teenuse osutamisest keeldumiseks.

Lõike 4 kohaselt on vee-ettevõtjal õigus ÜVVK avarii kõrvaldamise ajal ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud korras piirata või peatada tarbijatele ühisveevärgist vee andmist või tarbijatelt reovee vastuvõtmist ühiskanalisatsiooni. Tegemist on eriolukorraga, kus avarii korral on vee-ettevõtjale antud õigus teenuse piiramiseks või peatamiseks.

Lõikes 5 sätestatakse lepingu sõlmimise kohustus. Ühisveevärgist vee võtmine ning reo- ja sademevee juhtimine ühiskanalisatsiooni toimub vee-ettevõtja ja tarbija vahelise ÜVVK teenuse osutamise lepingu (edaspidi *teenusleping*) alusel. Tegemist on võlaõigusliku

lepinguga, millele kohaldub võlaõigusseaduses sätestatu, arvestades eelnõukohases seaduses toodud erisusi.

Lõikes 6 täpsustatakse sademevee teenuslepingu sõlmimise põhimõtteid, kuna ÜVVK termin ei hõlma sademevett, kui kohalik omavalitsus ei ole ÜVVK AK-s seda ÜVVK hulka arvanud. Sel juhul tuleb teenusleping sõlmida omavalitsusüksuse poolt määratud isikuga sademevee majandamise kavas ettenähtud korras. Kui sademevett ei ole ÜVVK hulka määratud, tuleb kohalikul omavalitsusel koostada sademevee jaoks eraldi sademevee majandamise kava § 2 lõike 3 tähenduses.

Lõike 7 kohaselt tuleb teenusleping sõlmida ÜVVK kasutamise eeskirja alusel. Eeskirja kinnitab omavalitsusüksuse volikogu ning see peab sisaldama vähemalt:

- 1) võetava vee mõõtmise ja ärajuhitava reo- ja sademevee arvestamise korda;
- 2) ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostusnäitajate ja ohtlike ainete piirnorme arvestusega, et ühiskanalisatsioonist väljuv heitvesi vastaks veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele ja ühiskanalisatsiooni juhitud reovesi ei kahjustaks ühiskanalisatsiooni toimimist;
- 3) ÜVVK teenuse eest tasumise korda ning piirnormi ületava reostuse tasu arvestamise korda;
- 4) vee andmise ning reo- ja sademevee vastuvõtmise katkestamise ning taastamise korda;
- 5) ÜVVK kahjustuse või avarii korral vee andmise ning reovee ärajuhtimise piiramise, peatamise ja taastamise korda;
- 6) ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee mahu arvestamise meetodikat, välja arvatud juhul, kui piirkonnas rakendatakse sademeveele vaid abonenttasu;
- 7) ühisveevärgiga liitumispunktis minimaalse lubatud veerõhu piirnormi sõltuvalt hoonestuse valdavast kõrgusest;
- 8) ühiskanalisatsiooniga liitumise punktis maksimaalse lubatud paisutustaseme piirnormi.

Lõikes 8 määratakse alused, mida peaks kohalik omavalitsus ÜVVK kasutamise eeskirjas reostusnäitajate ja ohtlike ainete piirnormide kehtestamisel arvesse võtma. Sätte kohaselt tuleb piirnormide määramisel arvestada piirkonna reoveepuhasti suurus, võimsust, reoveepuhasti tüüpi, kasutatavat puhastustehnoloogiat, vooluhulka, reovee ühtlustusvõimalusi ning teisi tehnoloogilisi kriteeriume, mis võimaldavad ühiskanalisatsiooni juhitud reovett nõuetekohaselt puhastada ühiskanalisatsioonisüsteemi kahjustamata. Kogu riigis ühtsete piirnormide kehtestamine pole võimalik, kuna reoveepuhasti suutlikkus konkreetse tarbija reovee puhastamisega toime tulla sõltub suuresti nii kasutatavast tehnoloogiast, projekteeritud puhasti iseärasustest kui ka puhasti suurusel. Seetõttu tuleb asjakohased normid kehtestada kohalikul omavalitsusel ÜVVK kasutamise eeskirjaga, mis võimaldab kõige paremini arvestada piirkondlike iseärasuste ja puhasti võimalustega.

Lõike 9 kohaselt ei saa vee andmise ning reo- ja sademevee vastuvõtmise katkestamise põhjuseks lugeda olukorda, kus vee-ettevõtja ja tarbija vahel puudub kirjalik teenusleping, kuid vee-ettevõtja esitab regulaarselt tarbitud vee või ärajuhitud reovee eest tarbijale arveid ning tarbija on arved õigel ajal tasunud. Sätte kohaselt loetakse sel juhul teenusleping suuliselt sõlmituks.

Lõikes 10 täpsustatakse, kuidas õigusselguse huvides saab vee-ettevõtja sõlmida tarbijaga kirjalikku lepingut olukorras, kus seni on teenust osutatud suulise lepingu alusel. Selleks peab vee-ettevõtja tarbijale esitama lepingu sõlmimise tahteavaldusena teenuslepingu projekti. Kui tarbija tahteavaldusele ei vasta, loetakse leping tarbijaga sõlmituks 30 päeva möödumisel tahteavalduse esitamise päevast alates. Sätte alusel tekib vee-ettevõtjale lihtsustatud kord oma kliendibaasi korrastamiseks, et kirjalikud lepingud oleksid sõlmitud ka selliste vee-ettevõtja

tarbijatega, kellega ajaloolistel põhjustel ei ole kirjalikke lepinguid sõlmitud, kuid sellest hoolimata teenust osutatakse ja selle eest tasutakse regulaarselt.

Kui maa on kaasomandis, sõlmitakse lõike 11 kohaselt ühisveevärgivee võtmiseks ning reo- või sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimiseks vee-ettevõtjaga üks kirjalik leping kaasomanike enamuse otsuse alusel nende volitatud esindajaga asjaõigusseaduse § 72 järgi.

Lõikes 12 täpsustatakse lõikes 11 sätestatud, et korteriomanditeks jagatud kinnisomandi puhul on tarbijaks korteriühistu. Korteriomanik võib olla tarbijaks juhul, kui on võimalik tema korteriomandi veevärgi ja kanalisatsiooni liitmine ÜVVKga eelnõukohase seaduse nõuetele vastava individuaalse liitumispunkti kaudu. Iga korteriomanik ei saa olla vee-ettevõtja tarbijaks, kuna vee-ettevõtja vastutab ÜVVK toimimise eest kuni liitumispunktini, mitte aga kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni eest. Kuna kortermajadel on üldjuhul üks ühine kinnistusisene veevõrk ja kanalisatsioon, ei ole võimalik kortermajade korral jagada vee-ettevõtja tarbijaid iga korteri kaupa, sest liitumispunkt vee-ettevõtjaga on kõigil korteritel üks ühine. Seega on kortermaja vee-ettevõtja jaoks üheks tarbijaks, sest vee-ettevõtjal ei ole õigust korraldada vee jaotamist liitumispunkti järel kortermaja sees. Erinev on aga olukord paarismajade korral, kus realselt on võimalik ehitada mõlemale tarbijale eraldi liitumispunkt, sest paarismajadel on üldjuhul ka kinnistusisene eraldi veevõrk ja kanalisatsioon. Sellisel juhul on vee-ettevõtja jaoks tegemist kahe tarbijaga. Kirjeldatud olukorda reguleerib lõike 12 teine lause, mille kohaselt korteriomanik võib olla vee-ettevõtja tarbijaks ka juhul, kui on võimalik tema veevärgi ja kanalisatsiooni ühendamine ÜVVKga eelnõukohase seaduse nõuetele vastava liitumispunkti kaudu.

Paragrahv 26. Ohtlike ainete ja muude saasteainete juhtimine ühiskanalisatsiooni

Lõike 1 kohaselt kehtestab ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekirja valdkonna eest vastutav minister määrusega. Säte annab keskkonnaministrile volitusnormi kehtestada nimekiri ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainetest, millele on vaja kehtestada piirnormid ühiskanalisatsiooni toimimise kaitseks. Samas ei hõlma volitusnorm nimekirjas olevate ohtlike ainete piirnormide kehtestamist. Seda eelkõige seetõttu, et ühiskanalisatsiooni juhitava reovee kontsentratsioonid sõltuvad konkreetse piirkonna reoveepuhasti tüübist, suurusest ja vooluhulkadest. Seega ei ole ühtsete üleriigiliste piirnormide kehtestamine põhjendatud, asjakohase piirnormi saab määrata vaid konkreetse piirkonna olusid ja puhasti eripära arvestades.

Lõige 2 reguleerib olukordi, kus tarbija poolt ärajuhitav reo- või sademevesi sisaldab üle lubatud piirnormi saasteaineid, sealhulgas ohtlikke aineid või muud reostusnäitajad, nagu pH, ei vasta kehtestatud normidele. Sel juhul on tarbija kohustatud enne reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimist kasutama eelpuhastust või võtma kasutusele muid meetmeid reo- ja sademevee nõuetele vastavaks viimiseks. Muudeks meetmeteks on nii tehnoloogilised uuendused kui ka tootmises mõne ohtliku aine asendamine keskkonnasõbralikumana ainega. Eelpuhasti rajamise kohustus ei rakendu juhul, kui vee-ettevõtja ja tarbija on omavahelises teenuslepingus leppinud kokku leebemates piirnormides, kui on ette nähtud kohaliku omavalitsuse kehtestatud ÜVVK kasutamise eeskirjas. Oluline on siinkohal rõhutada, et vee-ettevõtja ja tarbija võivad omavahel kokku leppida leebemates normides, kui on kehtestatud ÜVVK kasutamise eeskirjaga. Kuid sama paragrahvi lõike 3 kohaselt on vee-ettevõtja kohustatud tarbijalt vastu võtma sellist reo- ja sademevett, mille piirnormid vastavad kohaliku omavalitsuse ÜVVK kasutamise eeskirjas kehtestatud. Seega kehtestatakse kohaliku omavalitsuse ÜVVK kasutamise eeskirjaga tarbijale maksimaalsed nõuded, kuid vee-ettevõtja

ja tarbija omavahelises lepingus võib kehtestatud norme leevendada poolte kokkuleppel. Rangemate nõuete kehtestamine ei ole lubatud.

Lõike 3 kohaselt peab tööstus- või tootmisettevõtte, kes kasutab oma tegevuses aineid, mida loetakse sama paragrahvi lõike 1 kohaselt ohtlikeks ja mis juhitakse ühiskanalisatsiooni, esitama vee-ettevõtjale eelnõukohase seaduse jõustumisest kuni 31.12.2022 ja alates 01.01.2023 Keskkonnaametile vastava infosüsteemi kaudu kirjaliku teabe ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete heidete koguste ja kontsentratsioonide kohta üks kord aastas või vee-ettevõtja nõudmisel asjakohase teate saamisel. Kohustus on vajalik ohtlike ainete kasutamisest ja nende veekeskkonda jõudmisest usaldusväärse informatsiooni saamiseks. Keskkonnaametile antav informatsioon võimaldab rakendada sobivaid meetmeid veekeskkonna kaitseks. Vee-ettevõtja saab parema ülevaate oma tarbijate reoveest ja oskab paremini kavandada meetmeid reovee efektiivsemaks puhastamiseks.

Lõike 4 järgi on tööstus- või tootmisettevõtte kohustatud viivitamata teavitama vee-ettevõtjat seaduse jõustumisest kuni 31.12.2022 ja alates 01.01.2023 Keskkonnaametit vastava infosüsteemi kaudu, kui ta võtab oma tegevusalas või tehnoloogias kasutusele uue ohtliku aine lõike 1 tähenduses ja see võib sattuda ühiskanalisatsiooni. Nimetatud teavitamiskohustus puudutab neid ohtlikke aineid, mille tarbija võtab kasutusele pärast seda, kui lõikes 3 nimetatud teavitamiskohustus on juba täidetud. Selle sätte eesmärk on informeerida ohtlike ainete voogudest kohe nii Keskkonnaametit kui ka vee-ettevõtjat, et need oleksid kursis võimalike ohtlike ainete voogude muutustega ning saaksid kohe võtta hädavajalikke abinõusid.

Paragrahv 27. Joogivee kvaliteedi ja ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostatuse kontroll

Lõike 1 kohaselt kontrollitakse joogivee kvaliteeti veeseaduse § 13 lõike 2 alusel. Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid on kehtestatud sotsiaalministri 31.07.2001 määrusega nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“.

Lõike 2 kohaselt kontrollitakse ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee reostatust vee-ettevõtja ja tarbija vahel määratud liitumispunktis seaduses sätestatu alusel. Kui kontrolliproovi võtmine liitumispunktist ei ole võimalik, võetakse proov lähimast kontrollkaevust. Oluline on siinkohal rõhutada, et vee-ettevõtja vastutab nõuetekohase teenuse osutamise eest alates liitumispunktist, see tähendab, et vee-ettevõtja vastutab reo- ja sademevee nõuetekohase ärajuhtimise eest liitumispunktist kuni reovee- või sademeveepuhastini ning vee puhastamise eest nõutud saasteainete piirväärtusteni. Kui tarbija kanalisatsioon lekib ning põhjustab sellest tulenevalt reostatust, on vastutajaks tarbija.

Lõike 3 kohaselt peab ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi vastama ohtlike ainete ja muude saasteainete piirnormidele igal ajahetkel. Kui kasvõi üks punktproov ei vasta kehtestatud piirnormidele ja põhjustab reoveepuhastusprotsessi häireid või kahjustab ühiskanalisatsiooni toimimist, võib vee-ettevõtja nõuda kahju hüvitamist võlaõigusseaduse alusel. Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee saasteainete piirnormid on kehtestatud eelkõige selleks, et kaitsta ühiskanalisatsioonisüsteemi toimimist ning välistada suuremate reostuskoormuste tõttu põhjustatud häireid reovee puhastusprotsessis. Seega on oluline tagada, et ühiskanalisatsiooni juhitav vesi vastaks nõuetele igal ajahetkel, sest ka lühiajalised üksikud löökoormused võivad tähendada reovee puhastusprotsessis häireid ning halvemal juhul puhastusprotsessi seiskumist.

Lõike 4 kohaselt määrab reo- ja sademevee juhtimisel ühiskanalisatsiooni kontrollitavate saasteainete loetelu vee-ettevõtja, kuna vee-ettevõtja teab kõige paremini võimalikke ohte, mida võib põhjustada tarbija reovesi reovee puhastusprotsessis.

Lõikes 5 sätestatakse proovivõtja kvalifikatsiooninõuded, et tagada võetud proovide usaldusväärsus. Sätte kohaselt võib tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitava vee kontrolli eesmärgil võetavaid proove võtta vaid veeseaduse alusel atesteeritud isik ning proove tuleb analüüsida akrediteeritud laborites.

Lõikes 6 sätestatakse vee-ettevõtjale ja Keskkonnaametile õigus tutvuda reostuse iseloomu ja saasteainete loetelu selgitamiseks tarbija tootmises kasutatavate materjalide, ainete ja tehnoloogiaga, tarbija veevärgi ja kanalisatsiooniga ning eelpuhastiga. Eelkõige on see vajalik seiratavate saasteainete loetelu täiendamiseks, et tagada konkreetse tarbija reoveest piisavalt täpne ülevaade ning osata rakendada vajalikke meetmeid võimaliku reostuse vältimiseks. Sättega määratud õigus ei vabasta tarbijat eelnõukohase seaduse §-s 26 sätestatud teabe andmise kohustusest.

Lõike 7 kohaselt on vee-ettevõtjal ja Keskkonnaametil kohustus hoida temale teatavaks saanud tarbija ärisaladust.

Lõige 8 võimaldab vee-ettevõtjal võtta tarbija liitumispunktist reo- ja sademevee kontrollproovi, teavitamata tarbijat proovi võtmise ajast. Tarbija teavitamata jätmine on võimalik vaid juhul, kui vee-ettevõtja tagab, et proovi võtab ja analüüsib erapooletu pädev isik või proovivõtmise juurde on kutsutud erapooletu esindaja, kes kinnitab oma kohalolekut allkirjaga proovivõtuprotokollis. On vaja saada võimalikult objektiivsed proovitulemused, mis iseloomustavad tarbija vett konkreetsel ajahetkel ning väldivad võimalikke manipulatsioone vooluhulkade ja tootmistsüklite muutmisega.

Lõike 9 järgi tuleb reo- ja sademevee proovivõtuprotokoll koostada veeseaduse § 12¹ lõike 3 alusel kehtestatud keskkonnaministri 06.05.2002 määruse nr 30 „Proovivõtumeetodid“ nõuete kohaselt.

Paragrahv 28. Ühiskanalisatsiooni juhitava reo- ja sademevee nõuetele vastavuse hindamine

Lõike 1 kohaselt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi loetakse ajutiselt nõuetele mittevastavaks, kui võetud punktproovi ohtlike ainete või muude saasteainete sisaldus ületab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Säte käsitleb ajutiselt nõuetele mittevastavat ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevett. See tähendab, et piisab ühest punktproovist, mille tulemusena on tuvastatud saasteainete piirnormide ületus ühiskanalisatsiooni juhitud vees. Selline punktproov iseloomustab sademevee või reovee koostist konkreetsel ajahetkel, mistõttu ei ole võimalik ühe punktproovi alusel lugeda tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitud vesi püsivalt nõuetele mittevastavaks.

Lõikes 2 täpsustatakse, et kuna tarbijal ja vee-ettevõtjal on võimalik omavahelises teenuse osutamise lepingus kokku leppida leebemates saasteainete piirväärtuses, kui on kehtestatud ÜVVK kasutamise eeskirjas, tuleb ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevee nõuetele vastavuse hindamiseks lähtuda leebemate normide kehtestamisel omavahelises teenuslepingus määratud piirnormidest.

Lõikes 3 määratletakse püsivalt nõuetele mittevastav ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi. Ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevesi loetakse nõuetele mittevastavaks, kui vähemalt kolmes ajas keskmistatud proovis ületab uuritava aine sisaldus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirjaga kehtestatud piirnorme. Nimetatud ajas keskmistatud proovid peavad olema võetud mitte sagedamini kui kahepäevase vahega ning mitte harvem kui ühe kuu jooksul. Püsivalt nõuetele mittevastava ühiskanalisatsiooni juhitud reo- ja sademevee hindamiseks kehtestatakse detailsemad nõuded, kuna võetud proovid peaksid iseloomustama tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevee saasteainete sisaldust pikema aja jooksul. Et kirjeldada vett pikema aja vältel, ei piisa üksikutest punktproovidest, mis iseloomustavad üldreeglina vett vaid konkreetsel proovivõtmise hetkel.

Lõikes 4 määratletakse ajas keskmistatud proov eelnõukohase seaduse tähenduses. Kuna veeseaduse kohaselt loetakse ajas keskmistatud prooviks üldjuhul 24 tunni jooksul kogutud proovid, siis eelnõukohase seaduse tähenduses piisab keskmistatud proovi saamiseks viie tunni jooksul kogutud viiest punktproovist, kusjuures igas tunnis peab olema võetud vähemalt üks punktproov.

Lõikes 5 sätestatakse lõikes 4 sätestatud ajas keskmistatud proovi võtmise erandid pH, lenduvate orgaaniliste ühendite ning ohtlike ainete kohta. Erand on vajalik, kuna nimetatud reostusnäitajate ja ainete määramiseks ei ole võimalik tehnilistel põhjustel ajas keskmistatud proovi võtta nende ebapüsivuse või olemuse (nt pH) tõttu. Lenduvate ühendite ja ohtlike ainete keskmine sisaldus leitakse kolme punktproovi tulemuse aritmeetilise keskmisena, arvestades lõikes 3 sätestatud proovide võtmise sagedust ehk proovid peavad olema võetud mitte sagedamini kui kahepäevase vahega ning mitte harvem kui ühe kuu jooksul. pH loetakse nõuetele mittevastavaks, kui kolmest proovist vähemalt kahe proovi tulemused ei vasta nõuetele, arvestades lõikes 3 sätestatud proovide võtmise sagedust.

Lõikes 6 täpsustatakse, et lõikes 4 nimetatut ei pea kohaldama, kui kasutatakse muid proovivõtumeetodeid, mis tagavad keskmistatud proovi tulemuse jälgitaval viisil ning mille tulemus on võrreldav lõikes 4 sätestatuga. Säte on vajalik, kuna turul on erisuguseid ajas keskmistatud automaatproovivõtuseadmeid, mis tagavad usaldusväärse keskmistatud proovi tulemuse. Seega võib liitumispunktis kasutada reo- ja sademevee saasteainete kontrollimiseks ka automaatproovivõtuseadmeid, mis koguvad 24tunnise proovi. Seejuures tuleb tagada kasutatava seadme usaldusväärsus ja kontrollitavus. Sel juhul loetakse saadud automaatproovivõtja tulemus võrdseks lõikes 4 nimetatud punktproovide tulemusega.

Paragrahv 29. Müüdava joogivee ja ärajuhitava reo- ja sademevee koguse arvestamine

Lõike 1 järgi peab ühisveevärgist tarbijale müüdav joogivesi olema mõõdetud tarbija veevärgile vee-ettevõtja paigaldatud veearvesti abil. Veearvesti peab olema taadeldud mõõteseaduse ja selle alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 20.09.2016 määruse nr 57 „Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad“ lisa 1 alusel.

Lõikes 2 määratakse reovee koguste arvestamise alused ühiskanalisatsiooni juhitud reovee ning purgimisteenuse osutamisel. Ühiskanalisatsiooni juhitud reovee ning purgimisteenuse reovee kogust arvestatakse tarbitava joogivee mahu alusel või vee-ettevõtja ja tarbija vahel kokku lepitud muu sellise arvestusliku meetodika või reaalsete mõõtmistulemuste alusel, mis võimaldab kõige efektiivsemalt hinnata ühiskanalisatsiooni juhitud või purgitava reovee kogust. Kõige tavapärasem ja väikemate kuludega meetod ühiskanalisatsiooni juhitud reovee

koguse hindamiseks on võrdsustada reovee kogus tarbitud joogivee kogusega. Arvestades aga vee-ettevõtja tarbijate erisusi, esineb kindlasti olukordi, kus selle meetodi kasutamine ei ole õigustatud ning paneks tarbijad ebavõrdsesse olukorda. Näiteks juhul, kui tarbijaks on joogitootja, kes kasutab joogivett tootmiseks. Sel juhul ühiskanalisatsiooni juhitavat reovett ei ole õiglane võrdsustada tarbitud joogivee kogusega. Sellisteks erandjuhtudeks tuleb kasutada kas poolte vahel kokku lepitud metoodikat või kasutada reovee koguste mõõtmiseks spetsiaalseid seadmeid. Viimane on kindlasti kõige keerulisem ja kallim viis, kuid teatud olukordades siiski õigustatud. Samas tuleb tähelepanu juhtida asjaolule, et reovee mõõtmiseks kasutatavate seadmete kohta ei kehti mõõteseaduse kohane taatlemiskohustus, mis kehtib puhta joogivee veearvestite korral.

Lõikes 3 sätestatakse sademevee koguse arvestamise alused. Ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee mahu arvestamisel lähtutakse omavalitsusüksuse volikogu kinnitatud ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud metoodikast, arvestades kinnisasja kõvakattega pindala osakaalu või muud asjakohast näitajat. Sademevee koguse määramise metoodika kehtestamine on seaduse eelnõu kohaselt kohaliku omavalitsuse pädevuses – temal on kõige parem ülevaade piirkonna kõvakattega pindade osakaalust ja selle rakendamise võimalustest sademevee koguse arvestamiseks. Säte käsitleb sademevee juhtimist nii ühisvoolsesse kui ka lahkvoolsesse kanalisatsiooni.

Lõikes 4 täpsustatakse, et lõikes 3 nimetatud metoodika koostamise kohustust ei ole juhul, kui piirkonnas rakendatakse sademevee ärajuhtimisele vaid kindlat abonenttasu. Sel juhul maksavad tarbijad sademevee ärajuhtimise ja puhastamise eest solidaarselt, arvestamata iga tarbija ärajuhitavaid sademevee koguseid.

Paragrahv 30. Piirnormi ületava reostuse eest tasu võtmise alused

Lõikes 1 täpsustatakse piirnormi ületava reostuse tasu võtmise aluseid olukorras, kus reo- või sademevesi on ajutiselt nõuetele mittevastav. Kui ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on ajutiselt nõuetele mittevastav, on vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piirnormi ületava reostuse tasu ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud korras ning nõuda kahju hüvitamist võlaõigusseaduses sätestatu alusel. Piirnormi ületava reostuse tasu võtmise alused ei ole seotud niivõrd vee-ettevõtjatele tekitatud kahju hüvitamisega, mida saab vee-ettevõtja eraldiseisvana nõuda võlaõigusseadusest lähtuvalt, vaid eelkõige tarbijat distsiplineeriv teenuse hinnale lisanduv tasu lepinguliste kohustuste rikkumise eest. Piirnormi ületava reostuse tasu võtmise alused kehtestab omavalitsusüksuse volikogu ÜVVK kasutamise eeskirjaga.

Lõikes 2 täpsustatakse piirnormi ületava reostuse tasu võtmise aluseid olukorras, kus ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav. Sel juhul on vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piirnormi ületava reostuse tasu ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud korras ning täiendavalt lõpetada ÜVVK teenuse osutamine sellele tarbijale. Kui tarbija ei suuda lepingulisi kohustusi järjepidevalt täita, peab tarbija teenuse kasutamise jätkamiseks ise võtma täiendavaid meetmeid – rajama näiteks eelpuhasti või vahetama tootmisprotsessis kasutatavad ohtlikud ained keskkonnasõbralikumate ainetega.

Lõikes 3 täpsustatakse teenuse lõpetamise aluseid olukorras, kus tarbija poolt ühiskanalisatsiooni juhitud reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav. Kuna reo- ja sademevee teenust lõpetada ei ole keskkonnakaitselistel põhjustel võimalik sarnaselt muudele kommunikatsiooniteenustele, on lõpetamise alused sätestatud eraldi paragrahvis.

Paragrahv 31. Ühiskanaliseerimise kasutamise nõuded ja piirangud

Lõikes 1 sätestatakse ühiskanaliseerimise kasutamise piirid ning ainete loetelu, mida ühiskanaliseerimise juhtida ei tohi. Ühiskanaliseerimise on keelatud juhtida ravimeid, ummistust põhjustavaid tahkeid osiseid või piinormi ületavas kontsentratsioonis happeid, aluseid, rasvu, õlisid, fenooli ning muid kemikaale ja aineid, mis kahjustavad või pärsivad ühiskanaliseerimise või reoveepuhasti toimimist või keskkonnaseisundit. Loetelu ei ole lõplik.

Lõikes 2 sätestatakse vee-ettevõtja õigus nõuda ühiskanaliseerimise keelatud ainete juhtimise eest piinormi ületava reostuse tasu eelnõukohase seaduse § 30 tähenduses ja nõuda kahju hüvitamist võlaõigusseaduses sätestatud korras. Seega kui vee-ettevõtja tuvastab keelatud ainete ühiskanaliseerimise juhtimise, saab vee-ettevõtja tarbijalt nõuda piinormi ületava reostuse tasu, mille arvestamise alused on kohaliku omavalitsuse volikogu sätestanud ÜVVK kasutamise eeskirjas. Lisaks sellele tasule on vee-ettevõtjal võimalik nõuda kahju tekkimise korral ka kahju hüvitamist võlaõigusseaduses sätestatu alusel.

Paragrahv 32. Nõuetele mittevastava reovee ühiskanaliseerimise juhtimise korral ühiskanaliseerimise teenuse osutamise lõpetamise alused

Lõikes 1 antakse vee-ettevõtjale õigus lõpetada ühiskanaliseerimise teenuse osutamine tarbijale, kui tarbija ühiskanaliseerimise juhitav reo- või sademevesi on püsivalt nõuetele mittevastav eelnõukohase seaduse tähenduses.

Lõikes 2 seatakse vee-ettevõtjale piirangud lepingu ülesütlemiseks. Sätte kohaselt ei või vee-ettevõtja teenuslepingut ühepoolset üles öelda enne, kui tarbijale on antud vähemalt kuuekuuline tähtaeg oma tootmise ümberkujundamiseks või tootmisprotsessi muutmiseks. Selleks saadab vee-ettevõtja tarbijale vastavasisulise teate koos tarbija liitumispunktist või kontrollkaevust võetud proovide analüüsitulemustega. Kuuekuuline tähtaeg hakkab kulgema vastavasisulise teate tarbijale kättetoimetamisest alates. Sätte kohaselt peab vee-ettevõtja enne teenuse ülesütlemist tarbijat teavitama ning andma talle mõistliku tähtaja tootmise ümberkujundamiseks ja reovee saastainete sisalduse lepinguga vastavusse viimiseks. Kuna reovee vastuvõtmise lepingu lõpetamine on otseselt seotud võimaliku keskkonnamiskiga – reovesi võib jõuda puhastamata kujul keskkonda, kaasatakse protsessi Keskkonnaamet kui pädev asutus, sest muuta tuleb ka keskkonnaluba. Keskkonnaamet menetleb reovee puhastamise ja heitvee keskkonda juhtimisega seotud keskkonnakaitsealuseid ning seab vajalikke keskkonnakaitseabinõusid.

Lõike 3 kohaselt on tarbija kohustatud ühe kuu jooksul pärast lõikes 2 nimetatud vastavasisulise teate kättesaamisest esitama vee-ettevõtjale märgukirja kavandatavate tegevuste kohta ning leppima kokku eksperdihinnangu tegijas. Kuna tarbija lepingule mittevastav tegevus kahjustab ka vee-ettevõtja reoveepuhastusprotsessi, eksisteerib oht mittenõuetekohase heitvee juhtimiseks keskkonda. Seetõttu on äärmiselt oluline, et ühiskanaliseerimise juhitava reovee vastavus lepingus seatud nõuetele saavutatakse asjakohaste abinõudega võimalikult kiiresti. Selle tagamiseks kaasatakse protsessi Keskkonnaamet, kes hindab tarbija kavandatavate meetmete elluviimise ajakava.

Lõikes 4 täpsustatakse lõikes 3 nimetatud tegevuskava sisu. Tegevuskava peab sisaldama vähemalt alternatiivide analüüsi, eelistatud variandi põhjendusi ning eelistatud variandi elluviimise tegevuskava koos ajakavaga.

Lõike 5 kohaselt on eksperdi hinnang keskkonnaloa muutmise aluseks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 59 lõike 1 punkti 2 tähenduses, kui on tuvastatud, et tarbija ühiskanalisatsiooni juhitav reovesi võib põhjustada reovee puhastusprotsessis häireid. Vee-ettevõtja taotleb vajaduse korral eksperdi hinnangu alusel meetmete elluviimise ajaks keskkonnaloa muutmist. Keskkonnaloa muutmise on vajalik, kui tarbija reoveest tingituna puudub vee-ettevõtjal võimalus täita keskkonnaloa nõudeid. Vee-ettevõtja keskkonnaloa muutmisel tuleb Keskkonnaametil eelkõige arvestada tarbija tegevusest tingitud nõuete mittetäitmise ulatust ja teenuslepingu ülesütlemise alustest tulenevat korda, mistõttu eksisteerib kõrgendatud risk, et vee-ettevõtja reoveepuhasti ei pruugi täita heitveele kehtestatud nõudeid.

Lõikes 6 antakse põhjendatud juhul lõikes 2 nimetatud kuuekuulisest tähtajast pikem tähtaeg tarbijapoolsete abinõude rakendamiseks sõltuvalt eksperdi hinnangus toodud tegevuskavas kajastatud meetmete mahukusest ja tarbijast mittesõltuvatest asjaoludest. Keskkonnaamet võib pikendada lõikes 2 nimetatud tähtaega kuni meetmete elluviimiseni, kuid mitte kauemaks kui kaheks kalendriaastaks vee-ettevõtja vastavasisulise teate kättesaamisest alates.

Lõike 7 kohaselt peatub tähtaja arvestus ajaks, mil tegevuskavas kajastatud meetmete elluviimine on takistatud meetmete elluviijast sõltumatutel põhjustel. Eelkõige on tegemist ettenägematute takistustega, mis on seotud näiteks kohustuslike lubade (nii ehitus- kui ka keskkonnakaitselubade) väljastamise viivitustega või uue puhasti rajamisel keskkonnamõju hindamisega kaasnevate vaidluste lahendamisega.

Lõike 8 kohaselt rakenduvad tarbijale, kes ei täida tegevuskava ajakava kohaselt, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ebaseadusliku kasutamise sätteid, sealhulgas karistusseadustikus sätestatud karistused ebaseadusliku ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tarbimise eest.

Paragrahv 33. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu täitmise peatamine ja ülesütlemine

Lõikes 1 sätestatakse teenuslepingu lõpetamise alused. Teenuslepingu võib üles öelda, kui:

- 1) tarbija on vahetunud;
- 2) kohaldatakse eelnõukohase seaduse §-s 32 sätestatud;
- 3) muutuvad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kasutamise tingimused tarbija tegevuse tõttu;
- 4) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tarbimine peatub tarbija soovil pikemaks ajaks kui kaheks aastaks;
- 5) tarbija on lepingust tulenevat kohustust oluliselt rikkunud ega ole rikkumist vee-ettevõtja antud mõistliku aja jooksul heastanud;
- 6) tarbija on kasutanud ÜVVK teenust ebaseaduslikult, sealhulgas juhtinud omavoliliselt sademevett ühiskanalisatsiooni, või on tahtlikult või raske hooletuse tõttu kahjustanud veearvesti plomme või taatlusmärgiseid.

Tegemist on ammendava loeteluga, muid lepingu ülesütlemise aluseid vee-ettevõtjale võimaldatud ei ole.

Lõikes 2 täpsustatakse, et seaduses sätestatud teenuslepingu ülesütlemise alused ei kehti juhul, kui tarbija ja vee-ettevõtja lepivad omavahel kokku teisiti. Sätte kohaselt võivad vee-ettevõtja ja tarbija kokku leppida, et seaduses sätestatud mõni lepingu lõpetamise alus ei kohaldu. Näiteks võivad pooled kokku leppida, et isegi kui tarbija soovil peatatakse ÜVVK teenuse osutamine pikemaks ajaks kui kaks aastat, ei too see kaasa lepingu lõpetamist. Keelatud on kokku leppida tarbijale ebasoodsamates tingimustes, kui on sätestatud eelnõukohase seadusega.

Seega ei saa teenuslepinguga luua täiendavaid lepingu ülesütleamise aluseid, kui on sätestatud eelnõukohase seadusega.

Lõike 3 kohaselt peab vee-ettevõtja teenuslepingu ülesütlemisest vähemalt 30 päeva ette teatama. Teates nimetatakse lepingu ülesütleamise alus ning lepingu lõppemise kuupäev.

Lõikes 4 sätestatakse ÜVVK teenuse peatamise alused. Sätte kohaselt võib vee-ettevõtja teenuslepingu täitmise peatada, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta eelnõukohase seaduse 7. peatükis sätestatudle ja mittevastavust ei ole vee-ettevõtja antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldatud või tarbijal on vee-ettevõtjale tasumata tarbitud teenuse eest esitatud arve.

Lõikes 5 täpsustatakse, et enne teenuslepingu täitmise peatamist edastatakse tarbijale tarbimiskoha aadressil või lepingus nimetatud aadressil asjakohane teade. Teates nimetatakse teenuslepingu täitmise peatamise põhjus, kavandatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise peatamise aeg ning tarbija õigusi ja vaidluste lahendamise võimalusi käsitlev teave.

Lõige 6 määrab erisuse ÜVVK teenuse peatamiseks füüsilisest isikust tarbijatele. Kui füüsilisest isikust tarbija on jätnud vee-ettevõtjale ettenähtud tasu tasumata, võib vee-ettevõtja katkestada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse alles pärast seda, kui käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud teate saamisest on möödunud 60 päeva.

Lõike 7 kohaselt tuleb teenuslepingu ülesütleamise või peatamise korral omavalitsusüksusel tagada füüsilisele isikule elamiseks vajaliku joogivee kättesaadavus muul viisil, näiteks võib minimaalse veekoguse kohale toimetada veetsisterniga.

Lõike 8 kohaselt võib tarbija teenuslepingu üles öelda, kui ta on sellest vee-ettevõtjale vähemalt 30 päeva ette teatanud ning tarbija on esitanud vee-ettevõtjale kohaliku omavalitsusüksuse kinnituskirja, et tarbija alternatiivne joogiveevarustuse ja reovee kokkukogumise süsteem vastab veeseaduses sätestatud nõuetele.

Paragrahv 34. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse ebaseaduslik kasutamine

Lõikes 1 määratletakse ebaseadusliku ÜVVK teenuse kasutamine. Eelnõukohase seaduse alusel loetakse ühisveevärgist vee võtmine ja ühiskanalisatsiooni abil reo- ja sademevee ärajuhtimine ebaseaduslikuks, kui selleks puudub õiguslik alus või kui tegu on järgmiste rikkumistega:

- 1) puudub vee-ettevõtjaga vastav teenusleping;
- 2) torustikule, sulguritele, tuletõrjesüsteemile ning vee- või reoveemööduõlmele vee-ettevõtja pandud plommid on eemaldatud või rikutud, välja arvatud ÜVVK eeskirjaga lubatud eemaldamised;
- 3) vee- või reoveearvesti taatlusmärgis on eemaldatud või rikutud;
- 4) tarbija veevärgile on enne veearvestit monteeritud veevõttu võimaldav ühendus;
- 5) toimub vee-ettevõtja loata reovee puhastamine;
- 6) näitusid on moonutatud;
- 7) juhib omavalitsuselt sademevett ühiskanalisatsiooni;
- 8) toimub muu tegevus, mis on suunatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tarbimisele selle eest kehtestatud hinda maksmata.

Tegemist on avatud loeteluga, mistõttu tuleb muude tegevuste korral kaaluda ebaseadusliku kasutamise hindamiseks eelkõige asjaolu, kas selleks puudus õiguslik alus või tegu oli suunatud ÜVVK teenuse tarbimisele selle eest kehtestatud hinda maksmata.

Lõikes 2 täpsustatakse ÜVVK teenuse ebaseadusliku tarbimise käsitlust juhul, kui tarbijal puudub vastav teenusleping. Olukorras, kus tarbijal puudub kehtiv teenusleping, ei loeta tarbimist ebaseaduslikuks, kui:

- 1) vee-ettevõtja esitab tarbitud ÜVVK teenuse eest tarbijale regulaarselt arveid ning tarbija on arved õigeaegselt tasunud;
- 2) tarbija tasub tarbitud ÜVVK teenuse eest vähemalt üks kord kvartalis, kui arveid ei ole esitatud.

Lõike 3 kohaselt hüvitab ebaseaduslikult ÜVVK teenust kasutav isik vee-ettevõtjale ebaseaduslikult kasutatud ÜVVK teenuse maksumuse, ebaseadusliku kasutamisega tekitatud kahju ning vee-ettevõtja tehtud mõistlikud kulutused.

Lõikes 4 sätestatakse keskkonnaministrile volitusnorm ebaseaduslikult kasutatud ÜVVK teenuse mahu ning ebaseaduslikult kasutatud ÜVVK teenuse maksumuse määramise korra kehtestamiseks määrusega.

Paragrahv 35. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamine üldistes huvides

Lõike 1 kohaselt reguleeritakse ühisveevärgil asuvatest tuletõrjehüdrantidest tulekustutusvee võtmist vee-ettevõtja ja Päästeameti vahel sõlmitud teenuse osutamise lepinguga, kus sätestatakse muuhulgas ÜVVK teenuse kasutamise kord ja selle eest makstav tasu. Teenuse eest makstav tasu peab üldreeglina vastavama vee-ettevõtja kulutustele, kuid teenuse kasutamise kord on seaduseelnõu kohaselt jäetud poolte otsustada.

Lõike 2 alusel avalikelt teedelt, tänavatelt ja väljakutelt ühiskanalisatsiooni abil sademevee ärajuhtimiseks ning puhastamiseks sõlmib maa omanik või valdaja vee-ettevõtjaga sellekohase teenuse osutamise lepingu, kus sätestatakse muu hulgas ÜVVK teenuse osutamise kord ja selle eest makstav tasu. Teenuse eest makstav tasu peab vastavama vee-ettevõtja kulutustele.

Lõige 3 on lõigete 1 ja 2 erisätteks, mille kohaselt juhul, kui lõigetes 1 ja 2 nimetatud lepingutega, mille üheks pooleks on Päästeamet või kohalik omavalitsus, vee-ettevõtjale määratud tasu ei taga selle teenuse osutamiseks vajalikke kulusid täies ulatuses, kajastatakse lepingutega katmata kulud proportsionaalselt ÜVVK teenuse hinnas. Siinkohal on oluline rõhutada, et teenuse eest määratud hinda maksmata on võimalik teenust osutada vaid juhul, kui teenuse esemeks on tulekustutusvee kasutamine ja lepingupooleks Päästeamet või kui teenuse esemeks on sademevee avalikest kohtades ärajuhtimine ja puhastamine ning lepingupooleks on omavalitsusüksus. Ainult nimetatud juhtudel on võimalik katta osaliselt kulud solidaarselt piirkonna kõigi elanike ÜVVK teenuse hinna arvelt. Eelkõige puudutab see olukordi, kus kohalikul omavalitsuse puuduvad piisavad rahalised vahendid avalikest kohtadest sademevee ärajuhtimise teenuse eest tasumiseks, sel juhul lülitub maksmata osa teenuse kulust piirkonna elanike veehinda.

Lõike 4 kohaselt on omavalitsusüksusel üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest õigus teostada sundvaldust või -võõrandamist kinnisasja sundvõõrandamise seaduses sätestatu alusel sellise ehitise kasutamiseks või omandamiseks, mis on vajalik ÜVVK häireteta töö tagamiseks ja arenguks.

Lõike 5 kohaselt on kinnisasja omanik, kelle maal paikneb ÜVVK teenuse osutamiseks vajalik ÜVVK, kuid mille talumiseks ei ole seatud sundvaldust ega piiratud asjaõigust vee-ettevõtja kasuks ja millele ei laiene ka seadusest tulenev talumiskohustus, on kohustatud seadma vee-

ettevõtja kasuks piiratud asjaõiguse. Säte on vajalik ÜVVK kaudu teenuse osutamise järjepidevuse tagamiseks, sõltumata võimalikest omandivaidlustest, mis võivad kergesti tekkida arendustegevuse tulemusena omandatud ÜVVK kasutamisel.

Paragrahv 36. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hooldamine ja kontroll

Vee-ettevõtja peab oma tegevuspiirkonnas tagama ÜVVK toimimise ja korrashoiu ÜVVK kasutamise eeskirja ning omavalitsusüksuse ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud halduslepingu kohaselt. Üldjuhul vastutab vee-ettevõtja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tervikliku toimimise eest kogu tema tegevuspiirkonnas. Seetõttu eeldatakse eelnõukohases seaduses, et ühte tegevuspiirkonda määrab kohaliku omavalitsuse volikogu vaid ühe vee-ettevõtja – see tagab selge ja läbipaistava vastutuse nõuetekohase teenuse osutamise eest.

Paragrahv 37. Purgimisteenuse osutamise kohustus

Tarbijale, välja arvatud tööstus- ja tootmisettevõtte, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kuid kel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooniga selle puudumise tõttu, on vee-ettevõtja lõike 1 kohaselt kohustatud korraldama purgimisteenust tarbija nõudmisel. Säte on vajalik seetõttu, et üle 2000 ie reoveekogumisaladel on Eesti võtnud kohustuse välja ehitada ühiskanalisatsioon Euroopa Nõukogu asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ alusel, mis on üle võetud Eesti õigusesse veeseadusega. Seega üle 2000 ie reoveekogumisalade elanikel on õigustatud ootus saada teenust ühiskanalisatsiooni kaudu. Leidub siiski kohti, kus ühiskanalisatsioon on välja ehitamata kas tehnilistel põhjustel või omavalitsus on jätnud muul põhjusel (nt rahalised raskused) seadusest tuleneva kohustuse täitmata. Seetõttu ei saa seada neid inimesi kehvemasse olukorda, kellele ühiskanalisatsiooni ei ole välja ehitatud ja kes peavad kasutama kogumismahuteid, sest üle 2000 ie reoveekogumisalal on omapuhasti kasutamine keelatud. Eelnevast tulenevalt kohustab säte vee-ettevõtjat korraldama purgimisteenust ühiskanalisatsiooni (reovee kokkukogumise ja puhastamise) teenuse hinnaga.

Lõike 2 kohaselt toimub lõikes 1 nimetatud isikutele purgimisteenuse osutamine vee-ettevõtja ja tarbija vahelise lepingu alusel.

Lõikes 3 täpsustatakse, et reovee kogumismahuti paigaldamise kohustus lasub tarbijal ning see peab olema veekindel ja sellise mahutavusega, mis võimaldab kokku koguda vähemalt kahe nädala jooksul tekkiva reovee.

Lõike 4 kohaselt lasub reovee kogumismahuti nõuetele vastavuse tagamise kohustus reovee kogumismahuti omanikul. Säte on analoogiline tarbija veevärgi ja kanalisatsiooniga, mille korrashoiu eest vastutab samuti kinnisasja omanik. Vee-ettevõtja vastutab ÜVVK eest.

Lõike 5 kohaselt peab reovee kogumismahuti asukoht olema purgimisteenust osutavale autole ligipääsetav. Seega ei ole mõeldav kogumismahuti paigutamine kinnistul kohta, kus veoautol puudub sellele ligipääs.

Lõike 6 kohaselt on lõikes 1 nimetatud isikul õigus saada ühiskanalisatsiooni teenuse hinnaga purgimisteenust kaks korda ühes kalendrikuus. See väldib pakutava teenuse kuritarvitamist, sest purgimisteenusega kaasnevad kulud, mis ületavad ühiskanalisatsiooni teenuse hinda, lülitatakse vee-ettevõtja üldiste kulude hulka, mis väljenduvad solidaarselt piirkonna elanike ühiskanalisatsiooni teenuse hinnas.

6. peatükk

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind

1. jagu. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise alused

Paragrahv 38. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse eest võetavad tasud

Lõige 1 sätestab loetelu tasudest, mida vee-ettevõtja võib tarbijalt teenuse osutamise korral võtta. Sätte kohaselt võib vee-ettevõtja tarbijalt võtta

- 1) tasu võetud vee eest;
- 2) tasu reovee ärajuhtimise eest;
- 3) tasu reovee puhastamise eest;
- 4) tasu sademevee ärajuhtimise eest;
- 5) tasu sademevee puhastamise eest;
- 6) abonenttasu.

Oluline on rõhutada, et vee-ettevõtja võib tasu võtta vaid osutatud teenuse eest. Näiteks juhul, kui vee-ettevõtja osutab tarbijale vaid joogiveeteenust, võib ka tasu võtta vaid tarbitud joogivee koguse eest. Abonenttasu on sätestatud ÜVVK teenuse liikidest eraldi. Abonenttasu võtmise õigus sõltub sellest, kas piirkonnas on ÜVVK teenuse hind kehtestatud vaid teenuse mahu põhjal või lisandub hinnale ka abonenttasu. Abonenttasu kasutatakse valdavalt nendes piirkondades, kus tarbimine ei ole aasta ringi stabiilne, näiteks suvilapiirkondades, kuid ei ole välistatud selle kasutamine ka muudel juhtudel. Abonenttasu arvestamise korral on ÜVVK teenuse mahupõhine hind väiksem ja vastupidi, kui piirkonnas abonenttasu ei rakendata, on ÜVVK teenuse mahupõhine hind sellevõrra suurem.

Lõike 2 kohaselt rakendatakse isikule, kellele vee-ettevõtja on kohustatud korraldama puhgimisteenust § 37 tähenduses, selle puhgimisteenuse osutamisel sama kuupmeetripõhist tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest, mis kehtib samas tegevuspiirkonnas ühiskanalisatsiooniga liitunud tarbijatele.

Lõike 3 kohaselt rakendub abonenttasu juhul, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas kehtib igakuine abonenttasu, ka § 37 lõikes 1 nimetatud isikule ehk tarbijatele, kellele vee-ettevõtja on kohustatud korraldama puhgimisteenust.

Lõike 4 kohaselt võib sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu kajastuda vastavalt reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasus, välja arvatud juhul, kui isik kasutab vaid ühte nimetatud teenustest. Näiteks kui isik soovib kasutada vaid sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenust olukorras, kus on käimas alles ehitustegevus ning ehitusaegse tegevuse käigus on vaja ära juhtida pinnasevett, võib tarbijale osutatava sademevee teenuse eest võtta vaid sademevee teenuse tasu.

Lõige 5 võimaldab kehtestada reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasu summaarse tasuna, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas puuduvad tarbijad, kes kasutavad vaid ühte nimetatud ÜVVK teenustest ning puudub muu vajadus eraldi puhastamistasu kehtestamiseks. Kuna üldreeglina osutab vee-ettevõtja tarbijatele nii reovee ärajuhtimise kui ka puhastamise teenust, ei ole neid kulusid vaja eristada, kui piirkonnas puuduvad tarbijad, kes kasutavad vaid ühte nimetatud teenustest. Näiteks olukorras, kus tarbija juhib oma reovee oma torustikuga otse puhastile, oleks summaarse tasu kehtestamine välistatud, kuna sellelt tarbijalt on vee-ettevõtja õigustatud võtma

vaid reovee puhastamise tasu. Tegemist on pigem erandlike olukordadega, kuid nendeks juhtudeks tuleb kehtestada eraldi nii reovee ärajuhtimise kui ka puhastamise tasu.

Lõikes 6 täpsustatakse abonenttasu määramise põhimõtteid. Sätte kohaselt tuleb abonenttasu kehtestamise korral määrata abonenttasu iga vee liigi (joogivesi, reovesi ja sademevesi) kohta eraldi. Säte on vajalik teenusele õiglase hinna määramiseks, sest kui isik kasutab vaid ühte pakutavatest teenustest, ei pea tarbija abonenttasu maksma kõigi teenuste korral, vaid ainult nende teenuste eest, mida vee-ettevõtja osutab.

Lõikes 7 sätestatakse tasu kujunemise alused. Nimelt võib tasu reo- ja sademevee puhastamise eest olla erinev sõltuvalt reo- ja sademevee saastatusest, mille aluseks on vee-ettevõtja koostatud reostusgrupid. Mida reostatam on vesi, seda rohkem kulub selle puhastamiseks kemikaale ning suureneb vee-ettevõtja risk puhastusprotsessi nõuetekohase juhtimise tagamiseks ja heitvee nõuetekohasuse saavutamiseks. Lahkvoolse sademevee kanalisatsiooni korral on eriti oluline, et sademevesi ei oleks reostunud, vastasel juhul eksisteerib oht, et lahkvoolse sademeveekanaliseerimise eelpuhastid ei ole võimelised vett nõuetekohaselt puhastama. Seetõttu on vee-ettevõtjal õigus kehtestada reovee ja sademevee puhastamise teenuse hinnad reostusgruppide põhjal.

Lõikes 8 määratakse reostusgruppide moodustamise alused. Reostusgruppide määramisel tuleb arvestada reo- ja sademevee mõju ulatust reovee ja sademevee puhastusprotsessile, puhasti tehnoloogilist lahendust ning puhasti projekteeritud ja tegelikku reostuskoormust. Reostusgruppide määramisel on soovitatav reovee korral arvestada I astme reostusgrupiks tavapärase olmereovee saasteaine sisaldusi. Iga järgmine reostusgrupp saadakse, korrutades I astme reostusgrupi saasteainete sisaldused vastavate koefitsientidega. Tegemist on saastaja maksab põhimõtte rakendamise, st mida saastatum on vesi, seda suurem on ka tasu, mida selle eest tuleb maksta.

Lõike 9 kohaselt on võimalik kohaldada ka erinevaid sademevee ärajuhtimise tasusid. Need võivad sõltuda sellest, kas sademevesi juhitakse ühisvoolukanalisatsiooni või lahkvoolse sademeveekanaliseerimise. Lahkvoolse sademevee kanalisatsiooni korral keskkonda juhitud sademevesi ei ole maksustatud saastetasuga, kui sademevesi vastab kehtestatud nõuetele. Samal ajal ühisvoolse kanalisatsiooni juhitud sademevesi seguneb reoveega ning jõuab reoveepuhastisse. Heitvesi on aga maksustatud saastetasudega ning heitvee nõuetele mittevastavuse korral ka kõrgendatud saastetasudega keskkonnatasude seaduse tähenduses. Seetõttu võivad vee-ettevõtja kulud olla väga erinevad erinevate tehniliste lahenduste korral.

Lõikes 10 täpsustatakse, et tasud võivad erineda ka erinevate tarbimismahtude ja kasutatavate teenuste korral, arvestades sätestatavaid põhimõtteid. Eelkõige on sellisteks eralisteks tarbijagruppideks näiteks teised vee-ettevõtted või suured tööstusettevõtted, kelle ostetava teenuse mahud on kordades suurem tavatarbija mahtudest. Samas tuleb sellegipoolest arvestada seaduse põhimõtteid, et teenuse hind peab katma teenuse osutamise kaasnivad kulud.

Lõikes 11 sätestatakse tarbija kuupõhise tasu arvestamise alused. Kui on kahtlus, et tarbija reo- ja sademevee saastatuse tase erineb teenuslepingus määratud reostusgrupist, arvestatakse reo- ja sademevee kuutasu vähemalt ühe keskmistatud proovi tulemuse alusel. Keskmistatud proovi nõuet ei rakendata pH, lenduvate orgaaniliste ühendite ja ohtlike ainete korral. Nende näitajate määramiseks arvestatakse punktproovi tulemust. Joogivee maht peab olema mõõdetud tarbija veevärgile paigaldatud taadeldud veearvesti alusel ning reo- ja sademevee mahu arvestamiseks on lubatud kasutada tarbitud joogivee mahtu või kokkulepitud muud asjakohast meetodikat.

Reostusgrupp tuleb määrata keskmistatud proovi (pH, lenduvate orgaaniliste ühendite ja ohtlike ainete korral punktproovi) alusel juhul, kui vee-ettevõtjal on kahtlus, et tarbija poolt ühiskanalisatsiooni ärajuhitav vesi ei vasta tarbija ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud teenuslepingus määratud reostusgrupile ehk teisisõnu vee-ettevõtjal on põhjendatud kahtlus lepingu rikkumises. Kui võetud keskmistatud proovi tulemuse alusel selgub, et tarbija reovesi ei vasta lepingus kokkulepitud saasteainete sisaldusele, rakendub lisaks reostusgrupile vastavale teenuse hinnale ka piirnormi ületava reostuse tasu. Kui tarbija reovees on tuvastatud pidev lepingus määratud reostusgrupi ületus, on mõistlik muuta tarbijaga sõlmitud teenuslepingut ja määrata lepingusse suurem lubatav reostusgrupp, millele aga rakendub ka suurem tasu. Kui keskmistatud proovi tulemus viitab aga tarbija reovee kuulumisele madalama astme reostusgruppi, kui on määratud tarbija ja vee-ettevõtja vahelises teenuslepingus, kohaldatakse selle kuu eest madalama reostusgrupi hinda. Kui proovi terve kuu jooksul ei võeta, kohaldatakse tarbijale hinna arvestamiseks teenuslepingus määratud reostusgrupp.

Paragrahv 39. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemise alused

Lõikes 1 sätestatakse ÜVVK teenuse hinna kujunemise aluspõhimõtted. Sätte kohaselt ÜVVK teenuse hind kujundatakse selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud:

- 1) põhjendatud tegevuskulude katmine. Nende kulude hindamine toimub lõikes 3 nimetatud põhimõtete alusel. Nende kulude hulka kuuluvad nii personalikulu kui ka üldised vee-ettevõtja majandamiskulud. Põhjendatuse hindamisel võetakse arvesse nii vee-ettevõtja eelmiste 12-kuuliste perioodide tegevuskulusid kui ka kulude prognoosi. ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamisel peavad nii kohalik omavalitsus kui ka Konkurentsiamet lähtuma sellest, et hinda lülitatavad kulud peavad olema kuluefektiivsed ning põhjendatuks tuleb lugeda need tegevuskulud, mis võimaldavad säilitada vee-ettevõtja tegevuse jätkusuutlikkust ning teenuse nõutud kvaliteedi taset;
- 2) keskkonnanõuete täitmine. Eelkõige kuulub nende kulude hulka reovee kokkukogumise ja puhastamise kulu;
- 3) investeeringud olemasoleva ÜVVK jätkusuutlikkuse tagamiseks, välja arvatud investeeringud, mis on saadud sihtfinantseerimisega. Siia kuuluvad näiteks ÜVVK parandamise kulud. Välistatud on abirahadega tehtud paranduste kajastamine kuluna. Investeeringud lülitatakse hinda põhivara kulumi kaudu;
- 4) ÜVVK AK kohaste investeeringute tegemine, välja arvatud investeeringud, mis on saadud sihtfinantseerimisega. Erisus punktiga 3 seisneb selles, et siin on peetud silmas uusi arendusi, mitte olemasolevate süsteemide rekonstrueerimist. Ka neist kuludest on välistatud sellised arenduskulud, mis on tehtud abirahade arvelt. Ilmselgelt ei kuulu siia ka liitumistasude arvelt kogutud tulud.
- 5) põhjendatud tulukus vee-ettevõtja investeeritud kapitalilt. Vee-ettevõtja investeeritud kapitali väärtuseks võetakse raamatupidamises kajastatud põhivara bilansiline väärtus, millele on lisatud käibekapital. Põhjendatud tulukuse arvestamise alused on sätestatud sama paragrahvi lõikes 9. Nimetatud põhjendatud tulukuse meetodika on kasutusel ka teistes võrgustikusektorites.⁶

Lõikes 2 sätestatakse, et ÜVVK teenuse hinna arvutamisel tuleb võtta aluseks viimase kolme kalendriaasta aritmeetiline keskmine müügikogus ning teadaolevad muutused tarbimises. Vajaduse korral tehakse müügikoguse leidmiseks täiendav analüüs. Kui vee-ettevõtjal on teada kindel tarbimise muutus lähitulevikus, milleks võib olla nii täiendava piirkonna ühiskanalisatsiooniga liitmine või ka ühe kindla ettevõtte lisandumine, kelle kavandatavad

⁶ Tartu Ülikooli ekspertarvamus „Reguleeritava vara väärtuse arvestus ja MS Exceli funktsiooni PMT kasutamine“ : <http://www.konkurentsiamet.ee/file.php?28335>

mahud mõjutavad oluliselt seniseid tarbimismahtusid, või mõne olulise tarbimismahuga ettevõtte tegevuse lõpetamine, tuleb neid muutusi arvestada kohe tarbimismahu määramisel.

Lõikes 3 täpsustatakse, missugused lõikes 1 nimetatud kulud arvestatakse vee-ettevõtja põhjendatud tegevuskulude hulka. Sätte kohaselt peavad ÜVVK teenuse hinda lülitatavad kulud olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama vee-ettevõtjale seadusega sätestatud ülesannete täitmise. Põhjendatud tegevuskulude hindamisel lähtutakse järgmisest:

- 1) kulude dünaamika jälgimine ajas ja selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;
- 2) kulukomponentide põhjendatuse analüüs (sealhulgas eksperdi hinnangud);
- 3) vee-ettevõtja kulude ning nende põhjal arvutatud statistiliste näitajate võrdlemine teiste sarnaste vee-ettevõtjate kuludega.

Lõige 4 täpsustab, missuguseid vee-ettevõtja kulusid ÜVVK teenuse hinda arvestada ei tohi. Sätte kohaselt ÜVVK teenuse hinda ei lülitata:

- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
- 2) sponsorlust, kingitusi ja annetusi;
- 3) ÜVVK teenusega mitteseotud kulusid;
- 4) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahve ja viiviseid;
- 5) finantskulusid;
- 6) dividendide tulumaksukulu;
- 7) muid kulusid, mis ei ole vajalikud ettevõtjale seadusega pandud kohustuste täitmiseks.

Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete lülitamist veeteenuse hinda ei saa aktsepteerida kuna ükski korrektset arveid tasuv tarbija ei pea veeteenuse hinna kaudu kinni maksma vee-ettevõtja võlgnike tasumata arveid. Kui lubada ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu lülitamist hinda, tekitaks see tarbijate ebavõrdse kohtlemise. Ühelt poolt võtaks see ettevõtjalt motivatsiooni nõuda võlg sisse tegelikelt võlgnikelt ning teisest küljest kaotavad korrektse maksekäitumisega tarbijad motivatsiooni edaspidi arveid korrektset maksta. Seega tuleb ebatõenäoliselt laekuvad arved sisse nõuda vajadusel kohtu kaudu. Ka konkurentsi olukorras tegutsevatel ettevõtetel on ebatõenäoliste laekuvate nõuete kulu ettevõtja risk, mida ei saa jaotada kõigi tarbijate vahel.

Sponsorluse, kingituste ja annetustega seotud kulud on vee-ettevõtja jaoks vabatahtlik. Nimetatud kulud ei ole hinnatavad põhjendatud tegevuskuludena ÜVVK teenuse osutamisel, sest ei taga osutavate teenuste kõrgemat kvaliteeti ega keskkonnanõuete täitmist, mistõttu ei ole need kulud ÜVVK teenuse osutamiseks vajalikud.

Õigusaktide alusel vee-ettevõtjale määratud trahvid ja viivised ei ole ÜVVK teenuse osutamise seotud põhjendatud kulu, sest nende kulude tekkepõhjus on reeglina vee-ettevõtja käitumisest tulenev. Kuna vee-ettevõtja on kohustatud temale õigusaktidega pandud kohustusi täitma, siis seaduste mittetäitmisest tulenevaid trahve või viiviseid ei ole põhjendatud lülitada ÜVVK teenuse hinda.

Veeteenuse hinna kujundus sisaldab põhjendatud tulukust ärikasumi komponendina, mistõttu finantskulusid (kasumiaruande skeemi kohaselt arvestatakse finantskulud peale ärikasumit) veeteenuse hinda ei lülitata. See on tingitud asjaolust, et vee-ettevõtjad oleksid võimalikult motiveeritud turult soodsaimate laenuitingimuste leidmises ja taotlemises. Vastasel juhul võivad finantskulud väljuda kontrolli alt, sest nende ÜVVK teenuse hinda lülitamisel puuduks vee-ettevõtjal finantskulude minimeerimiseks huvi.

Erisoodustuste kulud (näiteks kulud sportimisele, ametiauto kasutamise seotud kulud jms) ehk tööandja poolt töötaja jaoks töösuhtes tehtavad lisakulud (hüved), mis ületavad tööandjale õigusaktidega pandud kohustusi või sätestatud määrasid, ei ole vajalikud ega seotud ÜVVK teenuse osutamisega ning vee-ettevõtjal on võimalik valida, kas nimetatud kulusid teha või mitte. Nimetatud kulude tegemata jätmine ei põhjusta osutatavate teenuste madalamat kvaliteeti ja neil puudub seos põhitegevusega.

Tulumaksukulud erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt ja vastuvõtukuludelt, ettevõtlusega mitteseotud kuludelt ja muudelt ettevõtlusega mitteseotud väljamaksetelt ei ole vajalikud ÜVVK teenuse osutamiseks, mistõttu tuleb need kulud ettevõtjal kompenseerida muu tegevuse või tulukuse arvelt.

Lõikes 5 määratakse vee-ettevõtja põhivara koosseis. Sätte kohaselt ei arvestata ÜVVK teenuse põhivara hulka:

- 1) pikaajalisi finantsinvesteeringuid;
- 2) immateriaalset põhivara, välja arvatud arvutitarkvara ja litsentsid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuste osutamiseks;
- 3) liitumistasudest soetatud põhivara;
- 4) põhivara, mida vee-ettevõtja ei kasuta ÜVVK teenuse osutamiseks;
- 5) tagastamatu abiga soetatud põhivara, välja arvatud sama paragrahvi lõikes 6 sätestatud juhul.

Lõikes 6 sätestatakse põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvestamise alused ja erisused sellest kõrvalekaldumiseks. ÜVVK teenuse hinda lülitatava põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvutamisel lähtutakse selle teenuse osutamiseks vajalikust põhivarast. Kui ÜVVK teenuse hinda lülitatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata nimetatud vara soetamiseks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi (laenu põhiosa ja intressimaksed) laenuandja nõuete kohaselt, lülitatakse kindlaksmääratud perioodiks ÜVVK teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajaminev summa. Tegemist on erandiga juhaks, kui vee-ettevõtjale ei ole tagatud positiivsed rahavood, mistõttu ÜVVK teenuse järjepidevus ja nõuetekohasus võivad sattuda ohtu. Eelkõige puudutab sätte väikeseid vee-ettevõtteid, kes teenindavad alla 2000 inimese ning kes on suurema osa oma varadest saanud abirahade ja toetuste arvelt. Kuna üldreegli kohaselt abirahade eest soetatud varadelt amortisatsioonikulu ÜVVK teenuse hinda ei arvestata, saab seda sätte kohaselt teha siiski vaid sellisel juhul, kui vee-ettevõtjale ei ole tagatud positiivsed rahavood, ja seda vaid ulatuses, mis vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse jaoks on tarvilik. Täpse suuruse, millises mahus saab vee-ettevõtja arvestada ÜVVK teenuse hinda vajamineva summa, määrab veehinna kooskõlastaja (kohalik omavalitsus või Konkurentsiamet), arvestades vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse tagamise kohustust.

Lõike 7 kohaselt peab põhivara väärtuse arvestus olema järjepidev ning jätkuma ka vee-ettevõtja või vara omandisuhte muutmisel.

Lõike 8 kohaselt lähtutakse põhivara kulumi arvutamisel ÜVVK teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtusest ning kuluminormist, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale. Veemajanduses kasutatavale varale rakendatakse liigiti arvestusliku majanduslikult kasuliku eluea järgmisi pikkuseid:

- a) võrgustikud, torustikud: 40 aastat;
- b) tootmishooned: 40 aastat;
- c) reservuaarid ja mahutid: 40 aastat;

d) masinad ja seadmed: 15 aastat.⁷

Lõikes 9 sätestatakse põhjendatud tulukuse arvestamise alused. Põhjendatud tulukus arvutatakse, korrutades ÜVVK teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtuse, millele on liidetud käibekapitali suurus, kaalutud keskmise kapitali hinnaga. Põhjendatud tulukuse ÜVVK teenuse hinda lülitamine ei ole kohustuslik, kui vee-ettevõtja nii otsustab. Nimetatud põhjendatud tulukuse arvestamise alust on kohaldatud ka kehtiva ÜVVKSi alusel, lihtsalt põhimõtte on eelnõukohase seadusega toodud Konkurentsiameti juhendist seaduse tasandile.

Lõikes 10 määratakse käibekapitali suuruseks viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ÜVVK teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral tehakse käibekapitali suuruse leidmiseks täiendav analüüs.

Lõike 11 kohaselt võib vee-ettevõtja võtta tarbijalt piinormi ületava reostuse tasu, kui saasteainete, sealhulgas ohtliku aine sisaldus ärajuhitavas reo- või sademevees ületab vee-ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud teenuslepinguga kehtestatud piinorme. Seaduseelnõus antakse kohalikule omavalitsusele volitus kehtestada ÜVVK kasutamise eeskirjaga saasteainete piinormid, mis kirjeldavad reovee koostist ja millele vastavat reovett on vee-ettevõtja kohustatud tarbijalt vastu võtma. Kuid ei ole välistatud, et vee-ettevõtja ja tarbija on omavahelises teenuslepingus kokku leppinud leebemates saasteainete piinormides, mistõttu tuleb piinormi ületava reostuse tasu arvestamisel lähtuda justnimelt vee-ettevõtja ja tarbija vahelises lepingus kokkulepitud piinormidest. Piinormi ületava reostuse tasu on ühekordne lepingurikkumise tasu, mille suurus ei ole sõltuvuses vee-ettevõtjale tekitatud kahjuga, vaid on pigem distsiplineeriva iseloomuga, et tagada lepingutingimuste täitmine.

Lõike 12 kohaselt ei tohi ÜVVK teenuse hind olla eri tarbijate või nende gruppide suhtes diskrimineeriv. Sättel on ajalooline tähendus, kuna aastakümneid on ÜVVK teenuse hind sõltunud sellest, kas tarbija on füüsiline isik või juriidiline isik. Sätte kohaselt ei tohi sama teenust pakkuda erinevatele isikutele erineva hinnaga. Erinevate hindade kehtestamise alused on sätestatud seaduseelnõus ja need peavad põhinema eri teenustel, mitte tarbija isikust lähtuvalt. Erinevad hinnad võivad olla kehtestatud nii erineva reostuskoormusega reoveele (reostusgrupipõhised hinnad) kui ka erinevatele veemahtudele.

Lõige 13 kehtestab ÜVVK teenuse hinna ühe aluspõhimõtetest, mille kohaselt ÜVVK teenuse hinnaga ei tohi katta neid kulusi, mis on kaetud liitumistasuga. Välistatud on vee-ettevõtja tehtud ühe kuluühiku hüvitamine topelt nii liitumistasu kui ka teenuse hinna kaudu.

Lõige 14 sätestab ÜVVK teenuse hinna kehtestamise põhimõtte olukorras, kus üks vee-ettevõtja osutab ÜVVK teenust mitmes piirkonnas. Kui vee-ettevõtja osutab ÜVVK teenust mitmel reoveekogumisalal või mitmes tegevuspiirkonnas, võib kõigile piirkondadele kehtestada ühise ÜVVK teenuse hinna, arvestades sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud summaarseid vee-ettevõtja kulusid. Nimetatud põhimõtte aitab täita ÜVVK teenuse osutamise jätkusuutlikkuse eesmärki, sest ÜVVK teenuse osutamise efektiivsus on palju suurem siis, kui vee-ettevõtja teenuse osutamise piirkond on suurem ja teenust kasutab suurem hulk tarbijaid. Säte toetab ka vee-ettevõtete konsolideerimise eesmärki, et tagada efektiivsemad, jätkusuutlikumad ja pädevamad ÜVVK teenuse osutajad, ja võimaldab samal ajal teenust osutada madalama hinnaga, kui seda suudab üks väike vee-ettevõtte hajaasustatud

---

⁷„Keskkonnaministri 22.12.2014 a määruse nr 59 „Toetuse andmise tingimused meetmes „Veemajandustaristu arendamine“ avatud taotlemise korral“ lisa 2. Kättesaadav arvutivõrgust: https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/1230/2201/7004/KKM_15022017_m6_Lisa2V.pdf#.

maapiirkonnas. Seega täidab säte kahte eesmärki – tagada ühelt poolt vee-ettevõtjate jätkusuutlikkus ning teisalt pakkuda elanikkonnale ÜVVK teenust mõistliku hinna eest.

Lõige 15 annab Konkurentsiametile volituse töötada välja ja avalikustada ÜVVK teenuse hinna arvutamise ühtne meetodika, arvestades eelnõukohases seaduses sätestatud. Meetodika on eelkõige soovitusliku iseloomuga, andes juhiseid eelnõukohases seaduses sätestatud põhimõtete rakendamiseks praktikas ÜVVK teenuse hinna kujundamiseks ja kooskõlastamiseks esitamiseks.

Paragrahv 40. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kättesaadavus

Lõige 1 annab suunised kohalikule omavalitsusele meetmete rakendamiseks, et tagada ÜVVK teenuse kättesaadavus kõigile piirkonna elanikele. Omavalitsusüksuse volikogu võib otsusega kehtestada piirkonna elanikele toetussüsteemi ÜVVK teenuse eest tasumiseks, arvestades madalama sissetulekuga leibkondade ÜVVK teenuse kättesaadavust.

Lõige 2 täpsustab, et toetussüsteemiga ei saa muuta kehtestatud ÜVVK teenuse hinda. Toetussüsteemi alusel ning toetuse kriteeriumitele tuginedes hüvitab kohalik omavalitsus tarbijale ÜVVK teenuse eest tasutud kulud osaliselt või täielikult. Sätte eesmärk on juhtida kohaliku omavalitsuse tähelepanu haavatavamale elanikkonna grupile, kellele võib ÜVVK teenuse eest tasu maksmine olla üle jõu käiv, kuid et vältida ÜVVK teenuse lõpetamist nendele elanikele arвете tasumata jätmise tõttu, peaks omavalitsus juba varakult rakendama meetmeid, mis võimaldavad kõigil piirkonna elanikel teenust vähemalt miinimummahus tarbida.

2. jagu. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna määramine

Paragrahv 41. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinnataotluse esitamine kooskõlastamiseks

Lõige 1 sätestab ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, koostab ta ÜVVK teenuse hinnataotluse ning esitab selle koos põhiteenustega seotud teenuste hinnakirja, reostusgruppide ja muu hinnataotluse aluseks oleva dokumentatsiooniga kooskõlastamiseks Konkurentsiametile.

Lõige 2 sätestab ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse omavalitsusüksusega. Kui vee-ettevõtja tegevuspiirkond asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on alla 2000 ie, või väljaspool reoveekogumisala, esitab ta hinnataotluse koos põhiteenustega seotud teenuste hinnakirja, reostusgruppide ja muu hinnataotluse aluseks oleva dokumentatsiooniga kooskõlastamiseks omavalitsusüksusele.

Lõige 3 sätestab ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse olukorras, kus vee-ettevõtja osutab teenust mitmel reoveekogumisalal. Kui vee-ettevõtja osutab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust mitmel reoveekogumisalal, mille summaarne reostuskoormus on 2000 ie või suurem, esitab vee-ettevõtja hinnataotluse kõikides tegevuspiirkondades ühesuuruse ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametile.

Kui vee-ettevõtja teenindab mitut reoveekogumisala, mille summaarne reostuskoormus jääb alla 2000 ie, kuid mis hõlmavad mitut omavalitsusüksust, esitatakse lõike 4 kohaselt hinnataotlus kõikides tegevuspiirkondades ühesuuruse ÜVVK teenuse hinna

kooskõlastamiseks Konkurentsiametile. Säte toetab regionaalse vee-ettevõtjana tegutsemist, mis võimaldab lihtsustatud korras kooskõlastada ühesuuruse ÜVVK teenuse hinna kõigis teenindatavates kohalikes omavalitsustes.

Lõige 5 täpsustab ÜVVK teenuse osutamise hinna kooskõlastamist teisele vee-ettevõtjale. Teisele vee-ettevõtjale osutatava ÜVVK teenuse eest võib vee-ettevõtja võtta § 38 lõikes 1 nimetatud tasu üksnes juhul, kui ta on esitanud selleks hinnataotluse Konkurentsiametile ning saanud hinnaotsuse §-s 42 sätestatud alustel ja korras. Kuni hinnaotsuse saamiseni on vee-ettevõtjal keelatud ÜVVK teenuse osutamist ühepoolset lõpetada või peatada.

Lõike 6 järgi on vee-ettevõtja kohustatud jälgima oma tegevusest sõltumatuid asjaolusid, mis mõjutavad ÜVVK teenuse hinda, ning teavitama Konkurentsiametit või omavalitsusüksust 30 päeva jooksul sellise asjaolu teada saamisest, mis võib mõjutada ÜVVK teenuse hinda rohkem kui viie protsendi võrra majandusaasta jooksul. Konkurentsiamet või omavalitsusüksus otsustab 30 päeva jooksul sellise teabe saamisest arvates, kas ja millise tähtaja jooksul peab vee-ettevõtja esitama uue hinnataotluse.

Lõige 7 sätestab hinnataotluse menetlemisel Konkurentsiametile ja omavalitsusüksusele vee-ettevõtja ärisaladuse hoidmise kohustuse.

Paragrahv 42. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinnaotsus

Lõike 1 kohaselt kontrollib Konkurentsiamet või omavalitsusüksus eelnõu §-s 41 sätestatu põhjal, et taotletud ÜVVK teenuse hind ning põhiteenustega seotud teenuste hinnad sisaldaksid üksnes §-s 39 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust.

Lõike 2 alusel kuuluvad põhiteenustega seotud teenuste hindade koosseisu vaid teenuste hinnad, mille osutamisel on vee-ettevõtjal monopoolne seisund. Näiteks olukorras, kus vee-ettevõtja ja tööstusettevõtte on kahepoolset otsustanud väljuda ÜVVK seaduse regulatsiooni alt, sõlmides omavahelise võlaõiguslepingu, järgimata ÜVVK regulatsiooni, tuleb hinnaotsuse aluseks olevatest kuludest ja prognoositavatest tuludest välja arvata sellise tööstusettevõttega kaasnevad kulud ja tulud.

Kui on tekkinud vaidlused vee-ettevõtja ja omavalitsusüksuse vahel hinnataotluse pinnalt, on Konkurentsiamet lõike 3 kohaselt kohustatud vee-ettevõtja või omavalitsusüksuse vastavasisulise taotluse alusel esitama asja kohta oma põhjendatud arvamuse 30 päeva jooksul. Põhjendatud kolmanda sõltumatu isiku arvamus on üks lihtsaim võimalus tekkinud vaidlused võimalikult kiiresti ja konstruktiivselt lahendada.

Lõige 4 sätestab hinnaotsuse menetluse tähtajad. Konkurentsiamet ja omavalitsusüksus teeb hinnaotsuse 30 päeva jooksul nõuetekohase taotluse saamisest arvates. Eriti keeruka või töömahuka taotluse menetlemisel võib Konkurentsiamet või omavalitsusüksus pikendada seda tähtaega 90 päevani, teatades tähtaja pikendamisest taotluse esitajale enne esialgse tähtaja möödumist. Menetlustähtaeg peatub, kui menetlemiseks on vaja lisaandmeid.

Lõike 5 kohaselt peab vee-ettevõtja lubama Konkurentsiametil ja omavalitsusüksuse volitatud isikul kontrollida oma raamatupidamist, põhjendada ÜVVK teenuse hinna moodustamise aluseid ning andma oma majandustegevuse kohta vajalikke selgitusi. Ainult sel viisil on võimalik hinnataotluse kohta kujundada õiglane seisukoht.

Lõige 6 nimetab veel täiendavaid volitusi Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele hinnataotluse menetlemiseks. Näiteks on Konkurentsiameti ja kohaliku omavalitsuse volitatud isikul hinnataotluse menetlemiseks õigus siseneda kontrollimiseks kontrollitava vee-ettevõtja esindaja juuresolekul vee-ettevõtja territooriumile, ruumidesse ja rajatistesse, tutvuda seal asjasse puutuvate dokumentide, muu teabe ja asjaoludega ning teha väljavõtteid, ärakirju ja koopiaid.

Lõike 7 alusel on Konkurentsiametil ja omavalitsusüksusel õigus nõuda vee-ettevõtjalt ja vee-ettevõtjaga seotud füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning nende esindajatelt, samuti riigiasutustelt ja nende ametiisikutelt lisaandmeid, kui seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks vajalikud andmed ei ole avalikult kättesaadavad. Konkurentsiametil on sama õigus ka omavalitsusüksuse ja selle ametiisikute suhtes.

Lõike 8 kohaselt on Konkurentsiamet kohustatud küsima omavalitsusüksuselt arvamust hinnataotluses kajastatud investeeringute vastavusest ÜVVK AKle. Kuna vee-ettevõtja kavandatud investeeringute aluseks on ÜVVK AKs märgitud investeeringud, on äärmiselt oluline tagada hinnataotlusega kooskõlastamiseks esitatud investeeringute vastavus selles kavas planeeritule.

Lõike 9 alusel peatub hinnataotluse menetlemise tähtaeg, kui Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele ei ole esitatud teavet, mis on vajalik hinna kehtestamiseks. Omavalitsusüksuse ÜVVK AK puudumine ei ole peatumise põhjuseks.

Paragrahv 43. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamine ja avalikustamine

Lõike 1 alusel kehtestab ÜVVK teenuse hinnad kohaliku omavalitsuse üksus.

Lõige 2 täpsustab, et juhul kui hinnataotluse kooskõlastamise kohustus on eelnõukohase seaduse järgi Konkurentsiametil, on Konkurentsiameti hinnaotsus omavalitsusüksusele siduv. Seega omavalitsusüksusel puudub õiguslik alus kehtestada Konkurentsiameti hinnaotsusest erinev hind.

Lõige 3 sätestab kehtestatud hinna avalikustamise kohustuse. Sätte kohaselt on ÜVVK teenuse hinna avalikustamise kohustus vee-ettevõtjal. Vee-ettevõtja avalikustab omavalitsusüksuse kehtestatud ÜVVK teenuse hinnad ja hinna kehtima hakkamise kuupäeva 60 päeva jooksul pärast omavalitsusüksuse või Konkurentsiameti hinnaotsuse saamist.

Lõike 4 alusel ÜVVK teenuse hind peab olema avalikustatud vähemalt 30 päeva enne hinna kehtima hakkamist üks kord kohalikus ajalehes, omavalitsusüksuse ja vee-ettevõtja veebilehel ning saadetud vähemalt üks kord hinnamuutmise teatena tarbija tarbimiskohta kas eraldiseisva märgukirjana või ÜVVK teenuse arvele lisatud märkusena. Oluline on kasutada võimalikult erinevaid teabevahendeid, et enne muudetud hinna jõustumist oleks tarbijaid piisavalt teavitatud ja muudetud hind ei tuleks kellelegi üllatusena.

Lõige 5 sätestab hinna vaidlustamise aluse. Kehtestatud ÜVVK teenuse hinda võib tarbija halduskohtus vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatu alusel.

Lõige 6 täpsustab vaidlustamise alused vee-ettevõtjale. Kui kohalik omavalitsuse üksus ei kehtesta vee-ettevõtja taotletud hinda, on vee-ettevõtjal õigus kehtestamata jätmise samuti

halduskohtus vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

7. peatükk

Tarbija veevärk ja kanalisatsioon

Paragrahv 44. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni hooldamine ja kontroll

Lõige 1 sätestab üldnõuded tarbija veevärgile ja kanalisatsioonile. ÜVVKga ühendatud tarbija veevärki ja kanalisatsiooni peab tarbija hoidma sellises korras, et need ei kahjustaks ÜVVKd ja teiste isikute vara ega takistaks ÜVVK teenuste osutamist. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni korrashoiu kohustus lasub tarbijal.

Lõike 2 kohaselt peab tarbija lubama paigaldada vee-ettevõtjal tarbija veevärgile väljaehitatud veemõõdusõlme veearvesti ning tagama selle toimimise ja säilivuse seaduses ning ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud korras ja tingimustel. Veearvesti peab olema taadeldud mõõteseaduse ja selle alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 20.09.2016 määruse nr 57 „Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad“ lisa 1 alusel.

Lõike 3 järgi peavad tarbija kanalisatsioonil olema allpool ühiskanalisatsiooni paisutustaset paiknevatel reo- ja sademeveeneeludel ning äravoolul kaitseseadmed uputuste vältimiseks. Nõue on vajalik tarbija enda vara kaitseks, et vältida võimalikest veeuputustest tulenevaid kahjusid.

Lõige 4 annab omavalitsusüksusele volituse kehtestada ÜVVK kasutamise eeskirjaga tarbija veevärgi või kanalisatsiooni ehitamisele ja kasutamisele täiendavaid nõudeid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni toimimise tagamiseks ning inimeste, rajatiste ja keskkonna kaitseks.

Lõike 5 alusel peab tarbija lubama vee-ettevõtja volitatud esindajal kontrollida kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni vastavust kehtestatud nõuetele. Tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni üle teostavad riiklikku järelevalvet Tehnilise Järelevalve Amet ja omavalitsusüksus, kes omavad vastavat õigust juba KorS alusel.

8. peatükk

Riiklik järelevalve

Paragrahv 45. Riikliku järelevalve pädevus

Lõike 1 alusel teostavad riiklikku järelevalvet seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete täitmise üle oma pädevuse piires omavalitsusüksus, Konkurentsiamet, Keskkonnainspeksioon, Terviseamet ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 2 alusel teeb järelevalvet joogivee kvaliteedi üle Terviseamet. Joogivee kvaliteet peab vastama VeeS alusel kehtestatud nõuetele.

Lõike 3 alusel teevad järelevalvet ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna ja liitumistasu õigusaktidele vastavuse üle Konkurentsiamet ning omavalitsusüksus eelnõukohase seaduse §-s 41 sätestatud pädevuse piires.

Lõige 4 sätestab järelevalveõiguse vee-ettevõtja raamatupidamise, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujundamise ning investeringutega seonduvate nõuete täitmise üle. Järelevalvet teevad Konkurentsiamet ning omavalitsusüksus eelnõukohase seaduse §-s 41 sätestatud pädevuse piires.

Lõige 5 sätestab järelevalve volitused ohtlike ainete käitlemisega seotud nõuete vastavuse hindamisele ja sellekohase teabe esitamisele. Vastavat järelevalvet teevad Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 6 alusel teeb järelevalvet vee-ettevõtja tegevuse vastavuse üle seadusele ja omavalitsusüksuse õigusaktidele ning vee-ettevõtja poolt liitumislepingus ja teenuslepingus seatud tingimuste vastavuse üle omavalitsusüksus.

Lõike 7 alusel teeb järelevalvet veehinna vastavuse üle ÜVVK AKle omavalitsusüksus. Kui ÜVVK teenuse hind ei kata kooskõlas seadusega ÜVVK AKs ettenähtud kulusid, peab omavalitsusüksus kohustama vee-ettevõtjat hinnataotlust esitama.

Lõike 8 kohaselt teeb tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni nõuetele vastavuse üle järelevalvet omavalitsusüksus või Tehnilise Järelevalve Amet. Kuid nõuetele vastavust võib eelnõukohase seaduse § 44 alusel lisaks neile kontrollida ka vee-ettevõtja. Kui vee-ettevõtja avastab rikkumise, algatab järelevalvemenetluse omavalitsusüksus või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 9 kohaselt teeb järelevalvet reoveekogumisalal väljaehitatud ÜVVKga liitumise, sealhulgas ebaseaduslike liitumiste üle omavalitsusüksus, Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 10 järgi teeb järelevalvet ÜVVK mittenõuetekohase kasutamise, sealhulgas ühiskanalisatsiooni keelatud ainete juhtimise üle omavalitsusüksus, Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet.

Paragrahv 46. Kaebuste lahendamine

Lõike 1 alusel võib tarbija esitada vee-ettevõtja tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus seaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga, kirjaliku kaebuse Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele §-s 41 sätestatud pädevuse järgi.

Lõike 2 alusel vaatab Konkurentsiamet või omavalitsusüksus kaebuse läbi ja teeb selle kohta otsuse 60 päeva jooksul kaebuse saamisest arvates.

Kui Konkurentsiamet või omavalitsusüksus taotleb kaebuse lahendamiseks vajalikku teavet, peatatakse lõike 3 alusel menetlustähtaja kulgemine kuni teabe saamiseni, kuid mitte kauemaks kui 30 päevaks.

Paragrahv 47. Riikliku järelevalve erimeetmed

Sättes viidatakse järelevalvemeetmete rakendamiseks korra- ja seadusele.

Korra- ja seaduseorgan võib eelnõukohases seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korra- ja seaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korra- ja seaduses sätestatud alusel ja korras.

Paragrahv 48. Vahetu sunni kasutamine

Keskonnainspektsioonil on lubatud kasutada füüsilist jõudu korraaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

Paragrahv 49. Sunniraha määr

Ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 3200 eurot.

9. peatükk

Väärteokoosseisud

Paragrahv 50. Ohtlike ja keelatud ainete juhtimine ühiskanalisatsiooni

Lõike 1 kohaselt karistatakse ohtlike ainete piinormi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 alusel, kui sama teo paneb toime juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Ohtlike ainete piinormi määramisel lähtutakse tarbija ja vee-ettevõtja vahelises lepingus sätestatud piinormist, mis eelnõukohase seaduse järgi ei tohi olla rangem kui kohaliku omavalitsuse ÜVVK kasutamise eeskirjas sätestatud piinorm, kuid võib olla leebem, kui pooled nii kokku lepivad.

Paragrahv 51. Teabe moonutamine või esitamata jätmine

Lõike 1 kohaselt karistatakse ühiskanalisatsiooni juhitavaid aineid käsitleva teabe varjamise või moonutamise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 järgi karistatakse sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, rahatrahviga kuni 16 000 eurot.

Paragrahv 52. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamine kooskõlastamata hinnaga

Lõike 1 kohaselt karistatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise eest kooskõlastamata hinnaga rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 järgi karistatakse sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Paragrahv 53. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ebaseaduslik kasutamine

Lõike 1 kohaselt karistatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ebaseadusliku kasutamise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

Lõike 2 järgi karistatakse sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Paragrahv 54. Menetlus

Lõike 1 kohaselt on keelatud ja ohtlike ainete ühiskanalisatsiooni juhtimisega ning ÜVVK ebaseadusliku kasutamise seotud väärtegade kohtuväline menetleja Keskkonnainspeksioon, omavalitsusüksus või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 2 kohaselt on teabe varjamise või moonutamisega seotud väärtegade kohtuväline menetleja Keskkonnainspeksioon, Konkurentsiamet või Tehnilise Järelevalve Amet.

Lõike 3 kohaselt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse mittenõuetekohase hinnaga osutamisega seotud väärtegade kohtuväline menetleja Konkurentsiamet.

10. peatükk Rakendussätted

1. jagu. Seaduse rakendamine

Paragrahv 55. Seaduse rakendamine

Lõike 1 kohaselt on vee-ettevõtja juhul, kui ta on kehtestanud juriidilistele ja füüsilistele isikutele erinevad ÜVVK teenuse hinnad, kohustatud viima hinnad kooskõlla võrdse kohtlemise põhimõttega hiljemalt 2021. aasta 1. jaanuariks. Kuna juriidiliste ja füüsiliste isikute hinnaerinevuste ühtlustamine oli sätestatud juba kehtiva ÜVVK seadusega, on eelnõukohase seadusega ette nähtud lühem üleminekuaeg, et ajalooliselt kujunenud ebavõrdsest kohtlemisest tingitud hinnaerinevused saaksid võimalikult kiiresti likvideeritud.

Lõike 2 kohaselt kehtivad enne eelnõukohase seaduse jõustumist omavalitsusüksuse ja vee-ettevõtja ning tarbija ja vee-ettevõtja vahel sõlmitud lepingud niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus kehtestatava seadusega. Lepingud tuleb viia kooskõlla käesoleva seaduse nõuetega hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks.

Lõike 3 kohaselt tuleb joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavatel isikutel omandada nõutud kvalifikatsioon hiljemalt 2025. aasta 1. jaanuariks.

Lõike 4 kohaselt tuleb tööstus- ja tootmisettevõtetel esitada eelnõukohase seaduse § 26 lõigetes 3 ja 4 nimetatud ohtlike ainete info alates 2023. aasta 1. jaanuarist Keskkonnaametile vastava infosüsteemi kaudu. Ohtlike ainete seotud teave tuleb esitada kuni 2022. aasta 31. detsembrini vee-ettevõtjale.

Lõike 5 järgi tuleb tuletõrjehüdrantidest tulekustutusvee võtmiseks ning avalikelt teedelt, tänavatelt ja väljakutel ühiskanalisatsiooni sademevee juhtimiseks vastavasisulised lepingud Päästeameti ja omavalitsusüksusega sõlmida hiljemalt 2020. aasta 1. aprilliks.

Lõike 6 kohaselt tuleb ÜVVKga liitumise eeskiri, kasutamise eeskiri, ÜVVK AK ning kui sademevesi ei ole määratud ÜVVK osaks, siis ka sademevee majandamise kava koostada või viia kooskõlla seaduse nõuetega hiljemalt 2022. aasta 1. jaanuariks.

2. jagu

Seaduse kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 56. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse kehtetuks tunnistamine

Kehtiv ÜVVK seadus tunnistatakse kehtetuks.

3. jagu

Seaduse jõustumine

Paragrahv 57. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2020. aasta 1. jaanuaril.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu sisaldab järgmisi termineid:

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem, mille kaudu toimub tarbijate veega varustamine või reo- või sademevee ärajuhtimine ja vajaduse korral puhastamine ning mille projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja mis võimaldab teenindada vähemalt 50 inimest. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonina käsitatakse ühisveevärki, ühiskanalisatsiooni või mõlemat koos. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonina võib käsitada ka süsteemi, mille projekteeritud jõudlus on alla 10 m³ ööpäevas, kuid mille omavalitsusüksus on kinnitatud ÜVVK AKga määranud ühisveevärgiks ja -kanalisatsiooniks.

Võrreldes kehtiva seadusega on eelnõukohase seaduse kohaselt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni mõistet muudetud, kuna varem oli mõiste seotud realselt liitunud elanike arvuga, mida oli piiripealsete juhtude korral keeruline selgeks teha. Lisaks ei ole liitunud elanike arv stabiilne suurus, mistõttu võib juhtuda nii, et ühel päeval kuulub süsteem ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni alla, kuid teisel päeval enam mitte.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni liitumispunkt

Liitumispunkt on ÜVVK ühenduskoht tarbija veevärgi ja kanalisatsiooniga, määrates ÜVVK ning tarbija veevärgi ja kanalisatsiooni vahelise piiri. Liitumispunkt on ÜVVK oluline osa.

Liitumispunkti määrab vee-ettevõtja selliselt, et liitumispunkt asub avalikult kasutataval maal kuni üks meeter väljaspool kinnisasja piiri. Kui liitumispunkti ei ole võimalik määrata nimetatud tingimustel, määratakse liitumispunkt vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku või valdaja kokkuleppel. Kui kokkulepet ei saavutata, määrab liitumispunkti kohaliku omavalitsuse üksus oma korraldusega.

Liitumispunkt tuleb määrata nii, et see ei tooks tarbimiskoha omanikule ega vee-ettevõtjale kaasa ebaproportsionaalselt suuri kulutusi.

Kui liitumispunkt määratakse kinnisasjale vee-ettevõtja ja tarbimiskoha omaniku kokkuleppel või kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusega kinnisasjale, tekib kinnisasja omanikul asjaõigusseaduse §-st 158¹ tulenev liitumispunkti ja selle oluliste osade talumiskohustus.

Vee-ettevõtja

Vee-ettevõtja on eraõiguslik juriidiline isik, kelle omavalitsusüksus on määranud ÜVVK teenuse osutajaks. Kehtiva ÜVVK seaduse järgi oli vee-ettevõtja eraõiguslik juriidiline isik, kes varustab kliendi kinnistu veevärki ühisveevärgi kaudu veega või korraldab kliendi kinnistu

kanalisatsioonist reo-, sademe- ja drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimist ja puhastamist. Mõiste vajab muutmist, kuna oluline on, et vee-ettevõtjana saab määratleda vaid isiku, kelle on kohaliku omavalistuse volikogu määranud teenust osutama, kuna KOKSi § 6 lõike 1 alusel on veevarustuse ja kanalisatsiooni korraldamine kohaliku omavalitsuse pädevuses.

Tarbija

Tarbija on isik, kes kasutab ÜVVK teenust. Kehtiva ÜVVKSi kohaselt puudus tarbija mõiste, kuid seda asendas kliendi mõiste. Kuna klient oli sõnastatud kinnistu mõiste kaudu, mis ei ole kooskõlas asjaõigusseaduse terminoloogiaga, on tarbija mõiste ümber sõnastatud.

Tarbija veevõrk ja kanalisatsioon

Tarbija veevõrk ja kanalisatsioon on ehitiste ja seadmete süsteem tarbimiskoha veega varustamiseks ühisveevõrgist või reo- või sademevee ärajuhtimiseks ühiskanalisatsiooni. Tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei kuulu ÜVVK hulka. Tarbija veevõrgi ja kanalisatsiooni eristatakse ÜVVKst, kuna see määrab nii vee-ettevõtja kui ka tarbija vastutuse ulatuse. Vee-ettevõtja vastutab ÜVVK eest ning tarbija vastutab oma veevõrgi ja kanalisatsiooni eest.

Ühisveevõrgi ja -kanalisatsiooni teenus

ÜVVK teenus on tarbija joogiveega varustamine kuni liitumispunktini ning liitumispunktist tarbija reovee või sademevee vastuvõtmine ja vajaduse korral puhastamine. Oluline on rõhutada, et ÜVVK teenust osutatakse kuni liitumispunktini, kuna kinnistu veevõrk ja kanalisatsioon ei kuulu ÜVVK hulka.

Purgimisteenus

Purgimisteenus on vee-ettevõtja osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooni teenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu. Üldjuhul ei kuulu vee-ettevõtja teenuste hulka reovee kogumismahutitest reovee väljavedu ja puhastamine, kuid erandolukorras on see teenus vee-ettevõtja kohustuseks pandud, et tagada suurtel, vähemalt 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisaladel reovee kontrollitud kokkukogumine ja puhastamine.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

ÜVVK teenuse korraldamine ei ole otseselt reguleeritud Euroopa Liidu õiguses, kuid eelnõul on puutumus järgmiste Euroopa Liidu direktiividega:

1) Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40–52). Asulareovee puhastamise direktiiv sätestab kohustuse tagada reoveekogumisaladel reostuskoormusega 2000 ie või enam reovee nõuetekohane kokkukogumine ja puhastamine. Reovee puhastusastmed ja heitvee piirnormid on kehtestatud direktiivi lisaga I. Kuigi reovee kokkukogumise ja puhastamise üldnõuded on üle võetud veeseadusega, sätestab ühisveevõrgi ja -kanalisatsiooni seadus reovee kokkukogumise ja puhastamise teenusega seotud õiguslikud aspektid ning lahendab teenuse osutamise praktilise külje;

2) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65 jj). Seaduseelnõu näeb ette vee-ettevõtja määramiseks kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse riigihanke seaduses sätestatu alusel. Seda vaid juhul, kui ühisveevõrk ja -kanalisatsioon on kohaliku omavalitsuse omandis või eraõiguslik juriidiline isik, kelle omandisse ühisveevõrk ja -kanalisatsioon kuulub, loobub ühisveevõrgi ja -kanalisatsiooni teenuse pakkumisest.

Kuna loetletud direktiivid on kehtivate õigusaktidega juba üle võetud, ei ole eelnõukohase seaduse ja Euroopa Liidu õiguse vastavuse võrdlustabelit koostatud. Loetelusse lisatud direktiivid on kaudselt seotud eelnõukohase seadusega.

6. Seaduse mõju

Seaduse mõju hindamiseks tellis Keskkonnaministeerium 2016. aastal mõjuanalüüsi aruande⁸ OÜ-lt aqua consult baltic, kes koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex hindas eelnõu sätete mõju ja esitas alternatiivsete lahenduste kohta analüüsi. Aruandes käsitletud teemade keskkonna- ja majanduslikke mõjusid hindas OÜ aqua consult baltic. Eelnõu sätete juriidilise analüüsi tegi advokaadibüroo Raidla Ellex.

ÜVVK seadus reguleerib kinnistute veega varustamise ning reovee, sademevee, drenaaživee ning muu pinnase- ja pinnavee ärajuhtimise ja puhastamise korraldamist ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kaudu ning sätestab riigi, kohaliku omavalitsuse, vee-ettevõtja ja vee-ettevõtja tarbija õigused ja kohustused. Kui veeseadus reguleerib vee kui loodusvara kasutamist ja kaitset, siis ÜVVK seadus reguleerib peamiselt suhteid, mis tekivad riigi, kohaliku omavalitsuse, vee-ettevõtja ja vee-ettevõtja tarbija vahel siis, kui vett käsitletakse kaubana, mitte loodusvarana.

Seaduse olulisemad põhimõtted ja nende mõju

6.1. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse mõiste ja ulatus

Eelnõukohase seadusega nähakse ette, et ÜVVK teenusega on tegemist siis, kui kasutatava süsteemi projekteeritud jõudlus on vähemalt 10 m³ ööpäevas ja see võimaldab teenindada vähemalt 50 inimest. Säte võimaldab ÜVVK teenuse sisustada üheselt ja muutumatuna, arvestades tegelikku olukorda. Kehtiva seaduse kohaselt loeti ÜVVK teenuseks sellise süsteemi kaudu teenuse osutamist, millega oli liitunud vähemalt 50 elanikku. Kuna liitunud elanike arv on muutuv, võis üks ja sama süsteem kord minna ÜVVK teenuse hulka, teinekord mitte. Et tagada ÜVVK teenuse ühetaolisus ja selgus, on ÜVVK määratlemise kriteeriumeid muudetud.

6.1.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikkond, kohalikud omavalitsused ja vee-ettevõtjad

6.1.2. Mõju looduskeskkonnale: vähene positiivne mõju, kuna ÜVVK teenuse selge määratlus võimaldab vähendada heitveest tingitud reostust keskkonnale, sest individuaalsete süsteemide kasutamise kontrollimehhanism on palju väiksem kui ÜVVK teenusel.

6.1.3. Mõju ettevõtjate tegevusele: oluline positiivne mõju vee-ettevõtetele, kuna selgelt piiritletud ÜVVK teenus võimaldab üheselt määrata vastutusala ja vee-ettevõtja volitusi.

6.1.4. Mõju töökoormusele: oluline positiivne mõju kohalikele omavalitsustele, kuna selgelt ja üheselt mõistetavalt piiritletud ÜVVK teenus vähendab halduskoormust.

6.2. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna mõistlikkuse kriteeriumid

---

⁸ Kättesaadav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt: <http://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/vesi/uhisveevargi-ja-kanalisatsiooni-seaduse-valjatootamine>.

Seaduse eesmärk on tagada tarbijale kvaliteedinõuetele vastav ÜVVK teenus mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Selleks on seaduseelnõu 6. peatükis sätestatud põhimõtted, milliste vee-ettevõtja kulude alusel ÜVVK teenuse hind kujuneb ning mis on ÜVVK teenuse erinevate hindade kehtestamise aluseks. Näiteks tasu reo- ja sademevee puhastamise eest võib erineda sõltuvalt reo- ja sademevee saastatusest, mille aluseks on vee-ettevõtja koostatud reostusgrupid. Samal ajal tuleb reostusgruppide määramisel arvestada reovee mõju ulatust reovee puhastusprotsessile, reoveepuhasti tehnoloogilist lahendust ning reoveepuhasti projekteeritud ja tegelikku reostuskoormust. Lisaks võib sademevee ärajuhtimise tasu sõltuda sellest, kas sademevesi juhitakse ühis- või lahkvoolsesse sademeveekanaliseerimise sisse. Ühisveevärgi ja -kanaliseerimise teenuse hind ei tohi olla eri tarbijate või nende gruppide suhtes diskrimineeriv, seega ei ole lubatud kehtestada erinevaid hindu pelgalt selle alusel, kas tarbijaks on füüsiline või juriidiline isik.

6.2.1. Sihtrühm: kõik Eesti elanikud, vee-ettevõtjad

6.2.2. Mõju inimesele: selleks et tagada ÜVVK teenuse kättesaadavus kõigile inimestele, on OECD soovitanud, et ÜVVK teenuse hind ei tohiks ületada 3–5% ühe leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust. Maailmapanga soovituslik kõrgeim ÜVVK teenuse kulude määr leibkonnaliikme sissetulekust on samuti 3–5%.⁹ ÜVVK eelnõu väljatöötamise töögrupi hinnangul jääb Eestis ÜVVK teenuse mõistlik kulude osakaal leibkonnaliikme keskmisest sissetulekust 2,5% juurde.

Mõjude hinnangu koostajad¹⁰ on arvutanud keskmise ÜVVK teenuse kulude osakaalu kuus leibkonnaliikme sissetulekust 2014. aasta andmete alusel, kuna hilisemat statistikat leibkonnaliikme sissetuleku kohta ei olnud töö teostamise ajaks avaldatud. 2014. aasta andmete alusel on I tulukvintilis ÜVVK teenuse kulu leibkonnaliikme sissetulekust üle 4%.

Tabel 1. ÜVVK teenuse kulukus leibkonnaliikme sissetulekust 2014. aastal¹¹

	2014
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus (keskmine)	555
V tulukvintil	1 217,7
IV tulukvintil	647,47
III tulukvintil	449,05
II tulukvintil	351,81
I tulukvintil	210,26
Keskmine tariif koos KMga*	2,93
Tarbimine kuus m ³ **	3
Kulu kokku	8,79

⁹ Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (European Bank for Reconstruction and Development; EBRD) analüüs „Can poor consumers pay for energy and water? An affordability analysis for transition countries“, lk 5. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/workingpapers/wp0092.pdf>.

¹⁰ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanaliseerimise seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf

¹¹ Arvutused on tehtud ning tabel koostatud Statistikaameti ja Keskkonnaagentuuri andmete ning EVELi kuuluvate vee-ettevõtjate ühisveevärgi ja -kanaliseerimise teenuse hindade põhjal.

	2014
Teenuse kulukus keskmisest sissetulekust	1,6%
IV tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	0,7%
V tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	1,4%
III tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	2,0%
II tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	2,5%
I tulukvintiili teenuse kulukus leibkonna sissetulekust	4,2%

* EVELi kuuluvate vee-ettevõtjate ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse aritmeetiline keskmine hind

** Keskkonnaagentuur

Riigikontrolli 2013. aasta lõpus koostatud aruandes „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnanäesmärkide saavutamisele“ on samuti välja toodud, et madalama sissetulekuga inimeste ÜVVK teenuse kulude osakaal ületas 4% juba aruande koostamisel ajal kehtinud ÜVVK teenuse hindade korral.¹²

Võrdluseks on toodud ülevaade mõnede Euroopa Liidu liikmesriikide ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kulukuse kohta leibkonnaliikme sissetulekust: Austria 1%, Leedu 1,7%, Norra 1,6%, Rootsi 0,3%, Soome 0,3–0,9% (erinevad hinnangud) ja Taani 1,3%.

Eelnevast nähtuvalt on Euroopa Liidu liikmesriikides ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kulu leibkonnaliikme sissetuleku kohta oluliselt madalam kui OECD ja Maailmapanga sätestatud taskukohasuse ülemmäär. Seega on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus vastavates riikides kõigile majapidamistele hästi kättesaadav ja teenuse tarbimisega kaasnev kulu pigem madal.

Lisaks eelnevale on Läti kohta olemas 2013. aasta andmetega analüüs leibkonnaliikme tulukvintiilide kaupa, mis näitab, et sarnaselt Eestile on ka Lätis madalama sissetulekuga leibkondades ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kulukus kõrgem kui soovituslik 4%. Ülevaade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kulude osakaalust leibkonnaliikme kuu sissetuleku kohta Lätis on esitatud järgmises tabelis.

Tabel 2. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kulu leibkonnaliikme sissetulekust¹³

Läti	2013
Leibkonnaliikme netosissetulek kuus (keskmine)	319
V kvintiil	701
IV kvintiil	371
III kvintiil	272

¹² Riigikontrolli aruanne „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnanäesmärkide saavutamisele“, lk 42–44. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2309/Area/15/language/et-EE/Default.aspx>.

¹³ Tabel on koostatud Läti Keskkonna, Geoloogia ja Meteoroloogia Keskuse (Latvian Environment, Geology and Meteorology Centre) kodulehel leitava info põhjal. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-/upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>.

II kvintiil	208
I kvintiil	111
Teenuse kulukus keskmisest sissetulekust	1,5%
V kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	0,7%
IV kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	1,3%
III kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	1,7%
II kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	2,2%
I kvintiili leibkonnaliikme sissetulekust	4,2%

6.2.3. Mõju looduskeskkonnale: vähene positiivne mõju, kuna ÜVVK teenuse kättesaadavus võimaldab kontrollitult kokku koguda tekkiva reovee ja suunata nõuetekohasele puhastamisele. Kui isikud ei kasuta ühiskanalisatsiooni teenust, eksisteerib suurem oht reovee sattumiseks keskkonda ja seeläbi on suurem risk ka joogiveeallikate reostumisele.

6.2.4. Mõju ettevõtete tegevusele: oluline positiivne mõju, kuna ÜVVK teenuse kättesaadavus mõistliku hinnaga võimaldab ettevõtetel kulutada vähem ressursi teenuse tootmisele ning seeläbi suurendab ettevõtete konkurentsivõimet turul.

6.3. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajamine ja arendamine

ÜVVK AK puhul põhimõttelisi muudatusi võrreldes kehtiva seadusega tehtud ei ole. Siiski on muudetud nõudeid kava sisule. Peamise muudatusena ei sätestata enam erinevaid nõudeid kava sisule sõltuvalt sellest, kas ÜVVK arendamine toimub riigi tagatud laenuga, riiklike või Euroopa Liidu vahenditega või mitte. Nõuded kavale on tulevikus sama sisuga ja kehtestatakse keskkonnaministri määrusega.

Eelnõukohase seadusega on sätestatud reegel, et ÜVVK AK koostamisel ei saa finantsprognooside tegemisel investeeringute allikana arvestada riiklikke toetusi, kui puudub raha eraldamise otsus. See aitab tagada, et ÜVVK AKs kavandatud investeeringud on realistlikud ning vastavad tegelikele rahastusvõimalustele.

Oluline on ka rõhutada, et igas omavalitsusüksuses koostatakse üks ÜVVK AK. Seda ka juhul, kui piirkonda teenindab mitu vee-ettevõtjat. Mitme vee-ettevõtja korral peab kava sisaldama nii finants-majanduslikku kui ka sotsiaal-majanduslikku analüüsi iga vee-ettevõtja kohta. Ühe ühise ÜVVK AK võib koostada mitme omavalitsusüksuse kohta juhul, kui nimetatud piirkondi teenindab regionaalne vee-ettevõtja.

Sisuliselt ei muudeta võrreldes kehtiva seadusega ÜVVK rajamise ja arendamise korda. Kuigi see põhimõte on ka varem kehtinud, on selguse huvides ka eelnõusse lisatud säte, et vee-ettevõtja on kohustatud ÜVVK teenuse hinna arvelt kogutud rahalisi vahendeid kasutama olemasoleva ÜVVK jätkusuutlikkuse tagamiseks sihtotstarbeliselt vajalike investeeringute tegemiseks ÜVVK AK kohaselt ning viima need ellu kavas märgitud tähtjaks.

6.3.1. Sihtrühm: kohalikud omavalitsused ja vee-ettevõtted

6.3.2. Mõju looduskeskkonnale: oluline positiivne mõju, kuna läbimõeldud ja mõistlikult kavandatud ÜVVK arendamine, kaaludes erinevaid tehnilisi alternatiive, võimaldab

piirkonda teenindada võimalikult väikeste kuludega ning suurima efektiivsusega. ÜVVK teenuse nõuetekohane osutamine tagab keskkonna parima kaitse ja reovee negatiivse mõju vähenemise keskkonnale ja joogiveeallikatele.

6.3.3. Mõju ettevõtete tegevusele: oluline positiivne mõju, kuna läbipaistev ja selge ÜVVK teenuse kavandamine ja arendamine tagab piirkonna ettevõtetele ülevaate, millisesse piirkonda on kavas ÜVVK teenust laiendada, missugune on piirkonna prognoositav ÜVVK teenuse hind ning missugustel tehnilistel tingimustel on kohalikel ettevõtetel võimalik teenust kasutada. Selged ÜVVK teenuse kasutamise aluspõhimõtted võimaldavad ettevõtetel paremini kavandada uute käitiste asukohti ning hinnata tööstuspuhasti rajamise eeliseid ja miinuseid võrreldes tsentraalse ÜVVK teenuse kasutamisega.

6.3.4. Mõju kohalikule omavalitsusele: väheoluline negatiivne mõju, kuna kasvab kohaliku omavalitsuse halduskoormus ja ÜVVK AK koostamisele kulub praegusest enam *ca* 3000 eurot. Eelnõukohase seadusega täpsustatud nõuded ÜVVK AKle ei oma aga olulist mõju omavalitsusüksustele. Hinnangute kohaselt¹⁴ maksab detailse kava koostamine *ca* 9000–10 000 eurot. Ilma finantsanalüüsita ja kehtiva seaduse miinimumnõuetele vastava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava koostamine maksab *ca* 5000–6000 eurot. Kuna ÜVVK AK tuleb uuendada iga nelja aasta tagant, võib nimetatud majanduslikku mõju lugeda väheoluliseks. Detailsem kava vastab sisuliselt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse (edaspidi KIK) keskkonnaprogrammi raames nõutava ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava nõuetele alates 2015. aasta toetusvoorst. 2015. aasta toetusvooru esitati 108 veemajandusega seotud investeerimisprojekti. Eeldades, et taotluste esitajad täitsid rahastajapoolseid nõudeid ÜVVK AKle, mõjutavad eelnõus sätestatud täiendavad nõuded uudsena vähem kui pooli omavalitsusüksustest (Eestis oli aruande koostamise seisuga 01.12.2016 213 omavalitsusüksust). Seega võttes arvesse, et detailne ÜVVK AK tuleb koostada nelja aasta tagant, suurel osal omavalitsusüksustest on täiendavatele nõuetele vastav kava juba olemas. Täiendavate nõuete täitmise lisakulu on *ca* 3000 eurot. Seetõttu on seaduseelnõu kohase detailse kava koostamise kulude kasv väheoluline.

6.3.5. Mõju vee-ettevõtjatele: ebaoluline negatiivne mõju, kuna kaasneb väheoluline halduskoormuse kasv. Kuivõrd vee-ettevõtjad on ÜVVK AK koostamisse vaid kaasatud, siis ei too seaduses sätestatud nõuded kava kohta otseselt täiendavat halduskoormust. Koostöös omavalitsusüksusega võib praktikas nende halduskoormus veidi kasvada, kuid mitte oluliselt (vt mõju kohalikule omavalitsusele) ja seejuures sõltub pigem vee-ettevõtjast endast, kui palju ta on valmis protsessi panustama. Samas on ÜVVK AK vee-ettevõtjale üks olulisemaid strateegilisi dokumente, mistõttu nende osalemine kava koostamises on äärmiselt oluline.

6.4. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise kohustus

Kehtiv ÜVVK seadus ei sätesta otsesõnu reoveekogumisalal ÜVVKga liitumise kohustust. Samas sätestab veeseaduse § 24¹ lõige 7, et reoveekogumisala piirkonnas, kus puudub ühiskanalisatsioon, peab reovee tekitaja koguma reovee lekkekindlasse kogumismahutisse

¹⁴ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvs_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

ning korraldama selle veo kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavas määratud pargimissõlme. Seega on alternatiivsed lahendused ühiskanalisatsiooniga liitumisele ette nähtud vaid juhaks, kui ühiskanalisatsioon puudub. Teisisõnu, mõju analüüsi koostajate¹⁵ hinnangul tuleneb veeseaduse sellest paragrahvist seadusandja tahe, et ühiskanalisatsiooni olemasolu korral tuleb sellega liituda.

Viidatud üldine liitumisnõue tuleneb asjaolust, et ühiskanalisatsiooni väljaehitamine on mahukas investeering, ühiskanalisatsiooni, sh reoveepuhastite rajamisel arvestatakse kogu piirkonna elanikkonna ja liitujate arvuga ning sellest lähtuvalt arendatakse ka ühiskanalisatsioon välja. Kui osa elanikke süsteemiga ei liitu, toob see kaasa süsteemi ebaefektiivse toimimise. See tähendab liitujate jaoks ühest küljest teenuse kvaliteedi halvenemist väiksemal mahul opereerimise tõttu, aga ka kõrgemat teenuse hinda. Avalikkuse jaoks tähendab see potentsiaalset olulist keskkonnakahju tulenevalt kehtivate normide võimalikust rikkumisest mitteliitujate poolt.

Kuna ühiskanalisatsiooniga mitteliitumine on reoveekogumisala piirkondades tõsiseks probleemiks, on eelnõu koostajad õigusselguse ja täpsema korra kehtestamise huvides pidanud mõistlikuks liitumiskohustus eelnõus detailselt reguleerida. Eelnõu kohaselt on reoveekogumisalal tarbimiskoha omanikul või valdajal kohustus liituda ühiskanalisatsiooniga ÜVVK AKs märgitud tähtaja jooksul, kui selleks on välja ehitatud nõuetekohane liitumispunkt ning ühiskanalisatsioon.

Üldisest liitumiskohustusest on siiski ette nähtud teatud erandid. Liitumiskohustus ei laiene tööstustarbijatele. Samuti ei laiene liitumiskohustus tarbijatele, kellel on veeseaduse nõuetele vastav alternatiivne individuaalne lahendus olemas.

Erinevalt ühiskanalisatsioonist ei anna kehtiv õigus selget suunist ühisveevärgiga liitumise kohustuse kohta. Kuivõrd praktikas rajatakse ÜVVK ühtse terviklahendusena, on liitumiskohustus sätestatud lisaks ühiskanalisatsioonile ka ühisveevärgile. Argumendid sellise liitumiskohustuse kehtestamiseks on suuremalt osalt samad, mis ühiskanalisatsiooni puhul. Ka ühisveevärgi rajamisel arvestatakse kogu piirkonna elanikkonna/liitujate arvu ja väiksemal mahul opereerimisel ei toimi süsteem efektiivselt (vee kvaliteet halveneb, teenuse hind tõuseb jne). Samuti on keeruline tagada, et ühisveevärgiga mitteliitunud isikute salv- või puurkaevust saadav vesi vastab joogivee kvaliteedinõuetele. Lisaks tuleb arvestada, et iga kaev on potentsiaalne põhjavee reostamise allikas, kuivõrd selle kaudu võib reostus pääseda põhjavette. Seega piirkondades, kus on välja ehitatud nõuetekohane ühisveevärk, on mõistlik laiendada liitumiskohustust ka ühisveevärgile.

Siiski, sarnaselt ühiskanalisatsiooniga liitumise kohustusele, ei laiene ka ühisveevärgiga liitumise kohustus tööstustarbijatele. Lisaks on ette nähtud erand nendele tarbijatele, kes on juba teinud investeeringuid nõuetekohase alternatiivse lahenduse rajamiseks. Liitumiskohustus ei laiene tarbijatele, kellel on olemas veeseaduse nõuetele vastav alternatiiv.

Aruande koostajad¹⁶ märgivad, et sarnane liitumiskohustus on kehtestatud ka näiteks

¹⁵ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvs_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

¹⁶ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse

jäätmevaldkonnas, kus jäätmeseaduse § 69 lõike 1 järgi loetakse jäätmevaldaja liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas.

6.4.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikud, vee-ettevõtjad, kohalikud omavalitsused

6.4.2. Mõju elu- ja looduskeskkonnale: oluline positiivne mõju. Reoveekogumisalal ÜVVKga liitumise kohustuse sätestamine loob selge aluse nõuda reoveekogumisalal elavatelt tarbijatelt ÜVVKga liitumist. Selle kohustuse kehtestamine ja rakendamine avaldab positiivset mõju keskkonnale ja seega kogu Eesti elanikkonnale. Liitumiskohustuse täitmisel väheneb seni tõsiseks probleemiks olev reovee kontrollimatu juhtimine pinnasesse, arvestamata veeseaduses kehtestatud nõuetega. Samuti rajatakse vähem kaeve, millest igäüks on potentsiaalne keskkonnakahju allikas, kuivõrd selle kaudu võib reostus jõuda põhjavette.

Reoveekogumisalal ÜVVKga liitumise kohustuse sätestamine parandab ka elukeskkonna kvaliteeti, kuivõrd vähendab tänasel päeval ühiskanalisatsiooniga mitteliitunud isikute poolt iseseisvalt ja kontrollimatult pinnasesse juhitava saasteainete kogust, mis reoveekogumisala tiheda asustuse tõttu võib oluliselt mõjutada (eriti lähedal asuvate naabrite) elukeskkonda.

6.4.3. Mõju elanikkonnale: oluline mõju neile tarbijatele, kes ei ole veel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitunud, aga peavad eelnõu kohaselt liituma (kaasnevad täiendavad kulutused). Oluline positiivne mõju neile, kes on juba liitunud (teenuse hinna alanemine). Muudatus mõjutab oluliselt majapidamisi, mis asuvad reoveekogumisalal, kuid mis ei ole seni liitunud ÜVVKga. Hinnanguliselt on selliste elanike arv 31.12.2017 seisuga, kes võiksid, aga ei ole veel liitunud ühiskanalisatsiooniga, ca 25 000, ühisveevärgi puhul ca 20 000. Üleminek ühisveevärgile toob selliste majapidamiste jaoks kaasa täiendava kulu liitumisest ja ÜVVK teenuse kasutamisest, eeldusel, et varem on vesi tulnud tasuta selle majapidamise joogivee kaevust. Ühiskanalisatsiooniga liitumise korral sõltub täiendav kulu eelkõige sellest, milline lahendus on majapidamises varem kasutuses olnud ning kui kaugel asub liitumispunkt, kuna kulud liitumispunktist kuni tarbimiskohani tuleb katta liitujal. Eespool toodud põhjustel on liitumata jätnud just madalama sissetulekuga leibkonnad, kelle jaoks on olemas toimiv lahendus ning alternatiivne kulu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumiseks oleks liiga suur. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise keskmine kulu (lisandub vee-ettevõtja rakendatav liitumistasu) on aruande koostajatele¹⁷ kättesaadava info põhjal ca 800–3000 eurot leibkonna kohta, sõltudes tarbimiskoha kaugusest liitumispunktist ning sisetööde vajadustest. Ühekordse liitumistasu rakendamine varieerub vee-ettevõtjate lõikes. Üldjuhul soovitakse, et tarbijad liituks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kohe pärast ÜVVK väljaehitamist, mistõttu vee-ettevõtja ei ole kohe pärast süsteemide rajamist võtnud liitumistasu. Liitumistasu suurus võib aruande koostajatele kättesaadava info põhjal praktikas varieeruda 500–6000 euro vahel, sõltudes väljaehitatud ÜVVK maksumusest ning väljaehitatud liitumispunktide arvust. Kuna aga enamik ÜVVK laiendusi on välja ehitatud Ühtekuuluvusfondi toetustega, siis toetustega ehitatud ÜVVKga liitumise tasu küsida ei saa ning sellisel juhul liitumistasust tulenev mõju tarbijale puudub.

---

eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

¹⁷ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 20, Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

Kui tarbija on varem kasutanud kogumismahutite tühjendamise teenust, siis on reaalne, et pikaajaline mõju majapidamiseelarvele on hoopis positiivne, kui kogumismahutit on varem tühjendatud nõuetekohaselt. Kui kanalisatsioon on aga varem korraldatud nõudeid eirates, mistõttu puudus leibkonnal ka igakuine teenustasu, kaasneb lisaks ühiskanalisatsiooniga liitumise tasule ka igakuine teenustasu. Arvestades, et ÜVVK teenuse hind peab eelnõu kohaselt olema mõistlik, siis ei tohiks liitumiskohustusega kaasnev mõju olla ebamõistlikult koormav, arvestades muu hulgas veeseaduse sõnastust ja detailsema liitumiskohustuse sätestamise põhjendusi. Ulatuses, milles see siiski võib olla osade tarbijate jaoks ebamõistlikult koormav, tuleks omavalitsusüksusel kaaluda toetusmehhanismi loomist liitumiskulude kompenseerimiseks madalamatesse tulukvintilisse kuuluvatele leibkondadele. Lisaks avati 2018. a KIKi toetusmeede, mille raames toetatakse samuti neid majapidamisi, kellel tekib eelnõukohase seaduse järgi liitumiskohustus. Toetusmeetme abil on võimalik ehitada kinnistule vajalikud veevärgi ja kanalisatsioonitorustikud riigi abiga. Eestis kasutab ühiskanalisatsiooni teenust ligikaudu 83% elanikest, kuid siiski on veel palju ka neid, kes pole ühiskanalisatsiooniga liitunud, ehkki vee-ettevõtte ja kohalik omavalitsus on selleks võimaluse loonud. Toetusteks on kokku ligi 10 miljonit eurot.

Majapidamiste jaoks, mis on juba ÜVVKga liitunud, on mõju positiivne, kuivõrd nende jaoks teenused odavnevad, kuivõrd ÜVVK teenuse osutamise kulud jaotatakse suurema arvu majapidamiste vahel. Nimelt tekib vee-ettevõtjale täiendav tulu ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kehtestamise reeglite järgi saavutatakse lubatud kulude katmine madalama tariifiga, kui on praegu kehtestatud väiksema liitujate arvu põhjal.

6.4.4. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju: oluline positiivne mõju. ÜVVKga liitumise kohustuse täitmine mõjutab positiivselt inimeste tervist. Liitumine võimaldab paremini ja süsteemsemalt tagada joogivee kvaliteedinõuetele vastavuse. Kui ühisveevärg ei ole liitumiskohustuse korraliku täitmise tõttu enam aladimensioonitud, parandab see joogivee kvaliteeti kõigi võrguga liitunute jaoks. Ka ühiskanalisatsiooniga liitumisel on inimestele eelduslikult positiivne mõju, kuivõrd aitab paremini vältida maapinna saastamist.

6.4.5. Mõju vee-ettevõtjatele: oluline positiivne mõju. Vee-ettevõtjate jaoks omab ÜVVKga liitumise kohustuse sätestamine positiivset mõju, kuivõrd ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamine on mahukas investeering, mis lähtub eeldusest, et sellega on liitunud kogu piirkonna elanikkond. Liitumiskohustuse täitmine kasvatab vee-ettevõtjate tulubaasi ning aitab suurema ja ühtlasema koormuse tõttu tagada kvaliteetsema teenuse.

2014. aasta lõpu andmete kohaselt ei olnud ca 25 000 inimest¹⁸ liitunud ühiskanalisatsiooniga ning nende aastane tarbimismaht oli 900 000 m³ (keskmise tarbimise aluseks arvestatud 100 l/in/p). Ühisveevärgiga ei olnud liitunud sama aja seisuga ca 20 000 inimest¹⁹, kelle aastane tarbimismaht oli 720 000 m³ (võttes aluseks keskmise tarbimise 100 l/in/p). ÜVVK teenuse keskmine hind EVELi andmete alusel on 2016. aastal 1,5 eurot/m³ veele ja 1,08 eurot/m³ heitveele. Seega 2016. aasta hindade juures jääb kõigil vee-ettevõtjatel kokku mitteliitunud tarbijate tõttu saamata tulu kuni 2 120 000 eurot.

---

¹⁸ „Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“, lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

¹⁹ „Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks“, lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

6.5. Liitumistasu kaebeõigus

Kehtivas seaduses ei ole täpselt reguleeritud tarbija liitumistasu kaebeõigust. ÜVVK seaduse § 6 lõike 2 teises lauses on vaid kirjas, et Konkurentsiametil või kohalikul omavalitsusel on nende pädevuse piires õigus kontrollida liitumistasu suurust, selle põhjendatust ja vastavust metoodikale. Seda küsimust on käsitlenud Riigikohus ning asunud otsuse nr 3-3-1-42-14 punktis 20 seisukohale, et Konkurentsiameti järelevalveotsuste põhimõtteline kohtulik kontroll ei tähenda, et Konkurentsiamet peab alati järelevalve ka algatama ja ettekirjutuse tegema. Saades veetarbija märgukirja järelevalve tegemise ettepanekuga, võib Konkurentsiamet keelduda järelevalve või ettekirjutuse tegemisest muu hulgas maakohtusse pöördumise võimalusele viidates, kui õiguste kaitsmine hagi esitamise teel ei ole ebamõistlikult koormav. Seejuures märkis Riigikohus eraldi, et tarbijal võib olla keeruline hankida hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid liitumistasu suuruse õigusvastasuse kohta.

Õiguskantsler on muu hulgas Riigikohtu sellele otsusele toetudes esitanud Riigikogu keskkonnakomisjonile 11.06.2015 märgukirja nr 6-1/141359/1502650, milles on käsitlenud analoogilist kaebeõiguse küsimust (küll ÜVVK teenuse hinna, mitte liitumistasu, kohtus vaidlustamise õigust). Sealt nähtub, et ÜVVK teenuse hinna kaebeõiguses puudub ka Keskkonnaministeeriumi ja Justiitsministeeriumi vahel üksmeel. Kui Keskkonnaministeeriumi hinnangul puudub tarbijal õigus vaidlustada haldusakti, millega kooskõlastatakse ÜVVK teenuse hind, ning tarbijal on mõistliku hinna kehtestamise nõudmiseks seetõttu võimalik pöörduda vaid tsiviilkohtusse vee-ettevõtja vastu, siis Justiitsministeerium on seisukohal, et puudub keeld tarbija poolt hinna kooskõlastamist halduskohtus vaidlustada. Õiguskantsler jõudis järeldusele, et selline õigusselgusetus on taunitav ning tarbija kaebeõigus tuleks üheselt ja selgelt reguleerida.

Eeltoodut arvestades on see küsimus eelnõukohases seaduses täpsemalt reguleeritud, et tagada tarbijale üheselt arusaadav, selge ja kohane liitumistasu kaebeõigus. Arvestades Riigikohtu ja õiguskantsleri seisukohti, kaaluti võimalusi tagada tarbijale liitumistasu vaidlustamise kaebeõigus halduskohtus, kuivõrd tarbijal võib olla keeruline hankida tsiviilkohtusse hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid liitumistasu suuruse õigusvastasuse kohta.

Eelnõu koostamisel kaaluti võimalust käsitleda vee-ettevõtja liitumistasu kehtestamise otsust haldusaktina, mis annaks tarbijale õiguse seda halduskohtus vaidlustada. Mõjuhinnangu koostajate²⁰ hinnangul ei ole siiski tegemist haldusaktiga, kuivõrd liitumistasu kehtestamine iseenesest ei ole olemuslikult haldusülesanne, mis oleks vee-ettevõtjale üle antud. Seda küsimust on ÜVVK teenuse hinna määramise kontekstis analüüsinud ka õiguskantsler viidatud märgukirjas ning jõudnud järeldusele, et ÜVVK teenuse hinna määramisel vee-ettevõtja poolt puuduvad haldusakti tunnused ja tegemist on eraõiguslikus suhtes tehtud otsusega. Mõjuhinnangu koostajate seisukohast on liitumistasu määramine olemuslikult eraõiguslik ülesanne.

Mõjuhinnangu koostajate arvamusel on kaebeõiguse tagamiseks sobiv lahendus n-ö kaheastmeline kontroll. Selle järgi on tarbijal õigus liitumistasu kehtestamise otsuse peale

---

²⁰ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 12, Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvs_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

esitada kaebus Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele ning Konkurentsiameti või omavalitsusüksuse järelevalve tulemusena tehtud otsusega mitte nõustudes esitada kaebus selle otsuse peale halduskohtusse. Erinevalt kehtivast seadusest muudetakse tarbija kaebuse menetlemine Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele kohustuslikuks, tagades seeläbi tarbijale ligipääsu nii kohtuvälisele järelevalvemenetlusele kui ka selle tulemusena mittenõustumisel kaebeõiguse halduskohtusse.

Selline lahendus sarnaneb ka teiste võrgustikusektorite asjakohase korraga. Elektriturseaduse § 99 lõikes 1 on sätestatud, et turuosalise tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus elektriturseaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga, võib teine turuosaline esitada kirjaliku kaebuse Konkurentsiametile. Samasisuline reegel on ka maagaasiseaduse § 39¹ lõikes 1. Eelnõu lähtub sisuliselt sarnasest reeglist, andes tarbijale kohtuvälise kaebeõiguse Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele ja selle tulemusena antud haldusakti alusel ka kaebeõiguse halduskohtusse.

6.5.1 Sihtrühm: tarbijad ja tarbija kaebusi lahendavad asutused Konkurentsiamet, kohalikud omavalitsused ja kohtud.

6.5.2. Mõju elanikkonnale: oluline positiivne mõju. Seadusega suurendatakse liitumistasu kaebeõiguse õigusselgust tarbija jaoks. Kui kehtiva seaduse kontekstis ei ole ka ministriumid olnud üksmeelel kaebeõiguses ning õigusselgusetusele ja õiguste realiseerimise keerukusele on viidanud nii Riigikohus kui ka õiguskantsler, siis seadusega muudetakse liitumistasu kaebeõigus selgemaks ja tarbijale arusaadavamaks. Nimelt on eelnõukohases seaduses otsesõnu sätestatud tarbija kaebeõigus vee-ettevõtja tegevuse peale Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele, kellel on kohustus kaebust menetleda. Vastava menetluse tulemusena antav haldusakt on omakorda halduskohtus vaidlustatav. Seega on tarbijale tagatud kehtiva ÜVVKSiga võrreldes kindlam ja selgem liitumistasu kaheastmeline kaebeõigus, kusjuures Konkurentsiameti või omavalitsusüksuse menetlusele ja halduskohtumenetlusele laieneb ka uurimisprintsip.

6.5.3. Mõju riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Eelnõu kohaselt on sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest tarbija kaebuse lahendamine kas omavalitsusüksuse või Konkurentsiameti kohustus. Ka kehtivas seaduses (§ 15⁴ lg 2) on sätestatud, et järelevalvet liitumistasu õigusaktidele vastavuse ning selle kehtestamisega seotud nõuete täitmise üle teevad Konkurentsiamet ning valla- ja linnavalitsus vee-ettevõtja tegevuspiirkonna järgi. Seega on teatud ulatuses see ülesanne Konkurentsiametil ja omavalitsusüksustel ka juba täna. Liitumistasu kontrolliõigus on lihtsalt asendatud tarbija kaebuse saamisel kontrollikohustusega. See võib teatud määral kasvatada omavalitsusüksuste ja Konkurentsiameti halduskoormust selliste kaebustega tegelemisel. Aruande koostajate hinnangul²¹ ei ole tegemist siiski ebamõistlikult suure halduskoormuse kasvuga, arvestades sellise regulatsiooni eesmärki ning ka asjaolu, et samasugune kaebuste lahendamise kohustus on Konkurentsiametile ette nähtud elektriturseaduse ja maagaasiseaduse alusel. Eelnõu koostajate hinnangul on tarbijavaidluste lahendamise pädevus olemas nii Konkurentsiametil kui ka ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni korraldamise eest vastutaval kohalikul omavalitsusel. Sellise kohustusliku menetluse sätestamine aitab seejuures eelduslikult juba enne kohtusse pöördumist lahendada suure osa tarbijate kaebustest, mis omakorda vähendab kohtute halduskoormust.

---

²¹ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 26. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

6.6. Vee-ettevõtja tegevuse vaidlustamine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise taotluse menetlemisel

Kehtiva seaduse (ÜVVKSi § 5 lg 2) kohaselt toimub kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni liitumine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kinnistu veevärgi ja kanalisatsiooni omaniku või valdaja taotlusel tema ja ÜVVK omaniku või valdaja vahel sõlmitud lepingu alusel. Kinnistu omaniku või valdaja taotluse rahuldamisest keeldumist peab ÜVVK omanik või valdaja kirjalikult põhjendama 30 päeva jooksul liitumistaotluse saamisest arvates (ÜVVKSi § 5 lg 5). Täpsemalt kehtiv seadus liitumistaotluse menetlust ei reguleeri.

Eelnõu koostamisel kaaluti varianti, et vee-ettevõtja menetleb liitumistaotlust haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Mõju hinnangu koostajate²² hinnangul on tegemist olemuslikult eraõigusliku tegevusega, kus vee-ettevõtja ei täida iseseisvat haldusülesannet, mis eeldaks haldusmenetluse seaduse kohase haldusmenetluse reeglistiku kohaldamist eraõigusliku isiku tegevusele.

Seejuures tekib aga üldisem küsimus sellest, kas ja kuidas saab tarbija vee-ettevõtja tegevust vaidlustada. Kehtiv seadus seda küsimust täpsemalt ei reguleeri ning praktikas on kohati lähtutud reeglist, et tegemist on tsiviilõigusliku suhtega. Arvestades siiski asjaolu, et reeglina on tarbija vee-ettevõtjaga võrreldes nõrgemas positsioonis ja seda eriti võimaliku tsiviilkohtuvaidluse korral, on mõistlik teiste võrgustikusektorite eeskujul sõnaselgelt võimaldada tarbijale vee-ettevõtja võimalike rikkumiste kõrvaldamiseks mõistlikult kättesaadav ja kohane järelevalvemenetlus.

Näiteks on elektrituruseaduse § 99 lõike 1 kohaselt turuosalisel õigus esitada teise turuosalise tegevuse või tegevusetuse peale, mis on vastuolus elektrituruseaduse või selle alusel kehtestatud õigusaktiga, kirjalik kaebus Konkurentsiametile. Samasisuline reegel on esitatud ka maagaasiseaduse § 39¹ lõikes 1. Selline reegel on sätestatud ka eelnõukohases seaduses, andes tarbijale selge kohtuvälise kaebeõiguse. Selline üldnorm aitab muu hulgas tagada kaebeõiguse olukorras, kus vee-ettevõtja tegevus või tegevusetus ÜVVKga liitumisprotsessi käigus on tarbija hinnangul vastuolus ÜVVKSiga või selle alusel kehtestatud õigusaktiga. Sellisel juhul on tarbijal õigus esitada kaebus sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest kas Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele. Asjakohase menetluse tulemusena antav haldusakt on seejuures omakorda vaidlustatav halduskohtus.

6.6.1. Sihtrühm: tarbijad ja tarbija kaebusi lahendavad asutused Konkurentsiamet, kohalikud omavalitsused ja kohtud.

6.6.2. Mõju majandusele: oluline positiivne mõju tarbijatele, ebaoluline halduskoormuse kasv vee-ettevõtetele. Tarbijate jaoks sätestatakse selgem alus vee-ettevõtja tegevuse vaidlustamiseks Konkurentsiameti või omavalitsusüksuse juures. Seega ei pea tarbija pöörduma vee-ettevõtjaga lahendamata erimeelsuste korral tsiviilkohtusse, vaid võib esialgu esitada kaebuse Konkurentsiametile või omavalitsusüksusele. See annab tarbijale ühest küljest selgesõnalise täiendava kohtueelse võimaluse selliste erimeelsuste lahendamiseks ning teisest küljest on vastava menetluse tulemusena antav haldusakt

²² OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 27. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

omakorda halduskohtus vaidlustatav ehk tarbija ei pea pöörduma vee-ettevõtja vastu tsiviilkohtusse.

Muudatus ei too kaasa ka vee-ettevõtjatele märkimisväärset halduskoormuse kasvu. Ühest küljest on küll võimalik, et uue vaidlustamisvõimaluse sätestamine seaduses suurendab mingil määral vähemalt esialgu tarbija vaidluste kasvu, kuid vee-ettevõtja peab nii või teisiti arvestama võimalike eraõiguslike vaidlustega ka kehtiva seaduse kohaselt. Samuti on võimalik, et mitmed vaidlused, mis muidu oleksid jõudnud kohtusse, piirduvad seaduse jõustudes kohtueelse menetlusega.

6.6.3. Mõju Konkurentsiametile ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Eelnõu kohaselt on sõltuvalt reoveekogumisala reostuskoormusest tarbija kaebuse lahendamine kas kohaliku omavalitsuse või Konkurentsiameti kohustus. Eelnõus sõnaselgelt vaidlustamismenetluse sätestamine võib endaga kaasa tuua omavalitsusüksuste ja Konkurentsiameti halduskoormuse mõningase kasvu kaebuste arvu suurenemise tõttu. Mõju hinnangu koostajate²³ seisukohast ei ole tegemist siiski ebamõistlikult suure halduskoormuse kasvuga, arvestades vastava regulatsiooni eesmärki ning ka asjaolu, et sarnane kaebeõiguse kord on Konkurentsiametile ette nähtud ka elektrituruseaduse ja maagaasiseaduse alusel. Eelnõu koostajate hinnangul on tarbijavaidluste lahendamise pädevus olemas nii Konkurentsiametil kui ka ÜVVK korraldamise eest vastutaval kohalikul omavalitsusel. Sellise kohustusliku menetluse sätestamine aitab seejuures eelduslikult juba enne kohtusse pöördumist lahendada märkimisväärse osa tarbija kaebustest, mis omakorda vähendab kohtute halduskoormust.

6.7. Vee-ettevõtja määramise alused

Kehtiva seaduse kohaselt korraldab omavalitsusüksus juhul, kui ühisveevärk ja -kanalisatsioon on tema omandis või valduses, iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsusüksustega vee-ettevõtja leidmiseks riigihanke riigihangete seaduses teenuse kontsessiooni kohta sätestatust lähtudes.

Riigihangete seaduse § 132 lõike 1 punkt 5 näeb ette, et riigihangete seaduses sätestatud korda ei ole hankija kohustatud rakendama kontsessioonilepingu sõlmimisel selliste püsivõrkude pakkumiseks või käitamiseks, mille eesmärk on pakkuda elanikkonnale joogivee tootmise, transpordi või jaotamisega seotud teenust, ega joogivee tarnimiseks sellistesse võrkudesse. Sama lõike punkti 6 kohaselt ei pea hankija riigihangete seaduses sätestatud korda rakendama ka kontsessioonilepingu sõlmimisel punktis 5 nimetatud tegevusega seotud reovee ärajuhtimiseks ja töötlemiseks.

Riigihangete seaduse regulatsiooni arvestades kaaluti eelnõu koostamisel ka võimalust muuta kehtivat vee-ettevõtja määramise korda nii, et see ei näeks ette riigihangete seaduse kohase kontsessiooni korraldamist omavalitsusüksuse omandis või valduses olevale ühisveevärgile ja -kanalisatsioonile vee-ettevõtja leidmiseks. Selle lähenemise peamiseks eeliseks oleks olnud vee-ettevõtja määramise lihtsus, kuivõrd sellisel juhul ei peaks kohalik omavalitsus vee-ettevõtja määramisel lähtuma riigihangete seaduses sätestatud korrast ja seda just olukordades, kus praktilises turuolukorras konkurents piirkonnas puudub.

²³ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 28. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

Mõju hinnangu koostajad²⁴ on seisukohal, et mõistlik on siiski jääda vee-ettevõtja määramise kehtiva korra juurde, kuivõrd see järgib riigihangete seaduse üldist loogikat ja võimaldab läbipaistvamal moel määrata vee-ettevõtja ning vähendada huvide konflikti ja konkreetse turuosalise põhjendamatu eelistamise riski. Seejuures puudutab vee-ettevõtja kontsessiooni korras määramine faktiliselt vaid väheseid kohalikke omavalitsusi (eelnoo koostamise aja seisuga on ühisveevärk ja -kanalisatsioon vaid kolme omavalitsuse omandis (Türi vald, Vändra vald ja Kunda linn) ja ei too seetõttu kontsessioonimenetlustest kaasa ka olulist halduskoorumust. Seda eriti arvestades, et eelnõu kohaselt võib vee-ettevõtja määrata samuti kuni 12 aastaks.

6.7.1. Sihtrühm: kohalikud omavalitsused, vee-ettevõtjad.

6.7.2. Mõju ettevõtlusele: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks.

6.7.3. Mõju looduskeskkonnale: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks.

6.7.4 Mõju kohalikele omavalitsustele: mõju puudub, kuna vee-ettevõtja määramise üldpõhimõtted võrreldes kehtiva seadusega jäävad samaks.

6.8. Joogivee- ning reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavatele isikutele esitatavad nõuded

Kehtiv seadus ei reguleeri joogivee- ja reoveekäitlusrajatiste töö eest vastutavate isikutega seonduvat. Joogivee- ja reoveepuhastite opereerimise tase on Eestis üldiselt hea, kuid esineb olukordi, kus joogivee- või reoveepuhasti on projekteeritud, rajatud ja käivitatud kõigi nõuete kohaselt, kuid opereerijate väheste teadmiste tõttu tekivad rajatistes tõrked ning tekib looduskeskkonna kahjustamise oht. Mainitud kahju seisneb eelkõige selles, et reoveepuhasti projekteeritud opereerimisparameetritest kaldutakse kõrvale ja looduskeskkonda suunatav heitvesi ei vasta nõuetele.

Eelnõu kohaselt peab iga vee-ettevõtja määrama kõigile oma hallatavatele joogivee- ning reoveekäitlusrajatistele pädeva isiku, kes vastutab rajatiste nõuetekohase toimimise eest ning võtab vajaduse korral kasutusele asjakohased abinõud protsessi optimeerimiseks või seadistamiseks. Eelnõu kohaselt peab isikul olema kutse- või asjaomane pädevustunnistus.

Mõju hinnangu koostajad²⁵ on EVELi kaasabil uurinud mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi reoveepuhastite operaatorite koolitamise ja määramise korda. Näiteks Soome, Luksemburg, Rootsi ja Holland ei ole kehtestanud nõudeid reoveepuhastite operaatorite koolitamisele. Ka Norras puuduvad sellised nõuded. Hollandis vastutab reoveepuhasti operaator keskkonna kahju eest, mis tekib opereerimisvea tõttu. Eespool mainitud riikides on võimalik õppida erialadel, mis annavad vajalikud teadmised reoveepuhasti nõuetekohaseks opereerimiseks. Samas on Austrias reoveepuhastite operaatorite koolitamiseks kehtestatud miinimumnõue ning koolitajate atesteerimise nõue.

---

²⁴ Sama, lk 30.

²⁵ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 32. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

Eelnõus operaatoritele esitatavad kvalifikatsiooninõuded põhinevad kutseeaduse alusel määratud kutsestandardis loetletud nõuetele või vajalikus mahus läbitud täiendkoolituse tunnistus. Kuna pädevusnõuet ei ole varem operaatoritele kohaldatud, on eelnõukohase seaduses antud vastava pädevuse omistamiseks seaduse jõustumisest pikem üleminekuajag ning pädevus tuleks omandada hiljemalt 01.01.2025.

6.8.1. Sihtrühm: vee-ettevõtjad, kogu Eesti elanikkond.

6.8.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: vähene positiivne mõju. Joogivee- ja reoveepuhasti operaatorite kvalifikatsiooninõuete sätestamine tagab opereeritavate puhastite stabiilse töötamise projekteeritud parameetritel. See omakorda vähendab võimalike avariide teket, mille käigus võib sattuda ohtu nõuetekohase kvaliteediga joogivesi ning looduskeskkonda võib sattuda nõuetele mittevastav heitvesi, mis kahjustab loodus- ja elukeskkonda. Seega väheneb muudatuse tulemusena seadmete rikete ning joogivee või looduskeskkonna võimaliku reostumise risk.

6.8.3. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Eelkõige kaasneb mõju nendele vee-ettevõtjatele, kes ei ole veel puhastite operaatorit määranud. Samuti kaasnevad kulud reoveepuhasti operaatorile kvalifikatsiooni taotlemisega seonduvalt. Kvalifitseeritud puhasti operaatori palgakasvuks prognoositakse 10%²⁶. Reoveepuhasti operaatori tööjõu keskmine kulu on *ca* 1200 eurot kuus. Tööjõukulu kasvab aastas operaatori kohta seega ligikaudu 1440 euroni. Keskmise suurusega vee-ettevõtja kuludes võib nimetatud täiendavaid kulusid lugeda ebaoluliseks. Arvestades asjaolu, et tegemist on seadusest tuleneva kohustuse täitmisega, on põhjendatud vee-ettevõtja nende kuludega arvestamine ÜVVK teenuse hinna kehtestamisel.

Positiivse poole pealt aitab professionaalse operaatori tegevus eelduslikult vähendada avariilukordade tõttu tekkiva võimaliku mittenõuetekohase heitvee loodusesse juhtimist, mis omakorda tähendab, et vee-ettevõtja kulud võivad saastetasudele väheneda.

Tarbijate jaoks võib muudatus kaasa tuua marginaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna tõusu vee-ettevõtjale lisanduvatest kuludest operaatoritele kehtestatava kvalifikatsiooninõude tõttu. Arvestades aga vee-ettevõtjate eeldatavaid täiendavaid kulusid, on võimalik hinnatõus marginaalne.

6.9. Sademevee käitlemise üksikasjalikum regulatsioon

Sademevee ärajuhtimine ja vajaduse korral puhastamine toimub erinevatel reoveekogumisaladel erinevalt. Suuremad linnad, nagu Tallinn ja Tartu, on välja ehitanud eraldi sademeveekanaliseerimise, et vältida reoveepuhasti hüdraulilist ülekoormamist. Samas on reoveekogumisalad, kus kogu sademevesi juhitakse ühiskanalisatsiooni. Eesti suurusest ja elanike asustihedusest sõltuvalt on reoveekogumisaladel sademevee ärajuhtimise ja puhastamise olukord väga erinev. Sademevee hulk, mida peab kanalisatsiooni juhtima, sõltub kõvakattega pindade ja haljasalade osakaalust. Kõige soodsam ja keskkonnasõbralikum lahendus on sademevee immutamine tekkekohas, kuid olenevalt reoveekogumisalast ja ennekõike suuremates linnades ei ole see tehniliselt

²⁶ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 33. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

võimalik. Objektidel, kus reostusohu on olemas (nagu sõiduteed ja laadimisplatsid), on vaja tagada, et võimalikud saasteained ei satuks pinnasesse või pinnaveekogudesse.

Võrreldes kehtiva seadusega on sademevee käitlemise kord täpsemaks muudetud. Muu hulgas on eelnõus reguleeritud ühiskanalisatsiooni juhitava sademevee nõuetele vastavusega seonduv, sealhulgas proovi võtmise nõuded.

Sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenuse tasu kujundamise ning sademevee mahu arvestamise põhimõtted on eelnõuga jäetud otsustamiseks omavalitsusüksustele, kes on kõige paremini kursis oma haldusalas olevate reoveekogumisalade tingimustega. Selline lähenemine tagab nii majanduslikult kui ka keskkonna kaitseks parima lahenduse. Sellist lahendust toetab nii kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikes 1 sätestatu kui ka Euroopa kohaliku omavalitsuse harta § 4 lõikes 3 sätestatud põhimõte, mille kohaselt täidavad riigi kohustusi üldjuhul eelistatavalt kodanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid ning kohustuste määramisel mõnele teisele võimuorganile peaks kaaluma ülesande ulatust ja iseloomu ning efektiivsuse ja majanduslikkuse nõudeid.

6.9.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikkond, vee-ettevõtjad, kohalikud omavalitsused.

6.9.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: vähene positiivne mõju. Sademevett tuleb võimaluse korral immutada selle tekkekohas, vältides selle reostumist. Eesti väikemates hajaasustusega piirkondades ei olegi sademevee ärajuhtimisega suuri probleeme, kui sademevee jaoks on piisaval määral looduslikke pindasid sademevee looduslikuks immutamiseks. Probleemid on eelkõige tiheasustusega linnalistes piirkondades, kus suure kõvakattega pinna osakaalu tõttu ei ole võimalusi sademevee immutamiseks selle tekkekohas, mistõttu tuleb leida muud tehnilised lahendused sademevee ärajuhtimiseks. Selleks on eelnõukohases seaduses ette nähtud, et sademevee tehnilised lahendused tuleb välja töötada ÜVVK AK koostamise käigus. Kui kohalik omavalitsus on otsustanud, et sademeveesüsteemid ei kuulu ÜVVK hulka, tuleb koostada eraldi sademevee majandamise kava, milles on määratud sademeveesüsteemide eest vastutajad ja esitatud nende korrashoiu tagamiseks finantseerimise kord. Sademevee üleujutustega seotud probleemid põhinevad eelkõige vales planeerimises, mistõttu on äärmiselt oluline, et kohalikud omavalitsused käsitleksid ÜVVK AKs või sademevee majandamise kavas võimalikke tehnilisi lahendusi sademevee efektiivsuseks ärajuhtimiseks. Kuna ÜVVK AK pidi sisaldama sademevee tehnilisi lahendusi juba kehtiva seadusega, on eelnõukohase seaduse muudatused väheolulise mõjuga, sest juurde on tulnud vaid sademevee majandamise kava koostamise kohustus olukorras, kus kohalik omavalitsus on otsustanud teatud sademeveesüsteemid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hulgast välja jätta eelnõu § 3 lõike 5 tähenduses. Oluline on siinkohal ka rõhutada, et eelnõu järgi peab kohalik omavalitsus määrama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavaga kõik ÜVVK hulka kuuluvad sademeveesüsteemid, et oleks üheselt fikseeritud ÜVVK teenuse tasust finantseeritavate sademeveesüsteemide ulatus.

6.9.3. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Kuna sademeveesüsteemide finantseerimise üldpõhimõtted ei ole võrreldes kehtiva seadusega muutunud, ei oma sademevee käitlemine ÜVVK teenuse hinnas olulist mõju. Ka kehtiva seadusega on ettevõttel võimalik sademevee kulude katteks koguda eraldi sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu, kuid sellest hoolimata eelistasid vee-ettevõtjad sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu kajastada reovee ärajuhtimise ja puhastamise hinnas. Samas on soovitatav erinevad teenused tarbija veearvel eristada, et oleks üheselt mõistetav, missuguse osa tasust moodustab reovee ja

missuguse sademevee teenus. Tegemist on aga pigem tehnilise lahendusega, kuid tervikuna eelnõukohane seadus ÜVVK teenuse hinnale mõju ei avalda. Üldisena kehtib põhimõte, et ÜVVK teenuse hind kujundatakse vee-ettevõtja kulude alusel ning eelnõus on pigem täpsustatud, kuidas tervikkulud tuleks jagada erinevate teenuste vahel. Sademevee hind võib sõltuda sellest, kas piirkonda on ehitatud lahkvoolne sademeveekanaliseerimine või kasutatakse sademevee ärajuhtimiseks ühisvoolset kanalisatsioonitorustikku. Eelnõukohase seaduse järgi on üldreegli kohaselt võimaldatud kehtestada piirkonnas sademevee hind ühtse abonenttasuna, kuna sademevee koguseid on praktiliselt võimatud iga tarbija jaoks eraldi välja arvutada ning kinnistu pindala suuruse kasutamine ei pruugi anda õiglast tulemust, kuna sademevee ärajuhtimise tegelik kogus sõltub nii kinnistu kõvakattega pinna osakaalust, kinnistu kõrgusandmetest kui ka kinnistu maapinna enda puhverduvõimest. Lisaks võivad kinnistul olla sademevee kogumismahutid kastmisvee tarbeks, mistõttu tegelik ärajuhitava sademevee kogus ei pruugi olla võrreldav kinnistu pindalaga. Kuna aga eelnõus on sademevee mahu arvestamise meetodika jäetud kohaliku omavalitsuse otsustada, ei ole välistatud kasutada piirkonnas ka selliseid lahendusi, kus on küll kehtestatud sademevee ärajuhtimiseks kindel abonenttasu, kuid kui kinnistu omanik on võtnud kasutusele looduslähedasi sademevee taaskasutamise meetmeid (nt paigaldanud maatükile sademevee kogumismahuti kastmisvee tarbeks), võib kohalik omavalitsus kehtestada sademevee abonenttasu vähendamise mehhanismi. Sel juhul saaks kinnisasja omaniku taotluse alusel sademevee tasu suurust veearvel vähendada, kui on täidetud teatud etteantud kriteeriumid. Eelnõukohane seadus võimaldab aga kohalikul omavalitsusel kehtestada ka eraldi sademevee mahu ja tasu arvestamise meetodika juhaks, kui piirkonnas on rakendatav mõni muu meetodika ja abonenttasu kasutamine ei ole parimaks ja efektiivseimaks lahenduseks.

6.10. Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavuse hindamine

Ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavusega on Eestis probleeme ennekõike tööstustel. Selle tingib asjaolu, et võrreldes olmereoveega ei ole tööstustes tekkiva reovee kvaliteet ühtlane. Ebaühtlase reostuskoormusega reovee teke tuleneb ennekõike sellest, et tööstusprotsessi suunavad toorained ja nende töötlemisega seotud protsessid muutuvad pidevalt. Tööstuses on erinevad tööetapid, mis tekitavad erineva saasteainete sisaldusega reovett. Koostist mõjutavad ka pesemine ja tootmistsükli sisse-väljalülitamine. Kõik see mõjutab ka tööstusreovee reostuskoormust. Sellest tingitult tekivad tihti ka vaidlused vee-ettevõtja ja tööstustarbivate vahel.

Eelnõu sätestab detailsed nõuded ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele vastavuse hindamiseks. See loob selged alused ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele mittevastavusega seotud võimalike erimeelsuste lahendamiseks nii tööstustarbivate kui ka eratarbijate jaoks.

Eelnõus on tarbijale sätestatud ka teavitamiskohustus, kui ta kasutab oma tegevusalas või tehnoloogias ohtlikke aineid. Eelnõukohase seadusega tuleb sellest teavitada nii vee-ettevõtjat kui ka Keskkonnaametit. See annab vee-ettevõtjale parema ülevaate potentsiaalsetest ohtudest reoveepuhastile ja võimaldab vee-ettevõtjal juba varakult võtta kasutusele meetmeid puhastusprotsessi optimeerimiseks.

Eelnõus on sätestatud, millistel tingimustel loetakse ühiskanalisatsiooni juhivat reo- ja sademevesi ajutiselt nõuetele mittevastavaks ja millal püsivalt nõuetele mittevastavaks. Seda võimaldab eristada proovivõtmise sagedus ja kasutatavad proovivõtumeetodid.

N-õ püsivalt nõuetele mittevastava reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisele ja ajutiselt nõuetele mittevastava reo- ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisele kohalduvad eelnõu kohaselt erinevad tagajärjed. Nii ajutiselt nõuetele mittevastavuse kui ka püsivalt nõuetele mittevastavuse korral on eelnõu kohaselt vee-ettevõtjal õigus võtta tarbijalt piinormi ületava reostuse eest tasu. Püsivalt nõuetele mittevastava reovee ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimisel on täiendavalt võimalik lõpetada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamine. Eelnõus sätestatu võimaldab efektiivsemalt kontrollida ühiskanalisatsiooni suunatava reovee ja sademevee koostist. Sisuliselt on tegemist saastaja maksab põhimõtte juurutamisega, mille kohaselt peab nõuetele mittevastava reovee ja sademevee ühiskanalisatsiooni juhtimise tõttu tekkivad kulud kandma tegelik saastaja. Oluline muudatus käsitleb n-õ püsivalt nõuetele mittevastava reovee juhtimise tagajärgi, kuna eelnõu kohaselt on vee-ettevõtjale antud volitus lõpetada sellisele tarbijale ühiskanalisatsiooni teenuse osutamine. Kuna aga seda teenust ei ole võimalik lõpetada üleöö, on eelnõus ette nähtud detailne ja paindlik mehhanism olukorra lahendamiseks. Tarbijale antakse piisav aeg ehitada endale eelpuhasti, et tagada reovee vastavus ühiskanalisatsiooni juhitava vee vastavus nõuetele, vahetada välja teatud ohtlikud ained, mida tootmisprotsessis kasutatakse, või võimaldatakse tööstusel ehitada olmereoveepuhastist eraldiseisev tööstuspuhasti. Kuna valikud on otseselt seotud ka keskkonnakaitsealade menetluse ning üldiste keskkonnakaitseküsimustega, on protsessi kaasatud ka Keskkonnaamet, kes kooskõlastab tööstuse valitud tegevuskava, jälgib selle elluviimist ning alles pärast tegevuskava nõuetekohast rakendamist tekib vee-ettevõtjal võimalus teenus lõpetada.

6.10.1. Sihtrühm: tööstusettevõtted, vee-ettevõtjad, Keskkonnaamet.

6.10.2. Mõju majandusele: oluline mõju. Vee-ettevõtjale kaasneb muudatusega võimalus lahendada olukord, kus tarbija juhib ühiskanalisatsiooni püsivalt nõuetele mittevastavat reovett. Kuna kehtiva seaduse kohaselt lasub vastutus nõuetekohase heitvee puhastamise eest vaid vee-ettevõtjal, siis eelnõu kohaselt tekib ka vee-ettevõtjal võimalus taotleda keskkonnakaitsealade muutmist olukorras, kus tarbija juhib püsivalt nõuetele mittevastavat reovett ühiskanalisatsiooni ja see häirib vee-ettevõtja hallatava reoveepuhasti tööd. Eelnõu kohaselt on ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele mittevastavuse väljaselgitamiseks aga vaja vähemalt kolme ajas keskmistatud proovi. Keskmise reoveeproovi analüüsimise hind on hinnanguliselt 100 eurot, millele lisanduvad sõidukulud ja proovivõtuseadmete kulu.

Tööstustel, mis kasutavad oma tegevuses ohtlikke aineid, tekib täiendav halduskoormus nende ainete kohta vee-ettevõtjale ja Keskkonnaametile info esitamise kohustuse tõttu. Samas on tagatud selged põhimõtted ühiskanalisatsiooni juhitava reovee ja sademevee nõuetele mittevastavaks tunnistamisel. Tööstustel tekib muudatuse kohaselt ka kohustus võtta kasutusele meetmeid olukorras, kus reovesi ei vasta püsivalt ühiskanalisatsiooni juhitava reovee nõuetele. Kuna tööstustele kaasneb rakendatavate meetmetega ilmselgelt lisakulu, on KIKi toetusmeetmete nimekirja lisatud ka tööstuste eelpuhastite rajamise toetus, et riiklikult aidata tööstustel vajalikke meetmeid rakendada ning vähendada sellega tööstuste kulusid reovee puhastamisele. Kui vajalikud eelpuhastusseadmed on juba rajatud, vähendab see samas tööstustarbija üldkulusid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenusele, kuna reovee ärajuhtimise ja puhastamise hind on sõltuvuses reovee saastatusest, st mida saastatum on ühiskanalisatsiooni juhitava reovesi, seda suurem on ka sellise reovee kuupmeetri hind. Seega on muudatusega kaasnev mõju kahesuunaline – ühelt poolt tuleb

tööstustel investeerida eelpuhastite rajamisse, mille rahastamiseks on KIK loonud ka toetusmeetme, kuid teisalt tuleb tööstustel eelpuhasti olemasolul tasuda madalamat reovee ärajuhtimise ja puhastamise hinda.

6.10.3. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: oluline positiivne mõju. Muudatuse kohaselt hakkavad ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete vood olema paremini kontrolli all, kuna tööstustel on juba ohtlike ainete tekkekohas vaja rakendada nende voogude vähendamisele kaasaitavaid meetmeid, mistõttu on ilmselge, et muudatusega kaasneb väiksem ohtlike ainete surve looduskeskkonnale. Paremini kontrollitud saasteainete vood vähendavad ka häireid reoveepuhastite töös, mistõttu ka olmereoveepuhastitest keskkonda juhitav vesi on parema kvaliteediga ning vähendab heitvee suublaks olevate veekogude punktreostuskoormust. Paremini kontrollitud ohtlike ainete käitlemine annab ka vee-ettevõtjatele ja Keskkonnaametile usaldusväärsema ülevaate potentsiaalsetest keskkonnohtudest. Hea ülevaade ohtudest võimaldab vee-ettevõtjal võtta kasutusele abinõusid, näiteks muuta täiendavate töötlusetappide abil reovee puhastusprotsess turvalisemaks või suurendada avarii korral kasutatavaid töötlusmahte.

Keskkonnaametile ja vee-ettevõtjale pidevalt antav informatsioon võimaldab ka paremini kavandada tulevase investeringuid (sh reoveepuhasti rekonstrueerimine või laiendamine), mis tagab järjepideva keskkonnahoiu.

6.11. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu täitmise peatamine ja teenuslepingu ülesütlemine

Kehtiv seadus ei reguleeri ÜVVK teenuse osutamise lepingu täitmise peatamist ega teenuslepingu ülesütlemist. Teatud määral on teenuslepinguga seonduvat reguleeritud omavalitsusüksuste kehtestatud ÜVVK kasutamise eeskirjades, kuid piirkonniti on see erinev ning osades omavalitsusüksustes puudub üldse. Praktikas puudub vastav säte ka eelkõige väiksemate vee-ettevõtjate teenuslepingu üldtingimustes.

Eelnõukohane seadus sätestab alused teenuslepingu ülesütlemiseks. Samas võivad pooled kokkuleppel kõrvale kalduda ülesütlemise alustest. Seega jätab eelnõukohane seadus pooltele lepinguvabaduse, kuid samas sätestab lepingu ülesütlemise peamised alused juhtudeks, kui lepingu ülesütlemist ei ole pooltevahelises lepingus reguleeritud. Lepinguga aga ei või pooled kokku leppida tarbija kahjuks täiendavates lepingu ülesütlemise alustes.

Vee-ettevõtja võib teenuslepingu täitmise peatada, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta eelnõukohases seaduses sätestatud ning tarbija ei ole mittevastavust vee-ettevõtja antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldanud või tal on vee-ettevõtjale tasumata vähemalt kahe kuu arved. Kuna joogivee tagamine on eluks vajalik teenus, on eelnõukohases seaduses sätestatud, et teenuslepingu täitmise peatamise korral tuleb omavalitsusüksusel füüsilisele isikule tagada elamiseks vajaliku joogivee kättesaadavus muul viisil. Näiteks võib eluks vajaliku joogivee kättesaadavuse tagada tsisternidega.

6.11.1. Sihtrühm: vee-ettevõtja, tarbijad.

6.11.2. Mõju majandusele: ebaoluline mõju. Eelnõukohases seaduses sätestatud alused teenuslepingu täitmise peatamiseks vee-ettevõtja poolt ning teenuslepingu ülesütlemiseks aitavad luua ühtsed põhimõtted vee-ettevõtja ja tarbija vahelises õigussuhtes, jättes samas pooltele vabaduse lepingu ülesütlemine teisiti kokku leppida. See tagab, et vee-ettevõtjal on

selged alused tarbijapoolse lepingu rikkumise korral teenuslepingu täitmise peatamiseks. Sätestatud ülesõtmise alused tagavad, et ka väiksema haldussuutlikkusega vee-ettevõtjatel on selged alused teenuslepingu ülesõtmiseks. Seega kaasneb muudatusega ebaoluline positiivne mõju.

6.11.3. Mõju elanikkonnale: ebaoluline mõju. Vee-ettevõtja õigus peatada teenuslepingu täitmine, kui tarbija veevõrk ja kanalisatsioon ei vasta seaduses sätestatud ning tarbija ei ole mittevastavust vee-ettevõtja antud mõistliku tähtaja jooksul kõrvaldanud või tal on vee-ettevõtjale tasumata vähemalt kahe kuu arved, tagab, et tarbijal on nii enda veevõrgi ja kanalisatsiooni nõuetele vastavuse tagamiseks kui ka võlgnevuse kõrvaldamiseks piisav aeg. Kahe kuu arvete tasumata jätmise kui teenuslepingu täitmise peatamise alus on analoogne maagaasiseaduses ja elektrituruseaduses sätestatud perioodi kestvusega ning võimaldab tarbijal astuda samme, et leppida vee-ettevõtjaga kokku võlgnevuse tasumises. Vajaduse korral on tarbijal võimalik pöörduda ka omavalitsusüksuse poole, et taotleda toimetulekutoetust. Samuti on füüsilistele isikutele tagatud, et elamiseks vajaliku joogivee saamise korraldab omavalitsusüksus. Seega on vee-ettevõtjale loodud tarbijapoolse lepingu rikkumise puhuks võimalike õiguskaitsevahendite (lepingu täitmise peatamine) kasutamise selged eeldused ja tähtajad, mis tagavad tarbijale piisava aja rikkumise heastamiseks.

6.12. Purgimisteenuse osutamise kohustus

Kehtivas seaduses purgimisteenuse mõistet ei kasutata. Samas praktikas seda teenust kasutatakse ja nüüd tuuakse purgimisteenuse mõiste ka seadusesse. Eelnõu kohaselt on purgimisteenus vee-ettevõtja osutatav või korraldatav reovee kogumismahutist reovee väljapumpamise, äraveo ja puhastamise teenus isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooniteenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu.

Purgimisteenuse mõiste defineerimine on eelkõige vajalik purgimisteenuse osutamise kohustuse kehtestamiseks. Nimelt sätestatakse eelnõukohases seaduses vee-ettevõtjale kohustus osutada purgimisteenust eratarbijale, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanalisatsiooniteenusega ühiskanalisatsiooni puudumise tõttu.

Tarbijale osutatakse purgimisteenust sama kuupmeetripõhise tasu eest, mis kehtib samas tegevuspiirkonnas ühiskanalisatsiooniga ühendatud tarbijatele reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest.

Sellise kohustuse ja teenuse hinna kehtestamise põhjuseks on asjaolu, et praegu on veel majapidamisi, mis asuvad reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 ie või suurem, kuid kes ei saa ühiskanalisatsiooniga liituda, sest piirkonnas ei ole ühiskanalisatsioonitorustik välja ehitatud. Sisuliselt on tegemist majapidamistega, mis küll asuvad suure reostuskoormusega alal, kuid eelkõige majanduslikel põhjustel ei ole mõistlik nendeni ühiskanalisatsiooni välja ehitada. Seega on tegemist nendest majapidamistest sõltumatute takistustega, mis ei võimalda neil ühiskanalisatsiooniga liituda. Suure reostuskoormusega alal omab see lõppastmes saastekoormuse kasvu kaudu negatiivset mõju keskkonnale ja seega ka teistele, ühiskanalisatsiooniga liitunud majapidamistele. Purgimisteenuse reguleeritud hinnaga osutamise kohustuse kehtestamine vee-ettevõtjale aitab tagada, et teenuse kasutajad saavad teiste (ühiskanalisatsiooniga liidetud) sama piirkonna elanikega võrdsetel tingimustel reovee äraveo ja puhastamise teenust. Ülejäänud piirkonna elanike jaoks tähendab see teenuse hinna marginaalset tõusu, sest

purgimisteenuse tasu ületav vee-ettevõtja kulu jaotub kõigi piirkonna tarbijate vahel. Samas aitab see ära hoida ala täiendavat saastamist.

6.12.1. Sihtrühm: kogu Eesti elanikud, vee-ettevõtjad.

6.12.2. Mõju loodus- ja elukeskkonnale: oluline positiivne mõju. Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja selle teenuse hinna reguleerimine aitab kaasa sellele, et purgimisteenust kasutaksid majapidamised, mis teenust liiga kõrge hinna või teenuse mittepakkumise tõttu nõuetekohaselt ei kasuta. Purgimisteenuse mittekasutamine toob praktikas omakorda kaasa muude keskkonda enam saastavate ja potentsiaalselt õigusvastaste reoveest vabanemise viiside kasutamise. Selle tulemusena ei ole tagatud ka asulareovee puhastamise direktiivist tulenevad nõuded ja Eesti riiki võib ähvardada rikkumismenetlus direktiivi nõuete mittekohase rakendamise tõttu.

Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja selle teenuse hinna reguleerimine parandab ka elukeskkonna kvaliteeti, kuivõrd vähendab ühiskanalisatsiooniga mitteliitunud isikute poolt iseseisvalt ja kontrollimatult pinnasesse juhitava saaste kogust, mis reoveekogumisala tiheda asustuse tõttu võib oluliselt mõjutada elukeskkonda, sh joogivee kvaliteeti, ja seda eriti lähedalasuvate naabrite puhul. Samuti aitab muudatus vältida praktikas ilmnunud probleemi, et reovee äravedajad ei suuna alati reovett nõuetekohaselt puhastisse.

Teenuse osutamise nõude kehtestamine ja hinna reguleerimine muudab teenuse kättesaadavamaks ja omab olulist positiivset mõju keskkonnale ja seega kogu Eesti elanikkonnale.

6.12.3. Mõju elanikkonnale: oluline positiivne mõju purgimisteenuse kasutajatele, ebaoluline negatiivne mõju ühiskanalisatsiooniga liitunud majapidamistele. Muudatus mõjutab oluliselt majapidamisi, mis asuvad reoveekogumisalal, kuid mis ei ole ühendatud ühiskanalisatsiooniga. Selliste majapidamiste jaoks muutub purgimisteenuse hind oluliselt soodsamaks. Hinnanguliselt on selliste elanike arv 31.12.2014 seisuga *ca* 24 630 ehk *ca* 10 000 majapidamist²⁷.

Majapidamiste jaoks, mis on juba ühiskanalisatsiooniga liitunud, on mõju negatiivne, kuivõrd ulatuses, milles purgimisteenuse hind ei kata teenuse osutamise kulusid, jagunevad kulud kõigi piirkonna tarbijate vahel. Hinnatõus on ilmselt enamasti siiski marginaalne, kuna puudutab vee-ettevõtja tarbijatest väga väikest osa.

6.12.4. Mõju inimeste tervisele: oluline positiivne mõju. Purgimisteenuse osutamise kohustuse sätestamine vee-ettevõtjale ja teenuse hinna reguleerimine omab piirkonna inimeste tervisele olulist positiivset mõju, kuna aitab paremini vältida maapinna, sealhulgas põhjavee saastamist, mis varem tekkis nendest majapidamistest, mis kõrge purgimisteenuse hinna tõttu kasutasid mittenõuetekohaseid alternatiivseid lahendusi reovee immutamiseks.

6.12.5. Mõju vee-ettevõtjatele: ebaoluline mõju. Vee-ettevõtjate jaoks ei tohiks purgimisteenuse kohustus ja selle hind avaldada olulist mõju, v.a teatud halduskoormus elnõukohasele lahendusele ülemineku ajal. Teatav negatiivne mõju võib olenevalt vee-

---

²⁷ Reoveekogumisalade vee-ettevõtete teeninduspiirkonnast välja jäävad, kuid potentsiaalse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tarbijaskonna määratlemine ning meetmete kavandamine nõuetele vastava joogi- ja reoveekäitluse rakendamiseks” lisa 4. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://evel.ee/teabepank/uuringudaruanded/>.

ettevõtjast tuleneda purgimisteenuse kasumimarginaali vähenemisest, kuivõrd erinevalt vaba turu hinnast võib selle kaasa tuua reguleeritud hind. Mõjuhinnangu koostajatele²⁸ teadaoleva info kohaselt on praegu vabaturuteenusena purgimisteenuste osutamisel keskmiseks kasumimarginaaliks 6–7%. 2016. aastal on lubatud tulukus vee-ettevõtjatele 5,45%.

6.13. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind

ÜVVK teenuse eest võetavate tasude põhimõtted on eelnõus üldjoontes jäänud samaks nagu kehtivas seaduses. Üheks olulisemaks muudatuseks võrreldes kehtiva seadusega on see, et ÜVVK teenuse hinda arvestatakse ka tagastamatu abi eest soetatud põhivara kulum ulatuses, mis on vajalik vee-ettevõtjale positiivsete rahavoogude tagamiseks. Muudatus võimaldab tagada vee-ettevõtjate jätkusuutlikkuse ka olukorras, kus vee- ja kanalisatsioonitorustikud on suures osas välja ehitatud abirahade eest. Paljud ÜVVK teenuse hinna regulatsiooni põhimõtted on toodud seaduse tasandile, kuid sisulist muudatust need kaasa ei too, kuna kehtiva seadusega olid samad põhimõtted kehtestatud Konkurentsiameti meetodikaga.

6.13.1. Sihtrühm: tarbijad, vee-ettevõtjad.

6.13.2. Mõju vee-ettevõtetele: ebaoluline mõju. Eelnõukohased muudatused ÜVVK teenuse hinna aluspõhimõtetes tagavad, et vee-ettevõtjatel on garanteeritud positiivne rahavoog laenude nõuetekohaseks teenindamiseks ning vee-ettevõtete tegevus oleks ka pikas perspektiivis jätkusuutlik. Sisulisi olulisi muudatusi aga eelnõukohane seadus võrreldes kehtiva seadusega ette ei näe. Konkurentsiameti kehtestatud ÜVVK teenuse hinna arvutamise soovituslike põhimõtete seaduse tasandile toomine tagab, et tegemist on kõigile vee-ettevõtjatele kohalduva siduva korraga, mida järgivad ÜVVK teenuse hinna kehtestamisel nii Konkurentsiamet kui ka omavalitsusüksused.

6.13.3. Mõju tarbijatele: ebaoluline mõju. Tagastamatu abi raames soetatud põhivara kulumi lülitamine ÜVVK teenuse hinda võib tarbijate jaoks kaasa tuua teenuse hinnatõusu. Samas on Konkurentsiamet ja kohalikud omavalitsused juba tänase ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamise käigus pidanud arvestama vee-ettevõtjate jätkusuutlikkuse tagamisega ning puuduvad näited, kus vee-ettevõtjale on kooskõlastatud selline ÜVVK teenuse hind, mille alusel vee-ettevõtja rahavood oleksid negatiivsed. Muudatus annab vee-ettevõtjatele täiendava garantii, et teenuse hinnad tagavad vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse. Riigikontroll on küll välja toonud, et ÜVVK teenuse n-õ tegelik jätkusuutlik hind on suurem (kohati kordades) kui Riigikontrolli aruande koostamise ajal kehtinud hinnad. ÜVVK teenuse hinda on suudetud praegustele tarbijatele hoida madalal tänu sellele, et hinnaregulatsioon on rangelt kulupõhine, kuid veelgi enam mõjutab hinda see, et tagastamatu abina saadud toetusi ei ole lisatud teenuse hinda. Seega maksab enamiku Eesti tarbija ÜVVK teenuse kulust praegu kinni Euroopa Liidu maksumaksja.²⁹ Eelnõu koostajad aga juhivad tähelepanu, et tagastamatu abi raames soetatud põhivara täies ulatuses hinda arvestamine ei ole kuidagi põhjendatud, sest vee-ettevõtja jätkusuutlikkuse tagamise kriteeriumiks ei ole mitte asjaolu,

²⁸ OÜ aqua consult baltic koostöös advokaadibürooga Raidla Ellex „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse eelnõu mõjude hinnangu aruanne“, Tallinn, 2016, lk 42. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.envir.ee/sites/default/files/164305_yvks_eelnõu_mõjude_hinnangu_aruanne_161215_003.pdf.

²⁹ Riigikontrolli aruanne „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnaeesmärkide saavutamisele“, lk 2. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2309/Area/15/language/et-EE/Default.aspx>.

et kogu reinvesteeringuteks vajalik raha kogutakse kokku ÜVVK teenuse hinnaga, vaid et vee-ettevõtja oleks piisavalt likviidne, et saada vajalikeks reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel laenu.

6.14. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kaebeõigus

Kehtivas seaduses ei ole täpselt reguleeritud ei tarbijapoolset liitumistasu ega ÜVVK teenuse hinna kaebeõigus. Sellele on õiguskantsler tähelepanu juhtinud Riigikogu keskkonnakomisjonile 11.06.2015 esitatud märgukirjas nr 6-1/141359/1502650. Tarbija ÜVVK teenuse kaebeõiguse küsimuses on märgukirja kohaselt erineval seisukohal ka Keskkonnaministeerium ja Justiitsministeerium. Kui Keskkonnaministeeriumi hinnangul puudub tarbijal õigus vaidlustada haldusakti, millega kooskõlastatakse ÜVVK teenuse hind, ning tarbijal on seetõttu võimalik pöörduda vaid tsiviilkohtusse vee-ettevõtja vastu mõistliku hinna kehtestamiseks, siis Justiitsministeerium on seisukohal, et puudub keeld tarbija poolt hinna kooskõlastamist halduskohtus vaidlustada. Eeltoodut arvestades jõudis õiguskantsler järeldusele, et selline õigusselgusetus on taunitav ning tarbija kaebeõigus tuleks üheselt ja selgelt reguleerida.

Eelnõukohase seadusega muudetakse tarbija kaebeõigus ÜVVK teenuse hinna korral selgemaks, tagades seejuures, et tarbija jaoks ei oleks kaebeõiguse teostamine üle jõu käiv. Kaebeõiguse reguleerimisel on muu hulgas arvestatud Riigikohtu praktikast, eelkõige Riigikohtu otsust nr 3-3-1-42-14, kus Riigikohus on rõhutanud, et tarbija jaoks ei tohiks ÜVVK teenuse hinnaga seonduvalt (vaidluses oli küsimuse all liitumistasu suurus) enda õiguste kaitsmine hagi esitamise teel olla ebamõistlikult koormav (p 20). Seejuures märkis Riigikohus eraldi, et tarbijal võib olla tsiviilkohtumenetluses keeruline hankida hagi esitamiseks vajalikku teavet ja tõendeid tasu suuruse õigusvastasuse kohta.

Eelnõu koostajad leidsid, et tarbijal peab olema kaebeõigus omavalitsusüksuse ÜVVK teenuse hinna kehtestamise otsuse peale. Tagamaks tarbijate kohase informeerituse ÜVVK teenuse hinna kehtestamisest, on ette nähtud detailne teavitamise kord. Vee-ettevõtja avalikustab omavalitsusüksuse kehtestatud ÜVVK teenuse hinna 60 päeva jooksul pärast hinnaotsuse saamist. Samuti peab ÜVVK teenuse hind olema avalikustatud vähemalt 30 päeva enne hinna kehtima hakkamist üks kord kohalikus ajalehes, omavalitsusüksuse ja vee-ettevõtja veebilehel ning saadetud vähemalt üks kord hinnamuutmise teatena tarbija tarbimiskohta kas eraldi märgukirjana või ÜVVK teenuse arvele lisatud märkusena.

Eelnõu koostajad kaalusid Justiitsministeeriumi ettepanekul võimalust täpsustada ka halduskohtumenetluse seadustikust tuleneva kaebeõiguse arvutamise algushetke ja selle sidumist mõne nimetatud avalikustamise viisiga, kuid leidsid, et eelnõu regulatsioon ei ole selles küsimuses nii eripärane, et tingiks vajaduse kõrvale kalduda halduskohtumenetluse seadustikust ja halduskohtu praktikast.

Kui vee-ettevõtja ei kohalda nõuetekohaselt omavalitsusüksuse kehtestatud ÜVVK teenuse hinda, on tarbija kaebeõigus eelnõukohase seaduse kohaselt tagatud. Eelnõukohase seaduse alusel on tarbijal õigus esitada kaebus omavalitsusüksusele või Konkurentsiametile. Omavalitsusüksuse või Konkurentsiameti koostatav vastus on haldusakt, mis on omakorda vaidlustatav halduskohtus.

6.14.1. Sihtrühm: tarbijad, kohtud, vee-ettevõtjad ja kohalikud omavalitsused.

6.14.2. Mõju tarbijatele: oluline positiivne mõju. Tarbija jaoks muutub ÜVVK teenuse hinna kaebeõigus selgemaks. Kui kehtiva seaduse kontekstis ei ole ka ministeeriumid olnud üksmeelil kaebeõiguses ning õigusselgusetusele ja õiguste realiseerimise keerukusele on viidanud nii Riigikohus kui ka õiguskantsler, siis eelnõukohases seaduses muudetakse ÜVVK teenuse hinna kaebeõiguse regulatsioon selgemaks ja tarbijale arusaadavamaks. Nimelt on otsesõnu sätestatud tarbija kaebeõigus halduskohtusse ÜVVK teenuse hinna kehtestamise otsuse peale. Seega on tarbijale tagatud kehtiva seadusega võrreldes selgem ÜVVK teenuse hinna kaebeõigus, eriti kuna halduskohtumenetlusele laieneb ka uurimisprintsiipt.

6.14.3. Mõju kohtutele: ebaoluline mõju. Kuivõrd juba kehtiva seaduse ja Riigikohtu praktika kohaselt on tarbijal ÜVVK teenuse hinna vaidlustamiseks õigus pöörduda nii tsiviilkohtusse kui ka teatud piirides halduskohtusse (vt Riigikohtu otsust nr 3 3 1 42 14), siis ei too muudatused kaasa olulist kohtute halduskoormuse kasvu. Võimalik on just halduskoormuse langus, sest hinnavaidlused ei jõua enam lisaks halduskohtule ka tsiviilkohtusse ning suur tõenäosus on, et hinnavaidluses jõutakse lahenduseni juba kohtueelses menetluses, kui kaebus saadetakse kohalikule omavalitsusele.

6.14.4. Mõju vee-ettevõtjatele ja kohalikele omavalitsustele: ebaoluline halduskoormuse kasv. Vee-ettevõtja jaoks muutub ÜVVK teenuse hinnaga seonduvalt eelkõige tarbijate teavitamise kord, mis teatud määral kasvatab vee-ettevõtja halduskoormust. Lisanduv koormus ei ole aga ebamõistlikult suur, kuna teate saab edastada koos osutatud teenuste eest esitatava arvega. Kohalikele omavalitsustele võib kaasneda samuti teatav halduskoormuse kasv, kuid see sõltub tarbijate avalduste arvust. Arvestades aga, et ÜVVK teenuse hindade muutmine ei ole iga-aastane protsess, tekib halduskoormuse kasv vaid periooditi hinna muutmise ajal.

6.15. Vastutus

Eelnõukohases seaduses on sätestatud vastutus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga ebaseadusliku liitumise ja kasutamise eest. Karistusseadustiku § 216 kohaselt on kuriteona karistatav elektrienergia, maagaasi või soojusenergia ebaseaduslik kasutamine võrku ebaseadusliku lülitumise teel. Karistusseadustiku kommentaaride kohaselt on kirjeldatud kuriteoga kahjustatav õigushüve elektriettevõtja, maagaasi- või soojusvõrgu valdaja ehk võrguettevõtja vara, täpsemalt tema õigus saada väljastatud elektrienergia, maagaasi või soojusenergia eest tasu. Eelnõu koostajate hinnangul on ÜVVKga ebaseaduslik liitumine ja kasutamine vee-ettevõtja samaväärne õigushüve (s.o õigus saada tasu vee andmise ja reo- või sademevee ärajuhtimise eest), millele peaks tagama samaväärse kaitse, kui on sätestatud karistusseadustiku §-s 216. Kuna sellise muudatusega kaasnevad mõjud on analüüsimata, on eelnõukohases seaduses kvalifitseeritud ÜVVKga ebaseaduslik liitumine ja kasutamine väärteona, mis on karistatav kuni 300 trahviühikuga ning juriidilise isiku korral rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Eelnõukohases seaduses on sätestatud vastutus ohtlike ainete piirnõrmi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimise eest. Ohtlike ainete piirnõrmi ületavas koguses või kontsentratsioonis ning keelatud ainete ühiskanalisatsiooni juhtimine on ka kehtiva seaduse kohaselt väärtegu, mis on karistatav kuni 300 trahviühikuga ning juriidilise isiku korral rahatrahviga kuni 32 000 eurot.

Sätetatud on ka vastutus ühiskanalisatsiooni juhitavate ainete kohta teabe moonutamise või esitamata jätmise eest. Eelnõu koostajate hinnangul on sellise väärteto asjakohaseks karistuseks kuni 300 trahviühikut ning juriidilise isiku korral rahatrahv kuni 16 000 eurot.

Eelnõukohases seaduses on sätestatud vastutus ka ÜVVK teenuse kooskõlastamata hinnaga osutamise eest. Eelnõu koostajate hinnangul on sellise väärteto asjakohaseks karistuseks kuni 300 trahviühikut ning juriidilise isiku korral rahatrahv kuni 32 000 eurot.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamise kaasnevad kulud Konkurentsiametile, kelle halduskoormus võib kasvada, kuna ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamine on võrreldes kehtiva seadusega viidud Konkurentsiameti kontrolli alla ka juhul, kui vee-ettevõtja osutab ÜVVK teenust mitmel alla 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisalal, mille summaarne reostuskoormus on 2000 ie või suurem. Lisaks kuulub Konkurentsiameti pädevusse ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamine juhul, kui vee-ettevõtja teenindab mitut reoveekogumisala, mille summaarne reostuskoormus jääb alla 2000 ie, kuid mis hõlmavad mitut omavalitsusüksust. Ka sel juhul esitatakse hinnataotlus kõikides tegevuspiirkondades ühesuurse ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamiseks Konkurentsiametile.

Suureneva halduskoormuse tõttu on Konkurentsiametil vaja juurde kaks ametikohta. Kui praegu on Konkurentsiameti kontrolli alla *ca* 60 vee-ettevõtjat, siis seaduse jõustudes lisandub veel *ca* 30 vee-ettevõtjat. Praegu tegeleb Konkurentsiametis vahetult vee-ettevõtjatega neli inimest. *Ca* 30 ettevõtja lisandumine tähendab ka töökoormuse kasvu poole võrra, mis tingib täiendava spetsialistide vajaduse samas proportsioonis, s.o kaks inimest.

Arvestades senist Konkurentsiameti kogemust kaebuste lahendamisel, sh kaebuste lahendamist ka teistes valdkondades, on vaja juurde üks ametikoht. Ühe ametikoha maksumus on 42 488 eurot, sisaldades tööjõukulu, majanduskulu, lähetusi, koolitusi jne. Ühe ametikoha maksumus on arvatud ameti eelarve ja koosseisu põhjal, st 1 869 476/44. Kokku kujuneb lisanduvaks kuluks 127 464 € (hinnaregulatsioon (2 x 42 488 = 84 976) + 42 488 (kaebused) = 127 464).

Omavalitsusüksusele tähendab aga ÜVVK teenuse hinna kooskõlastamise kohustuse vähendamine halduskoormuse vähenemist, kuid teisalt võivad kasvada ÜVVK teenusega seotud vaidlute arv, mistõttu kokkuvõttes võib hinnata kohalike omavalitsuste halduskoormuse jäämist kehtiva seadusega võrreldes samale tasemele. Kuna kohalikel omavalitsustel on eeskirjade ja ÜVVK AK koostamise kohustus juba kehtiva seadusega, võivad suureneka nende kulud vaid detailsemate sisuliste täienduste tegemiseks. Mõjuhinnangu alusel võib ÜVVK AK koostamise kulu kasvada võrreldes kehtiva seaduse alusel koostatavate kavadega 3000 kuni 4000 eurot.

Keskkonnaametile kaasneb seaduse rakendamise infoüsteemi arenduskulu, mille ligikaudne summa on 0,2–0,3 mln eurot. Eeldatav arendamise aeg on 2021–2022. Keskkonnaamet on eelnõukohase seaduse § 26 lõigetes 3–4 nimetatud ohtlike ainete seotud teavet valmis vastu võtma alates 2023. aastast. Infosüsteemi haldamisega seotud püsikulud on ligikaudu 20% investeeringu suuruselt ehk 40 000 eurot aastas. Infosüsteemi kaudu esitatava teabe töötlemise tulemusena võib Keskkonnaameti halduskoormus teatud

ulatuses suurenda, kuid selle mõju on marginaalne, sest täiendav teave ohtlike ainete kohta võimaldab ametil selle võrra lihtsamini kavandada keskkonnakaitsemeetmeid ja planeerida seiret.

8. Rakendusaktid

Seaduseelnõu näeb ette volitusnormid kolme ministri määruse koostamiseks:

- 1) eelnõu § 11 lõike 4 alusel keskkonnaministri määrus „Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava täpsustatud sisu“;
- 2) eelnõu § 26 lõike 1 alusel keskkonnaministri määrus „Ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekiri“;
- 3) eelnõu § 34 lõike 4 alusel keskkonnaministri määrus „Ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse mahu ning ebaseaduslikult kasutatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse maksumuse määramise kord“.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse jõustumine on kavandatud 2020. aasta 1. jaanuarile.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse ministeeriumidele kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Samuti esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, SA-le Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eestimaa Looduse Fondile, Eesti Veeühingule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Korterühistute Liidule, Eesti Omanike Keskliidule, Eesti Töandjate Keskliidule, Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus.